

FORE
FRONT

မောင်ဆူကိုင် လရောင်နှင့်ဆုံ့တည်းခွင့်

အခြား ၇ ဘီစီ ၈ မွန် များ

**မောင်ဆူရှင်
လရောင်နှင့် ဆုံ့ဥမ်းခွင့်**

အ ခြား ရ သ တ မွန် များ

- စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၅၇၅/၂၀၀၂ (၇)
- မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၁၁၄၆/၂၀၀၃ (၁၂)
- ပုံနှိပ်ခြင်း ပထမအကြိမ်
- ထုတ်ဝေသည့်ကာလ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ
- ပုံနှိပ်သူ ကျော်မိသားစုပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ် ၄၉/ဂ၊ ဓမ္မာရုံလမ်း၊
၁၀ ရပ်ကွက်၊ လှိုင်၊ ရန်ကုန်။
- ထုတ်ဝေသူ ဦးထွန်းထွန်းဦး၊ နှင်းဦးလွင်စာပေ
အမှတ် ၅၃၃ (အေ)၊ ၈ ရပ်ကွက်၊
ပြည်လမ်း၊ ကမာရွတ်၊ ရန်ကုန်။
- မျက်နှာဖုံး ကိုဇော်
- ကွန်ပျူတာစာစီ K H L
- အတွင်းဖလင် ထက်အာကာကျော်
- စာအုပ်ချုပ် ဇေမ္မာတလူ
- အုပ်ရေး ၅၀၀
- တန်ဖိုး ၅၀၀ ကျပ်
- ဖြန့်ချိရေး Fore Front

ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး

ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး	ဒို့အရေး
တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေး	ဒို့အရေး
အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး	ဒို့အရေး

ပြည်သူ့သဘောထား

- * ပြည်ပအားကိုး ပုဆိန်ရိုး အဆိုးမြင်ဝါဒီများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- * နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တိုးတက်ရေးကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးသူများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- * နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်သော ပြည်ပနိုင်ငံများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- * ပြည်တွင်းပြည်ပအဖျက်သမားများအား ဘုံရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ် ချေမှုန်းကြ။

နိုင်ငံရေး ဦးတည်ချက် (၄)ရပ်

- * နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး
- * အမျိုးသား ပြန်လည်စည်းလုံးညီညွတ်ရေး
- * ခိုင်မာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- * ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်နှင့် အညီ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး

စီးပွားရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- * စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံ၍ အခြားစီးပွားရေး ကဏ္ဍများကိုလည်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- * ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- * ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့် အရင်းအနှီးများ ဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်အောင်တည်ဆောက်ရေး
- * နိုင်ငံတော် စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို ဖန်တီးနိုင်မှု စွမ်းအားသည် နိုင်ငံတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး။

လူမှုရေး ဦးတည်ချက် (၄)ရပ်

- * တစ်မျိုးသားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တ မြင့်မားရေး
- * အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ် မြင့်မားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာများ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး
- * မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး
- * တစ်မျိုးသားလုံး ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည်မြင့်မားရေး

PUBLISHING HOUSE
No. 121 (GAP), 40th Street, Yogan.

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
-	အမှာစာ	
၁။	လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်	၁
၂။	လူ့ပယောဂ	၇
၃။	နည်းယူခြင်း	၁၂
၄။	ပြောင်းလဲခြင်း အတွေး ‘ဖရိမ်’	၁၇
၅။	အရွယ်၏ မာန်	၂၃
၆။	မျိုးဆက်တို့ ‘ကွာဟ’ မှု	၂၇
၇။	ကောင်းမျိုးရယ် အထွေထွေ	၃၃
၈။	ကဝိနှင့် ဗာလ	၃၉
၉။	အမိကိုယ်စား၊ အဖကိုယ်စား	၄၄
၁၀။	မိခင်၏ မေတ္တာရောင်ပြန်	၅၀
၁၁။	ယာစကာစိတ်	၅၆

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၂။	အပွကိစ္စော	၆၁
၁၃။	သမိုင်းပေးသော သုတ	၆၆
၁၄။	အတွေ့ရများသည့် ခေတ်စကားသုံးလုံး	၇၄
၁၅။	သိုး၏ ပုံရိပ်	၇၈
၁၆။	ခေတ်အကြိုက်	၈၁
၁၇။	လက်ရာကောင်း လက်ရာမွန်	၈၅
၁၈။	‘ငါ’ တစ်လုံး ‘နှင့်’ တစ်လုံး	၈၉
၁၉။	“တက်ခနီလိုဂျီ” လူသား	၉၄
၂၀။	စကားလုံးသစ် မွေးစားခြင်း	၉၉
၂၁။	မိခင်မော်ကွန်း	၁၀၄
၂၂။	လုပ်ငန်းရှင်အတွက် လူမှုဝန်တာ	၁၀၉
၂၃။	အလုပ်လုပ်တဲ့ခေတ် ဉာဏ်ထုတ်တဲ့ခေတ်	၁၁၅
၂၄။	ကော်ဖီအတွက် နိဒါန်း	၁၂၁
၂၅။	လူမှုရေးကို အားပေးဖို့	၁၂၇
၂၆။	လိုက်ဖ်စတိုင် အပြောင်းအလဲ	၁၃၁
၂၇။	အိုင်တီခေတ်ကို နောက်ပြန်သွားခြင်း	၁၃၆
၂၈။	ဝက်ပါလမ်း	၁၄၁
၂၉။	ပြီးပလား	၁၄၈

အမှတ်စာ

နေရောင်နှင့် လရောင်တို့က ကမ္ဘာလောကသားတို့အတွက် အလင်းရောင် နှစ်မျိုးကိုပေးသည်။ နေရောင်သည် တက်ကြွလန်းဆန်းမှုနှင့် ပူနွေးမှုကို ပေးလျက် လရောင်က ငြိမ်းချမ်း တည်ငြိမ်ခြင်းနှင့် အေးမြခြင်းကို ပေးသည်။ ထိုအရောင်နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် မကြာခဏ ဆိုသလို လူတွေတောင့်တကြရသော အဖြစ်များလည်းရှိသည်။ လောကတွင် နေရောင်ကိုဖြစ်စေ၊ လရောင်ကိုဖြစ်စေ နှစ်မျိုးစလုံး တစ်ပြိုင်တည်း ခံစားနိုင်သည်ဟူ၍မရှိ။ ပုံမှန်အားဖြင့် နေ့အခါ၌ နေရောင်ကို ရနိုင်၍ ညအခါ၌ လရောင်ကို ရနိုင်မြဲဖြစ်သည်။ နေ့ဖြစ်ပါလျက် နေရောင်နှင့် ကင်းသောနေ့များ၊ ညဖြစ်ပါလျက် လရောင်နှင့်ကင်းသော ညများကိုလည်း မလွဲမသွေ ကြုံရတတ်ပါသည်။ ထိုအခါ ကောင်းကင်၌ ကြယ်တာရာတို့ကို အစားထိုး၍ ကြည့်ကြရသည်။ သို့သော် ကြယ်ရောင်သော်မှ မလင်းသော ညများသည်လည်း ဥတုရာသီကိုလိုက်၍ ရှိပြန်လေသည်။

တစ်ဖန် နေရောင်၊ လရောင်၊ ကြယ်ရောင်တို့ မြေပြင်ဆီသို့ ဆင်းသက်သောနေရာမှာ အဇ္ဈော မိုးကောင်းကင်ကြီးဖြစ်သည်။ ထိုမိုးကောင်းကင်သည် ကမ္ဘာဦးမှစ၍ လူတို့မော်ကြည့်ခဲ့သော နေရာ ရပ်ဝန်းကြီးဖြစ်သည်။ ကိုယ့်မိုးကုပ်စက်ဝိုင်းနှင့်ကိုယ် ကောင်းကင် အပြည့်ရှိသည်ကို ကြည့်နိုင်ကြသည်။ ကြည့်ခြင်း၌ မျှော်လင့်ချက်တို့ ပါမြဲ ဖြစ်သည်။ လိုအင်ဆန္ဒတို့လည်း ရောစွက်လျက် ရှိသည်။ စိတ်ထားတတ်ပါလျှင် စေတနာတို့ပင် ပွားများပေါင်းစပ်နိုင်သေး သည်။

ထိုမျှော်လင့်ချက်၊ ထိုလိုအင်ဆန္ဒနှင့် ထိုစေတနာတို့ ရင်ထဲ၌ စေ့ဆော်ပေါက်ဖွားသောအခါ မိမိကျင်လည်ရသော ပတ်ဝန်းကျင် အတွက် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများ၊ အတွေးများ ဖြစ်ပေါ်ရလေ့ရှိပြန် သည်။ ထိုအတွေးတို့၏ နယ်ပယ်ကျယ်မှု အတိုင်းအဆမှာ မိုးကောင်း ကင်ပြင်ကျယ်ကြီးနှင့်ပင် အလားတူမျှနိုင်လေသည်။ ပြီးသော် လူ၏ စေတသိက်တို့ ကျက်စားနိုင်သော နယ်ပယ်သည် မိုးကောင်းကင် တမျှဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ လူ့စိတ်သည် လေဆောင်တိမ်သား အလား လွင့်ပါးမြဲဖြစ်သည်။

စိတ်ကူး မိုးကောင်းကင်တစ်ခု၌ မွေ့လျော် ခံစားရင်းက နေရောင်ကိုလည်း မလိုသေး၊ ကြယ်ရောင်ကိုလည်း မမျှော်ချင်သေး သော အခါများတွင် မျှော်လင့်လိုလားရန် ကျန်သည်မှာ အလင်း ရောင် တစ်ခုသာဖြစ်ပေသည်။ ထိုအရောင်ကား လရောင်ပေတည်း။ လရောင်မှာလည်း ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း တောင့်တတိုင်းမရ။ ထို့ကြောင့် လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်ကို စိတ်၌ဖြစ်ပေါ်ရလေသည်။

ဤစာစုများမှာ “လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်” ကို မျှော်ရင်း တမ်းတချက်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုတမ်းတချက်များတွင် မျှော်လင့်ချက်၊ လိုအင်ဆန္ဒနှင့် စေတနာများပါ စာရေးသူက စိုက်ထုတ်ထားသည်ဟု ဆိုပါရစေ။ အကြောင်းမှာ လူတို့၏သန္တာန်၌ ပြောင်းလဲခြင်း သဘောကို ဆင်ခြင်ကြည့်ခြင်း၊ ပညာရှင်တို့၏ စိတ်ထားကို မှန်းဆကြည့်ခြင်း၊ မိခင်၏ကျေးဇူးကို အောက်မေ့ခြင်း၊ ခေတ်ကာလ လူမှုဆက်ဆံရေးကို သုံးသပ်ခြင်း၊ လူ့လုံ့လစွမ်းအား စိုက်ထုတ်ခြင်း၊ ရှေ့လာမည့် ခေတ်ကာလကို မျှော်ကြည့်ခြင်း၊ လူ့အနေအထိုင် အပြောင်းအလဲ စရိုက်ကို သုံးသပ်ခြင်း၊ ခေတ်ကာလနှင့်ချီ၍ တွေးခေါ်ကြံဆကြည့်ခြင်းတို့မှာ “အက်ဆေး” ခေါ် “စာမွန်” ဆရာ၊ “ရသစာတမ်း” ဆရာတို့၏ ဆောင်ကြဉ်းမှုဟု သဘောပေါက်မိပါသည်။

စာရေးသူနှင့်အတူ အတွေးတူမျှသည်ဖြစ်စေ၊ စာရေးသူ၏ ဦးနှောက်လှိုင်းထက်ပို၍ တိုးဝင်စူးစိုက်နိုင်သည်ဖြစ်စေ စာဖတ်သူ၏ သန္တာန်၌ လရောင်နှင့် ဆုံစည်းရသည့်အလား အေးမြစေလိုသော စေတနာမွန်ဖြင့် ဤစာမွန်များကို တင်ဆက်ပါသည်။

မောင်ဆူရှင်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်

ကျွန်တော်တို့မှာ ရွာရိပ်ဝန်းကျင်ကိုခွာ၍ မြို့သို့ရောက်ကတည်းက လရိပ်လရောင်တို့နှင့် ဝေးခဲ့သည်မှာ ကြာလေပြီ။ သို့သော် သုနန္ဒာ ကမ်းခြေ ရပ်ကွက်သစ်သို့ ရောက်လာသောအခါ လရောင်လရိပ် တို့နှင့် အကြောင်းအားလျော်စွာ ဆုံစည်းခွင့်ရပြန်လေသည်။ ဆုံစည်း ရသော အကြောင်းမှာ ဆင်ခြေဖုံးအရပ် ဖြစ်နေသောကြောင့် တစ်ကြောင်း၊ အိမ်ရှေ့တွင် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး လမ်းမီးများ ထွန်းကြ သည်မှာ မစုံညီသဖြင့် လထွက်သောညများ၌ လရောင်က ကူတတ် သောကြောင့် တစ်ကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့် ကြုံကြိုက်လာသောအခါ လဆန်း၊ လပြည့်ညများ၌ လရောင်ကို တမင်မျှော်မိသော အလေ့အထတစ်မျိုး ရှိလာပြန်သည်။ အစတုန်းက လရောင်ကို ကြယ်စင်တို့ရှိသော

မောင်ဆုရှင်

မိုးကောင်းကင် ခပ်လင်းလင်းမှ တိုက်ရိုက်ရှုမြင်ခဲ့ရသော်လည်း လနှင့်၊ နှစ်နှင့်ချီ၍ အချိန်ကြာလာသောအခါ လရောင်ကို တိုက်ရိုက် ကြည့်မြင်ရခြင်း မဟုတ်ပြန်တော့။ ထိုသို့မဟုတ်ခြင်းကပင်လျှင် ကဗျာဆန်၍နေသည်ဟုဆိုရမလိုဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ လရောင် ဆမ်းသော အုန်းလက်များ အကြားမှ ရှုမြင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့အဖို့ အုန်းပင်အုန်းလက်နှင့် လရောင်တို့သည် မျက်စိ အမြင်တွင် ဘယ်နည်းဘယ်ပုံ ပန်ရမှန်းမသိ။ အုန်းလက်ရွက်တံတို့ အကြား လေအနေ့ ကစားသောကြောင့် ယိမ်းထိုးမှုတို့သည် လရောင်ကို ပြေးလွှားရွေ့လျားစေလျက် တောက်ပရွန်းမြခြင်းကို အားပေးရာရောက်သည်ဟု ထင်မိသည်။

မူလက ဤနေရာတွင် ထိုအုန်းပင် သုံးလေးပင်တို့ကို တန်းစီ၍ စိုက်ခဲ့သည်မှာ လရောင်ကို နှစ်သက်ခြင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်ခဲ့။ အရိပ် ရစေလိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အိမ်ရှေ့တာရိုးနံဘေး ရေမြောင်း ကျယ်တွင် နေနားစရာ နေရာတစ်ကွက် ဖန်တီးလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အပင်မျိုးတို့ဟူသည် စိုက်ပျိုး၍ ရေမြေသင့်ကာ အဆင်ပြေလျှင် ဤအတိုင်း မနေ။ ဖွံ့ဖြိုး ကြီးထွားတတ်သော သဘာဝမှာ ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် အိမ်ရှေ့ရေနီမြောင်းကို တံတားဖြတ်၍ ခင်းလိုက်သောအခါ အုန်းလက်ဖားဖားတို့က တံတား ပေါ်မှ ထိုင်ခုံတန်းကို တပိတစ်ပိုင်း မိုး၍ ပေးလာနေတော့သည်။ မကြာမီ အုန်းလက်တွေ လက်ယှက်ထိုး ဖြစ်လာရ၏။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

နေ့အခါ၌ အုန်းလက်တို့က နေရိပ်ကိုပေးသည်။ ညအခါ၌ အုန်းလက်တို့ကပင် လရိပ်ကို ပေးပြန်သည်။ သူတို့က လရောင်ကို ပြောက်တိပြောက်ကျား ပေးခြင်းဖြစ်၍ နှစ်သက်ဖွယ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့် လရောင်၏ အေးမြခြင်းကို မော်ကြည့်ကာ လရိပ်ဝန်းကျင်ကို ဖွေရှာ၍ ခံစားကြည့်ရာမှ လရောင်ရိပ်နှင့် စိတ္တဇတို့ ဆက်သွယ်နေသည်ဆိုခြင်းကို အဆက်အစပ်မရှိ တွေးမိရပြန်သည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ လူနာ [*Lunar*] ဟူသော ဝေါဟာရသည် “ကောင်းကင်က လ” ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုစကားနှင့်နွယ်၍ သူရူးကို လူနားတစ် [*Lunatic*] ဟူ၍ သုံးနှုန်းသည်။ အကြောင်းမှာ လရောင်ကို သူရူးတို့ နှစ်သက်ကြသောကြောင့် ဤဝေါဟာရ ဖြစ်လာသည်ဟု ရှင်းလင်းချက်ရှိသည်။ မိမိက လရောင်ကို ကြိုက်သည်မှာ ဥမ္မတ္တက အခြေခံပေလောဟု ဆင်ခြင်၍ကြည့်ရသည်။ ဟုတ်သည်ဆိုပြီး “ပုထုဇ္ဇနော ဥမ္မတကော” ဟူသော ကျမ်းထွက်နှင့် ညီညွတ်နေပေသည်။

လနှင့် လရောင်တို့သည် စာပေရသ အဖွဲ့အနွဲ့တို့၌ အတော်များများ တင်စားခြင်းခံရသော အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုထုဇ္ဇင်ဟူသမျှ လရောင်ကိုကြိုက်ကြသည်ဟု ဆိုလောက်ပေသည်။ “မျက်နှာငွေလ၊ ဝင်းပပကို” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “မျက်နှာချင်းကို လမင်းမှာ ဆုံစို့ကွယ်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “တက္ကသိုလ်ကျောင်းက ငွေလမင်း” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “မောင့် မေတ္တာလရောင်ဆမ်းမှ ပွင့်လန်းလာမယ့် ပန်းအလှ ကုမုဒြာ” ဟူ၍

မောင်ဆုရှင်

လည်းကောင်း၊ “ချစ်သူကို လရောင်အောက်မှာ ရှာပါ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခေတ်ဟောင်း၊ ခေတ်သစ် စာပေဂီတတို့၌ တင်စား နှိုင်းယှဉ်သော အပြောအဆိုများ အစဉ်အဆက် ရှိခဲ့ကြသည်။

လရောင်နှင့် လမင်းတို့၌ အရောအစပ် အတွဲအဖက်များ ရှိတတ်သေးသည်။ လမင်းသာချိန်၌ ဆောင်းနှင့်တို့ ကျဆင်းချိန် ဖြစ်နေလျှင် လှပခြင်းနှင့် အေးမြခြင်း ရသနှစ်မျိုးကို ဆောင်တတ် သည်။ အလွမ်းဓာတ်ခံရှိလျှင် လွမ်းဝှန်ဆင့်လောင်းရမြဲဖြစ်သည်။ လမင်း၌ ကြယ်တို့ ဝန်းရံခသော ကောင်းကင်ညီလာသည် တင့်တယ် လှစွာ၏။ လရောင်နှင့် တယောသံ၊ စောင်းသံတို့သည်လည်း ဝတ္ထု၊ ရုပ်ရှင် ဇာတ်လမ်းဇာတ်အိမ်တို့၌ ဆုံစည်းရတတ်မြဲဖြစ်သည်။

ထိုမှတစ်ပါး “လမင်းကိုမြင်၊ ကြယ်စင်ဟုတ်ဘူး” ဟူသော အဖွဲ့အနွဲ့မှာ အနက်ကို ဆင်ခြင်ရသောသဘော ပါလေသည်။ “ရွှေလမှာ ယုန်ဝပ်လို့ ဆန်ဖွပ်သည် အဘိုးအို၊ ဟောကြည့်ပါဆို၊ ဆိုသာဆို ပိုမိုသည့်စကား” ဟူသော အဖွဲ့ အဆိုမှာကား အလိုလို ရှင်းပြီးသားဖြစ်သည်။ ကျေးလက်ရိုးရာ တေးချင်းတို့က ဤသို့ ဖွဲ့နွဲ့ ကြစဉ်၌ လဗိမာန်ကို သိပ္ပံခေတ်ကာလတွင် လက်တွေ့ချဉ်းကပ်နိုင် လောက်အောင် အတင်ရဲ့သူတစ်ဦးက “လူတစ်ယောက်အတွက် ခြေလှမ်းကလေး တစ်လှမ်းသာဖြစ်သည်၊ လူ့လောကအတွက်မှာ ခြေလှမ်းကြီးတစ်လှမ်းဖြစ်ပေသည်” ဟူ၍ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ယှဉ်သောစကားကို ၁၉၆၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတုန်းက ပြောဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့ဆိုသူမှာ အမေရိကန် အာကာသသူရဲလည်းဖြစ်၊ လပေါ်သို့

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပထမဆုံး ခြေချမိသူလည်းဖြစ်သော နီးလ်အမ်းစထရောင်းန့် [Neil Armstrong] ဖြစ်လေသည်။

လူတို့အတွက် လသည် လက်တွေ့မဆန်သောအရပ်ဟူ၍ ဆိုရမည်လားမသိ။ မြေပြင်အရပ်၌ “မသာလည်း တ၊ သာလည်းတ” ဟူ၍ ဆိုရသော လသည် လပေါ်သို့ နဖူးတွေ့ဒူးတွေ့ ရောက်ရသူတို့ အတွက် ကဗျာဆန်ဟန်မရှိဟု ထင်ရသည်။ လပေါ်၌ လေတဟူးဟူး တိုက်နေသည်။ လူက ကိုယ်ကို ထိန်းပြီး လမ်းလျှောက်၍ မရ။ လပေါ်မှာ အသက်ရှူရန် အောက်ဆီဂျင်ပါသောလေမရှိ။ လ၏ မျက်နှာပြင် မြေသားသည် ဖုန်အတိပြီးသောနေရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းမှနေ၍ နှစ်သက်ရသည်က ဆွတ်ပျံ့ဖွယ်ရှိလိမ့်မည် ထင်သည်။

ထိုသို့ အထင်အမြင်ရသောအခါ လနှင့် အနေဝေးရခြင်းကပင် လျှင် လ၏ အရောင်အဆင်း၌ ယစ်မူးပျော်ပိုက်ခွင့်ကို ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သဘောပေါက်ရသည်။ သို့ဖြင့် မိုင်ပေါင်း နှစ်သိန်းခွဲ နီးပါး အရပ်မှာရှိသော လသည် ဤမြေသားတို့အတွက် အတင့် အတယ် စာဖွဲ့စရာ၊ တိုင်တည်၍ အဖော်ညှိစရာဖြစ်လျက် ရှိနေ ပေသည်။ သူ့ထံမှ မြေကမ္ဘာဆီသို့ ပြေးလာသော အလင်းဖိုတွန်များ တစ်စက္ကန့်လျှင် မိုင်ပေါင်း တစ်သိန်းရှစ်သောင်းကျော်နှုန်းဖြင့် အုန်းလက်တို့အကြားသို့ ဝင်ရောက်လာမြဲဖြစ်သည်။

လ၏ လပြည့်၊ လခြမ်းအချိန်များ၌ တင့်တယ်ခြင်းသည် မိုင် ၉၃ သန်းဝေးသော အရပ်မှ နေ၏ကျေးဇူး ပါလေသည်ကို စဉ်းစား

မောင်ဆုရှင်

မိကြခြင်း မရှိသည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့မှာ နေမင်းကို
၃၆၅ ရက်လျှင် တစ်ကြိမ် ပြည့်အောင် တစ်နာရီလျှင် မိုင် ၆၇၀၀၀
နှုန်းဖြင့် လှည့်ပတ်နေရင်းက နေ့တစ်လှည့်၊ ညတစ်လှည့်ဖြင့်
လထွက်သော လသာညများ၌ လရောင်ကို ဆုံစည်းခွင့်ရခြင်း
ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ငယ်စဉ်ကပင် ရင်းနှီးခဲ့ရသော မိတ်ဟောင်း
ငယ်ချစ်နှင့် ဆုံရသည်ကဲ့သို့ ခံစားရမိလေသည်။

လူ့ပညာ

လူသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဉာဏ်အရှိဆုံး၊ အယဉ်ကျေးဆုံး သတ္တဝါ ဖြစ်သည်။ လူ့ဂေဟာ [Habitat] သည်လည်း ကမ္ဘာပင်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူ့ယဉ်ကျေးမှု ပေါ်ဦးအချိန်မှစ၍ မှီတင်းနေထိုင် ခဲ့ရာတွင် လူထက်နိမ့်သော သက်ရှိမျိုးစုံတို့နှင့်အတူ သက်ရှင်နေထိုင် နိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို လူ့ဉာဏ်၊ လူ့လုပ်အားဖြင့် ဖန်တီး တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူသူမရောက် ဖူးသော နေရာဟူ၍ တဖြည်းဖြည်း နည်းပါးလာခဲ့သည်။ အကြောင်း မှာ စားကျက်ထွင်ရခြင်း၊ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း၊ စွန့်စားသွားရောက်ခြင်း ဟူသော လူ့ဗီဇ၏ စေ့ဆော်မှုတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

လူသည် အဆာကျယ်သော သက်ရှိမျိုးလည်း ဖြစ်သည်။ အဆာကျယ်ခြင်းသည် စိတ်ကူးဆန္ဒ ထူးထွေများပြားခြင်းကို ဆိုလို ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူသည် မည်သည့်သက်ရှိနှင့်မှ မတူအောင်

မောင်ဆုရှင်

နေ့စဉ်လှုပ်ရှား သွားလာရသည်။ စုဝေး တွေ့ဆုံရသည်။ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားရသည်။ စုပေါင်းဆင်နွှဲရသည့် ပွဲလမ်းများလည်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လူ၏ နေ့စဉ်ဘဝ၌ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု [Exposure] သည် အရေးကြီး၏။ ထိုထိတွေ့မှုကြောင့် ဆက်ဆံမှု အကျိုးတရား များ ပေါ်ပေါက်သကဲ့သို့ အပြစ်ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းများလည်း ပေါ်ပေါက်တတ်သည်။

လူကြားသူကြား ထွက်ဝင်သွားလာရာမှ တုပ်ကွေး၊ နှာစေး ချောင်းဆိုး စသော အာဂန္တူဝေဒနာတို့ ကူးစက်သည်။ အတူနေထိုင် စားသောက်ရာမှ တီဘီရောဂါကဲ့သို့ ဝေဒနာများ တစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့ ကူးစက်သည်။ ထို့ထက်ပို၍ တရင်းတနှီး ဆက်ဆံ နှီးနှောရာမှ ကာလသားရောဂါ၊ ကိုယ်ခံစွမ်းအား ကျဆင်းမှုရောဂါတို့အထိ လူတို့အကြား ပြန့်သွားရပြန်သည်။ လူနှင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်တို့ နီးစပ်ရာမှ တိရစ္ဆာန်ကို အကြောင်းပြုသော ရောဂါများ [Zoonosis] ဟူ၍လည်း ခွေး၊ ကြောင်၊ ငှက်သာလိကာ၊ မျောက်တို့မှ တစ်ဆင့် ရရှိနိုင်ပြန်သည်။ လူကိုအကြောင်းပြု၍ သက်ရှိအချင်းချင်း ဖန်တီးမိသော ပယောဂများဖြစ်သည်။

ပယောဂ ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ အားထုတ်မှု၊ လှုံ့ဆော်မှု ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ လူကြောင့်ဖြစ်သော ကိစ္စများ၌ ရောဂါ ဘယ ဘေးသာမက လူ့ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ထေးမှုကိစ္စလည်း ယှဉ်တွဲ လျက် ပါလာသည်။ လူနေမှု အဆင်ပြေရေး၊ အဆင့်အတန်းရှိရေး အတွက် ကုန်ပစ္စည်းမျိုးစုံ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ထိုပစ္စည်းများ ရရှိရန် အတွက် ကုန်ကြမ်း ရှာဖွေထုတ်ယူခြင်းဖြစ်သည်။ ကုန်ကြမ်းကို

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ကုန်ချောအဖြစ် ထုတ်လုပ်ရာတွင် အများအပြား ထုတ်လုပ်ကြသဖြင့် အမှိုက်သရိုက် ဘေးထွက်ပစ္စည်းတို့လည်း များပြားရပြန်သည်။ ဓာတ်ဆေး၊ ဓာတ်ငွေ့၊ မီးခိုး၊ ပလတ်စတစ် စသည်ဖြင့်ဖြစ်၏။

ယခုတစ်ဖန် လူ့ပယောဂသည် နယ်ချဲ့လာပြန်ချေပြီ။ ဧဝရက် တောင်စောင်း၌ စွန့်စားပြီး တက်ကြသော တောင်တက်အဖွဲ့များက စွန့်ပစ်သည့် အမှိုက်သရိုက်တို့မှာ ဟိမဝန္တာတစ်ကြောတွင် တောင်လို ပုံနေသည်ဟူသော သတင်းများ၊ ဓာတ်ပုံများကို တွေ့ခဲ့ရသည်မှာ ကြာပြီ။ ထိုနေရာသည် တစ်ချိန်က “လူမရောက် မြင်းမိုရ်တောင်” ဟူသော နေရာမျိုးဖြစ်ခဲ့၏။

လူ့ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်လာ၍ လူသူမနေဖူးသော ရေခဲဖုံး သည့် တောင်ဝင်ရိုးစွန်းဒေသကြီးတွင် အခြေစိုက်၍ သိပ္ပံသုတေသန ပြုလုပ်သူများ၊ အလည်အပတ် လာသူများ၏ ပယောဂသည် နောက်ဆုံးကြားသိရသော အခြေအနေဖြစ်သည်။

တောင်ဝင်ရိုးစွန်းဒေသကြီးကို မည်သည့်နိုင်ငံမှ မပိုင်ဆိုင်ချေ။ သို့သော် တောင်ဝင်ရိုးစွန်းစာချုပ်ဝင် နိုင်ငံများ ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး ၁၉၉၉ ခုနှစ် မေလအတွင်းက ပီရူးနိုင်ငံ လီမာမြို့တော်တွင် ကျင်းပ ခဲ့သည့် အစည်းအဝေး၌ အန္တာတိတ်ဒေသ လေ့လာရေး သိပ္ပံ ပညာရှင် ၅၀ ခန့်တို့က တင်ပြခဲ့ကြသည့် စာတမ်းပါ အကြောင်းရပ် တစ်ခုမှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည်။

အန္တာတိတ် တောင်ဝင်ရိုးစွန်းဒေသကြီး၌ မွေ့လျော်မှီတင်း သော ရေခဲငှက်ကြီးငယ် မျိုးကွဲအုပ်စုတို့၌ ကိုယ်တွင်း အကျိအိတ်တွင်

မောင်ဆူရှင်

ဗိုင်းရပ်စ်ရောဂါပိုးများကို သြစတြေးလျ သိပ္ပံပညာရှင်များက တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဗိုင်းရပ်စ်ပိုးတို့ကြောင့် ထိုရေခဲငှက်ကြီးများတွင် ကိုယ်ခံစွမ်းအား လျော့ပါးပျက်ပြားမည်ဖြစ်သည်။ ရောဂါအမျိုးမျိုး ဝင်ရောက် ကပ်ငြိရန် လွယ်ကူပေတော့မည်။ မြို့ပြလူနေမှုမှ အသားစား ကြက်များ၏ ကိုယ်တွင် တွေ့ရသည့် ရောဂါပိုးတို့ တောင်ဝင်ရိုးစွန်း ဒေသသို့ ရောက်ရှိနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

အန္တာတိတ်ဒေသရှိ ဖျံကြီးများတွင်လည်း ဆယ်လမိုနဲလား [*Salmonella*] ခေါ် ရောဂါပိုးနှင့် ကပ်ပီလိုဗက်တား [*Campylobacter*] ခေါ် ရောဂါပိုးများကို ယင်းတို့ မစင်တွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံမှ သိပ္ပံပညာရှင်များက စစ်ဆေး တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ အလားတူ ဗက်တီးရီးယားပိုးများကို တောင်ဝင်ရိုးစွန်းမှ ပင်လယ်စင်ရော်ငှက်ကြီးများ [*Albatross*] တွင်လည်း တွေ့ရှိရသည်။

မနှစ်က ပင်ဂွင်းမျိုးထဲမှ အညိုရောင်မျိုး ၁၅ ကောင်မှာ ရောဂါရ၍ သေဆုံးသည်။ ယခုနှစ်ဦးတွင် ပင်လယ်ခြင်္သေ့ [*Sea Lion*] ဟုခေါ်သော ဖျံကြီး ၈၅ ကောင်နှင့် အကောင်ပေါက် ၁၃၄၅ ကောင်တို့မှာ သွေးမန်းတက်ရောဂါ [*Septicaemia*] ဖြင့် သေဆုံးသွားကြသည်။ ထိုသတ္တဝါတို့၏ကိုယ်ကို ခွဲစိတ်ကြည့်သောအခါ အစာအဆိပ်ဖြစ်စေတတ်သော ဆယ်လမိုနဲလား ဗက်တီးရီးယားပိုးများနှင့် အခြားအမျိုးအမည်မသိ ရောဂါပိုးများကို တွေ့ကြရသည်။

တောင်ဝင်ရိုးစွန်းဒေသသို့ ရောဂါပိုးများ [*Pathogens*] သယ်ဆောင်လာသူတို့မှာ စခန်းချ နေထိုင်သော သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် ဤရေခဲကမ္ဘာကြီးကို လာရောက်ကြည့်သော ကမ္ဘာလှည့်

လရောင်နှင့် ဆုံစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ခရီးသွားများဖြစ်သည်။ ယခုနှစ်တွင် လူပေါင်း ၈၀၀၀ ကျော် လာရောက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ လူတို့စွန့်ပစ်သော ကြက်သား စသည့် အစားအသောက်များနှင့် စွန့်ထုတ်သော အညစ်အကြေးတို့သည် လက်သည်ဖြစ်နေသည်။ လူတို့၏ အညစ်အကြေးများကို ပိုးသေ စေရန်အတွက် စင်တီဂရိတ် ဒီဂရီ ၁၀၀ အပူတိုက်ပြီးမှ စွန့်ပစ်လျှင် ကောင်းလိမ့်မည်။ လူတို့၏ အဝတ်နှင့် ဖိနပ် စသည်တို့ကို ထိုဒေသသို့ မဝင်မီ ပိုးသတ်ပေးရန်လိုသည်ဟု အကြံပြုထားသည်။

လူသူမရောက်သလောက်ဖြစ်သော တောင်ဝင်ရိုးစွန်းတွင် လူ့ပယောဂဖြင့် ရောဂါတို့ ပျံ့နှံ့စပြုလေပြီ။

New Scientist, Sept 5, 1998.

နည်းယူခြင်း

“နည်း” အကြောင်းကို ကျွန်တော်စဉ်းစားမိသည်မှာ “စာရေးနည်း” အကြောင်းက စပါသည်။ စာရေးနည်းသည် အနုပညာလုပ်ငန်း တစ်ပိုင်း ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုအတတ်မျိုးကို သင်ပြပေးလိုရသလား၊ ကိုယ့်ဘာသာ နည်းမှီးတုပလိုရသလားဟု ဆွေးနွေးချက်များ မကြာခဏ ပေါ်ပေါက်တတ်ပါသည်။ ပြည်ပ တက္ကသိုလ်က စာပေနှင့် လူထုဆက်သွယ်ရေးသင်တန်းများတွင် ပို့ချသူ ကထိက၊ ပါမောက္ခ တို့က ဆွေးနွေးမှုများ ရှိတတ်ပါသည်။ အမှန်ကတော့ ဝါသနာကို အားပြု၍ အခြေခံနည်းကို သင်ယူ၍ ကျွမ်းကျင်မှုရအောင် တုပခြင်း၊ နည်းမှီးခြင်းတို့က ဝါသနာရှင်အတွက် လိုရာခရီးရောက်မည်ဟု ထင်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာအသုံးအနှုန်းတွင် ခပ်စောစောပိုင်းက “အန္တောဝါသိက” ဟူသော ပါဠိစကားကို သုံးလေ့ ရှိကြပါသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

“ဆရာရင်းတပည့်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာပေ အကြောင်းအရာ အသီးသီးတို့ မဖွံ့ဖြိုးမီက ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ လူပုဂ္ဂိုလ် တို့ တပည့်ခံ၍ ဆေးပေးမီးယူလုပ်ကာ အမှတ်သညာနှင့် လက်တွေ့ တို့ကို ပေါင်းစပ်ပြီး ပညာယူကြရသော အလေ့အထ ရှိပါသည်။ ဆရာထံတွင် သုံးနှစ်သုံးမိုး ထမင်းစား ကျွန်ခံ၍ ရှေးက တက္ကသိုလ် တွင် ပညာယူခဲ့သည်ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးကို ဇာတ်သဘင်များ၌ တွေ့ရပါသည်။ အောင်မြင်သော တပည့်ကို “ဆရာကောင်းတပည့် ပန်းကောင်းပန်” ဟု တင်စားကြပါသည်။

စက်မှုစတင်ထွန်းကားသော ဥရောပတိုက် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် အက်ပရင်းတစ် [*Apperntice*] ကို အလုပ်သစ်များထား၍ ပညာ သင်ပေးလေ့ရှိသော စနစ်ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ယခု ခေတ်မီလာ ကြသောအခါ အလုပ်ခွင် လေ့ကျင့်ရေး [*On the Job Training*] ဟူ၍ သုံးလာကြပါသည်။ ဆရာတစ်ဦးတည်းလည်း မဟုတ် တော့ပါ။

နည်းယူအပ်သော ပညာရပ်မျိုးစုံရှိရာတွင် “ဆရာမပြလျှင် ငပိဖုတ်တောင် နည်းမကျ” ဟူသော အဆိုမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ နည်းတို့သည် ရိုးရာလူမှုစလေ့တို့မှ စသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ ရှေးလူတို့ နေ့စဉ်နေမှုထိုင်မှုအတွက် လုပ်ကိုင်ခဲ့သောနည်းများမှာ ယခုခေတ် လူတိုင်းသင်စရာ မလိုတော့သော်လည်း ဓနိပုန်နည်း၊ တောင်းရက်နည်း၊ ပအုန်းရည် စိမ်နည်း၊ ချဉ်ဖတ်ထည့်နည်း၊ နှီးဖြာနည်း စသဖြင့် များစွာရှိပါသည်။ ထိုစလေ့တို့သည် ရိုးရာလူမှု စနစ်အဖြစ် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေ အမှတ်အသား ကျန်ရစ်တော့ မည် ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဆုရှင်

နေနည်းထိုင်နည်းတို့ကိုကား လောကသာရ၊ လောကနီတိ စသော ရှေးဟောင်းကျမ်းများအပြင် ရဟန်းစာဆို၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဆုံးမစာ အများအပြားရှိနေသည်။ မြန်မာတို့အဖို့ ကြွယ်ဝသော အစုအဝေး အဆောက်အအုံဖြစ်နေပါသည်။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ဂမ္ဘီရပျို့တွင် “နည်းမှီးလက်သုံး၊ ဤကျင့်ထုံးကို၊ ယူကျုံးပိုက်သွင်း၊ သားမောင်မင်းလည်း” ဟူ၍ နေနည်းထိုင်နည်းတို့ကို ချပေးခဲ့သည်။ စိန္တကျော်သူဦးဩက “မှတ်နားစိပ်လော့၊ မအိပ်ရာဆွေ၊ မနေရာအပ်၊ မရပ်ရာငြား၊ မသွားရာမှတ်၊ မဝတ်ရာခွင့်၊ မသင့်ရာများ၊ မစားရာ မြောက်၊ မသောက်ရာမှု၊ အစုစုကို” ဟူ၍ ဩဝါဒထူးပျို့တွင် အသေးစိတ် ဆိုခဲ့သည်။ နားခံတော် ဦးရွှေနီက “သို့ဖြစ်၍လျှင်၊ လောက်လွေ့ပညာ၊ တတ်လိမ္မာအောင်၊ ဆရာကောင်းထံ၊ နည်းနာ ခံ၍” ဟု နည်းယူလေ့လာအပ်ပုံကို ခြုံ၍ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအဆိုများကို ခေတ်မီတော့ဟုမဆိုသာ။ ခေတ်နှင့်အညီ ဆီလျော်အောင် ကျင့်သုံး ရန်သာဖြစ်ပေသည်။

ခေတ်ကာလမှာ၊ နည်းပညာတွေမှာ လေ့လာရန်၊ နည်းမှီးရန် များလွန်းလှသည်။ နည်းအသွယ်သွယ်မှစ၍ နည်းပညာ (တက်ခနို လိုဂျီ) ခေတ်သို့ပင် ရောက်ခဲ့ပြီ။ လူမှုရေးတွင် နည်းများ အခြေခိုင်လာ သောအခါ စနစ် ဖြစ်လာရသည်။ ထိုမှ ဓလေ့စရိုက်အသွင်သို့ ကူးပြောင်းသည်လည်းရှိသည်။ နည်းစနစ်ဟူ၍လည်း သုံးသည်။ ကျင့်ထုံး ဟူ၍လည်း သုံးသည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဟူ၍သုံးသည်။ အားလုံး တစ်နည်းနည်းကို အခြေပြု၍ တစ်စုံတစ်ရာကို ကျင့်သုံး ရခြင်းဖြစ်သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံးစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

နည်းဟူသမျှ တော်တည့်မှန်ကန်သောကိစ္စဖြစ်လျှင် လက်ဆင့်ကမ်းဖို့ လိုသည်။ ရုံးလုပ်ငန်းများ၌ ဖိုင်တွဲနည်း၊ ဖိုင်ဖွင့်နည်းပင်လျှင် စနစ်မကျသောအခါ လိုအပ်ချိန်၌ အကိုးအထောက် အရှာရခက်တော့သည်။ စီမံအုပ်ချုပ်နည်းမှာကား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ထုတ်လုပ်မှု၊ ဖြန့်ဖြူးမှု၊ ဆက်သွယ်မှုတို့ ရှုပ်ထွေးလာသောအခါ ပညာတစ်ရပ်အဖြစ် ပို၍ပင် ကျယ်ဝန်းလာရတော့သည်။

ကမ္ဘာကျော် စီမံခန့်ခွဲရေးပညာရှင် ပီတာ ဒရပ်ကားက စီမံအုပ်ချုပ်မှုတွင် ထိရောက်သော အဓိက နည်းလမ်းနှစ်ရပ်မှာ မှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်း *[Effectiveness]* နှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံ မှန်ကန်ခြင်း *[Efficiency]* တို့ ကွဲပြားသည်ကို သိရန်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအချက်တို့ ပြည့်စုံရန် ရည်မှန်းချက် မှန်ရမည်၊ လူသူအင်အားကို စုစည်းတတ်ရမည်၊ စေ့ဆော်ခြင်းနှင့် အသိပေးဆက်သွယ်ခြင်းတို့ ရှိရမည်၊ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုကို တိုင်းတာတတ်ရမည်၊ လူရည် လူသွေး တိုးတက်အောင် လေ့ကျင့်ပြုလုပ်ပေးတတ်ရမည် ဟူသော အချက်ငါးချက်ကို ဖော်ပြထားသည်။ သူပေးသော နည်းဖြစ်ပါ၏။ နည်းတို့မည်သည် လက်တွေ့ ကျင့်သုံး၍ အောင်မြင်ရမည်မှာ မှတ်ကျောက်ဖြစ်ပါသည်။

နည်းဟူသမျှအတွက် ဆရာကောင်းတို့ ရှိအပ်၊ ပေါ်ပေါက်အပ်သလို နည်းကောင်းတို့လည်း အသစ်အသစ် ပေါ်ပေါက်မြဲဖြစ်ပါသည်။ စာရေးနည်းတွင် အချက်အလက် ဗဟုသုတကိုပေးရာမှ အတွေးအခေါ် ဆင်ခြင်စရာ ရသကိုလည်း ပေးလာသည်။ ဝတ္ထုကို သတင်းပုံစံဖြင့် ရေးသားသော စာနယ်ဇင်းနည်းဟူ၍ တွမ် ဂျွန်

မောင်ဆူရှင်

[Tom White] ဆိုသူက စမ်းသပ်သည်။ ယခုအခါ တောင်တက် နည်းကအစ အောက်ဆီဂျင်မပါဘဲ လေ့ကျင့်တက်ရောက်သော နည်းနာတို့ ရှိနေသည်။ ကျန်းမာရေးအတွက် ကုသရာတွင် နည်းသစ် လမ်းသစ်များ တိုးပွားလျက်ရှိသည်။

ဤသို့ဖြင့် နည်းနာ၊ နယ၊ နိဿတို့မှာ စနစ်ကို အခြေခံလေ ခိုင်မြဲလေဖြစ်သည်။ နည်းမှန်လေ တိုးတက် ထွန်းကားရန်အကြောင်း ဖြစ်လေ ဖြစ်တော့သည်။

ပြောင်းလဲခြင်း အတွေး ‘ ဖရိမ် ’

လူတို့၏ အတွေးအခေါ်သည် ကိုယ်ကျင့်လည်ရာ အသိုင်းအဝိုင်း အနေအထိုင်ပေါ်တွင် မူတည်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ မိမိတို့ လူမှုစီးပွား ဆိုင်ရာ ကူးယှက် ဆက်ဆံမှုများဖြင့် ဒွေးရောယှက်တင်ရှိရာမှ လူတစ်ဦး၏ အတွေးအခေါ်၊ အတွေးအမြင်ကို ဖန်တီးသည်။ ထိုမှ တစ်ဆင့် စရိုက်လေ့များ ဖြစ်ပေါ်၍လာသည်။ ဤသို့ဖြစ်ပေါ်ရန် နိုင်ငံတကာ အကူးအလူးနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေး ကိစ္စများကလည်း ဖန်တီးသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘယ်တုန်းကမှနှင့် မတူအောင် စရိုက် လေ့ အမူအရာတို့အပေါ် မြန်ဆန်စွာ သြဇာအမျိုးမျိုး သက်ရောက် လျက် ရှိလေသည်။

ထိုအခါ လူတစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ ရပ်ရွာဝန်းကျင်၌ဖြစ်စေ အတွေးအမြင် ပြောင်းလဲရသည်။ အတွေးအမြင်ကို အတွေး “ဖရိမ်” ဟုလည်း ဆိုချင်သည်။ “ဖရိမ်” သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့်

မောင်ဆုရှင်

ဓာတ်ပုံဘောင်၊ စည်းမျဉ်းဘောင်၊ စိတ်ကူးဘောင် စသည့် အကန့်အသတ်မျိုးဖြစ်သည်။ အတွေးအမြင်က အလုပ်အကိုင်၊ အမှုအရာကို ဖြစ်စေသဖြင့် အတွေး “ဖရိမ်” သည် အရေးပါသောကိစ္စဖြစ်သည်။

ထိုအတွေးအမြင်တို့ကို ကျယ်ပြန့်လာစေသော မူလလက်သည်မှာ ဆက်သွယ်ရေးဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်ပိုင်း ဝင်ချိန်၌ တယ်လီဂရမ်ခေါ် သံကြိုးပေါ်လာခြင်းသည် ခေတ်မီဆက်သွယ်ရေး၏ ပထမခြေလှမ်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ အတော်ကြီးကြာ၍မှ တယ်လီဖုန်း ပေါ်လာသည်။ ထို့နောက် ရေဒီယို ပေါ်လာသည်။ ထိုမှ ရေဒီယို တယ်လီဖုန်း၊ ဝိုင်ယာလက်၊ ဖက်စ်နှင့် ကွန်ပျူတာ အီး-မေးလ်တို့အထိ သုံးစွဲလာကြသည်။ ထိုအခါ ထိုင်ရာမထခေတ်ဆီသို့ ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရောက်လေတော့သည်။

သံကြိုးစနစ် ပေါ်ပြီးစ ကိုလိုနီခေတ်က “သံကြိုးနဲ့ပို့တာ မြန်တယ်” ဟု ဆိုကြသောကြောင့် တောမြို့မှ မိဘဖြစ်သူက မြို့တွင် ကျောင်းတက်နေသော သားက ဖိနပ်တစ်ရံမှာသည်ကို သံကြိုးတိုင်ထိပ်တွင် သွားချိတ်ထားရာ နောက်တစ်နေ့၌ ဖိနပ်အဟောင်းတစ်ရံ သံကြိုးတိုင်ထိပ်တွင် ရောက်နေသည်ကို တွေ့ရ၍ “တယ်ဟုတ်ပါလား၊ ဖိနပ်အဟောင်းပါ ပြန်ပို့ပေးလိုက်တယ်” ဟု ဖခင်ဖြစ်သူက အားရပါးရပြောသည်ဆိုသောခေတ် မဟုတ်တော့ပြီ။ မြို့မှာ ဖာလူဒါ ဝင်သောက်လာတယ် ဆို၍ အိမ်ပြန်ရောက်သောအခါ “ရှင်ဘယ်အကျင့် ဘယ်အကြံတွေကို ကြံတာလဲ” ဟု လင်မယား ရန်ဖြစ်ရသော ခေတ်လည်း မဟုတ်တော့ပြီ။ မော်တော်ကား ပေါ်စက ဒရိုင်ဘာထား၍ အိမ်သုံးကား စီးရစဉ် စက်ရပ်သွားစဉ်၌ အိမ်ရှင်မက

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

“ကားဘာဖြစ်လို့လဲ” ဟုမေးရာ စက်အကြောင်းမသိသော ဒရိုင်ဘာက ဟိုစမ်းသည်စမ်းလုပ်ရင်းက “စကင်းဂီယာဖြစ်နေလို့” ဟု အမြဲပြန်၍ဖြေတတ်သည် ဆိုသော ဆရာကြီး သခင်ဘသောင်းပြောသည်။ ဒရိုင်ဘာခေတ်မျိုးလည်း မဟုတ်တော့ပြီ။

ကိုလိုနီခေတ် “ပျာတာ” ခေါ် ရုံးလုလင်တစ်ဦးက နယ်အရာရှိများမှာဖြူတစ်ဦး ပြောင်းရွှေ့၍ ပြန်ခါနီးတွင် “မင်း ဘာလို့ချင်သလဲ၊ ပြော” ဟုမေးရာ “သခင်ကြီးလုပ်တဲ့အလုပ်မျိုးကို လုပ်ချင်ပါတယ်” ဟူသောအဖြေမျိုး ပြန်ပြောသည့် ဟာသနှောသောအဖြစ်မျိုးလည်း ပြောစရာပင် မရှိနိုင်တော့ပြီ။

ထိုင်ရာမထခေတ်၌ သတင်းစကားတွေ၊ အချက်အလက်တွေ လျင်မြန်သည်နည်းတူ အကူးအယှက်တွေလည်း မြန်သည်။ ကာရစ်ဗီယန်ကျွန်းတစ်ဝိုက်နှင့် အာဖရိကမှစသည် ဆိုသော အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါသည် နိုင်ငံအများသို့ ပြန့်လျက်ရှိပြီ။ အာရှတိုက်နှင့် မက္ကဆီကိုမှ ပိုးမွှားကြီးငယ်တို့ အမေရိကန် စိုက်ခင်းပျိုးခင်းများသို့ ရောက်ကြပြီ။ တောင်အမေရိကမှ ကမ္ဘာကိုလှည့်ခဲ့သော ငှက်ဖျားပြန်လည် ခေါင်းထောင်လာလျက်ရှိသည်။ တီဘီရောဂါလည်း ထို့အတူပင်။ မကြာမီက အင်္ဂလန်တွင် ဖြစ်ပွားသော ကျွဲနွား ခွာနာလျှာနာရောဂါသည် ဥရောပသို့ ကူးသဖြင့် အဆီးအတား အဆိုအပိတ်တွေ လုပ်ခဲ့ရသည်။ ဟောင်ကောင်သို့ရောက်သော ကြက်ရောဂါမှာလည်း ထို့အတူ။ တုပ်ကွေးမှာ လေယာဉ်စီးရင်း အချိန်မှန်မှန် ကမ္ဘာလှည့်လျက်ရှိသော်လည်း ၁၉၁၈ ခုနှစ်က လူသန်း ၂၀ ခန့် ဆုံးရှုံးမှုမျိုး မဖြစ်တော့သဖြင့် တော်ပေသေးသည်။

မောင်ဆူရှင်

ထိုအပြောင်းအလဲတို့ရှိနေစဉ် “အရှေ့ခုနစ်အိမ်၊ အနောက်ခုနစ်အိမ်” ဟူသော ရိုးရာဆက်ဆံမှုတွင် အပေါ်ထပ် အောက်ထပ် ဘယ်သူဘယ်ဝါ နေထိုင်သည်ဟု မသိသော မြို့ပြလူနေမှုစနစ် ဝင်ရောက်စပြုသည်။ လူမှုရေးသိပ္ပံဆရာတို့က ထိုသို့ ခပ်စိမ်းစိမ်း နေရသောအဖြစ်ကို “လူမှုအကွာအဝေး” [*Social Distance*] ဟူ၍ ဝေါဟာရ ထွင်ထားသည်။ ကျင့်ဝတ်နီတိတို့ကိုမူ ပြန်လည် ဖော်ထုတ်နေရသည်။

အစားအသောက်မှာ ကိုလက်စထရော ပါလျှင် နှလုံး သွေးကြော အဆီပိတ်မှာ စိုးရိမ်ရသော ကျန်းမာရေးအသိတို့ ပြန့်နှံ့ လာနေသည်။ ဆီနှင့် ဆားကို တန်ရုံမှီဝဲဖို့ နှိုးဆော်နေကြသည်။ သွေးကြောကျန်းမာရေးစနစ် ကောင်းမွန်စေရန် ဟူ၍ နံနက် စောစောနှင့် နေ့လယ်နေ့ခင်း ရက်အားများ၌ ထ၍ တရွရွပြေးနေ ကြသော ရှုခင်းတို့ကို မြင်စပြုရသည်။ သောကဖိစီးမှုကြောင့် သွေးတိုး အစရှိသော ရောဂါဘယ ဖြစ်နိုင်ချေကိုမူကား အချိန် အချက် သတ်မှတ်ရက်တို့နှင့်အတူ အချိန်မီပြေးလွှား ရင်ဆိုင်ရသော ခေတ်၌ လျှော့ကောင်းမှ လျှော့နိုင်ကြတော့မလို ကြံရသည်။ မကြာ မီက ဗီရာဂယာ [*Viagra*] ခေါ် ပူရိသ အားတိုးဆေးသစ် ဆေးစွမ်း တစ်မျိုး ပေါ်သဖြင့် နိုင်ငံတကာ၌ အလှအယက် ဆေးဆိုင်များသို့ သွားကြရာ တရုတ်ပြည်တွင် “တိုင်းရင်းဆေးနဲ့ပဲ ကျေနပ်ပါဦးဗျာ” ဟု တောင်းပန်ယူရသည်ဟု ဖတ်လိုက်ရ၏။

ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း အရှိန်တင်၍ အလုပ်လုပ်ကြရသောခေတ် တွင် ပညာရေး၌ မူကြိုမှအစ စာရင်းကိုင်နှင့် ကွန်ပျူတာအထိ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပညာဆည်းပူးရေး လှုပ်ရှားမှု အရှိန်ရလျက်ရှိသည်။ ထိုအချက်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်သောအားဖြင့် စာအရေးအသား၌ တိုတောင်းသော ဝါကျတို့ကို သုံးလာကြသည်။ တေးဂီတ၌ အလင်္ကာ မပါလှသော တိုက်ရိုက်စကားတို့ကို သုံးစပြုကြသည်။ ဆူညံမှုနှင့် အလော သုံးဆယ် ရှိမှုကို အချို့ခေတ်ပေါ်တေးဂီတများ၌ တွေ့ရသည်။

အတွေးအမြင် အပြောင်းအလဲ၌ အလျော်အဖွပ် သက်သာ သော ဂျင်းဖျင်ကြမ်းကို အဆင်ပြေမှုအတွက်ဖြစ်စေ၊ ဟန်ပန်အတွက် ဖြစ်စေ လက်ခံလာကြသည်။ “ပန့်” ဆံပင်ကဲ့သို့ ရောင်စုံဆံပင်မျိုးကို မတွေ့ရသည်မှာ အမျိုးသား ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုစည်းကို မကျော်လို ကြသောသူတို့ကြောင့်ဟု ကျေးဇူးတင်ရသည်။ ပြေးလွှားနေသော မော်တော်ယာဉ် ဆလွန်းကားများဘေးမှ ရောင်စုံစုတ်ချက်တန်း များမှာ အနုပညာသဘော မည်မျှပါလေသည်မသိ။ အမေရိကန် ဂရင်းကင်ညွန်တောင်ကြားနှင့် ကျောက်တောင်ပုံစံမှာကား စီးကရက် ကြော်ငြာမှ လာလေသည်လား၊ မြို့ပြ၏ ငြီးငွေ့ဖွယ် ရှုခင်းကို ပြေအောင် ဖြေလေသည်လား မပြောတတ်နိုင်။ အတွေးအမြင် ပြောင်းလဲခြင်းက အသုံးအစွဲနှင့် အကြိုက်ကို ဖန်တီးခြင်း ဖြစ်လိမ့် မည်သာ။

ကလေးတို့ကျောပေါ်မှ သုံးမြှောင်ပုံ ကျောပိုးအိတ်နှင့် ပန်းတင် ရိုးရာလွယ်အိတ်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို နှိုင်းယှဉ်ဖို့အထိ လိုအပ် လာလေသည်။

“ကမ္ဘာရွာ” အကူးအယှက်ကြောင့် အတွေးဖရိမ် ပြောင်းလဲပြီး စရိုက်တို့ပါ ပြောင်းလဲခြင်းကို စနစ်တကျ လေ့လာရမည်မှာ လူမှုဗေဒ

မောင်ဆုရှင်

သမားတို့၏ နယ်ပယ်သာဖြစ်ခြင်းမည်။ ထိုပညာရှင်တို့က အဆင်ပြေဖွယ်၊ အားတက်ဖွယ်၊ ထိန်းသိမ်းဖွယ် ခေတ်အမူအရာတို့ကို ဆွဲထုတ်ပြသပေးဖို့ဖြစ်မည် ထင်သည်။ ထိုအကြောင်းကိုပြောရင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် လစဉ် ထုတ်ဝေသည်ကို ဖတ်ဖူးသော “အပြောင်းအလဲခေတ်” [*Changing Times*] အမည်ရှိ မဂ္ဂဇင်း မျိုးကို အမှတ်ရနေမိပါသည်။ အတွေး “ဖရိမ်” အပြောင်းအလဲများ ရှိတတ်ရာ၌ အမြော်အမြင် စည်းတား၍ အကောင်းအဆိုး ခွဲခြား ကျင့်ကြံရလိမ့်မည် ထင်ပါသည်။

အရွယ်၏ မာန်

တစ်နေ့က “ကလေးစာပေ” နှင့် “လူငယ်စာပေ” အသက်အပိုင်း အခြား သတ်မှတ်ပုံကို ဆွေးနွေးကြရင်းက အလုပ်စားပွဲသို့ပြန်ရောက် သော် အရွယ်အကြောင်းကို ဆင်ခြင်မိသည်။ လူတွေမှာ အရွယ် ထောက်လာခြင်းကို ကိုယ့်ဘာသာ သတိမပြုမိကြသော်လည်း ဘေးဘီရှိ ဆက်ဆံသူတွေက သတိပြုမိကြသည်။ ရုတ်တရက် ဦးလေး၊ ဘကြီး၊ အဒေါ်ဟု အခေါ်ခံလိုက်ရလျှင် တွန့်သွားသူတွေ ရှိသည်။ အရွယ်ကို သတိပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် အဖြစ်မှန်ကို ရင်မဆိုင်လိုသော အတွင်းစိတ်က လက်မခံခြင်းဖြစ်သည်။

ကြုံရဖန်များတော့လည်း လက်ခံလာရတော့သည်။ ကြားရစက စိတ်ထဲမှာ နင့်ခနဲဖြစ်သွားသည်။ စာရေးဆရာဖြစ်လျှင် ထိုခံစားမှုကို မသိမသာ အကြောင်းဆိုက်သလို ထည့်ရေးမိသည်လည်းရှိသည်။ ကွယ်လွန်သူ ဦးလေးလှ (လူထုဦးလှ) က ဤကိစ္စ၊ ဤခံစားမှုမျိုးနှင့်

မောင်ဆုရှင်

စပ်လျဉ်း၍ သူ့တိုက်မှ လူငယ်များက သူ့ကွယ်ရာတွင် “အဘိုးကြီး” ဟု သူ့အား သုံးနှုန်းခြင်းကို နှစ်ကြိမ်တိုင် ကြားမိကြောင်းဖြင့် ဟိုစဉ်က “သောင်းပြောင်းထွေလာ” အခန်းတွင် ရေးဖူးသည်ကို ဖတ်ခဲ့ရဖူးသည်။

ရင်းနှီးသော မိတ်ဆွေ စာရေးဆရာတစ်ဦးကို အိမ်ဘေးမှ ကလေးမလေးတစ်ဦးက ကိစ္စတစ်ခု လှမ်းပြောရန် “ဦးလေး” ဟု လှမ်းခေါ်လိုက်သည်ကို ကြားလိုက်ရသဖြင့် “သီတင်းကျွတ်မှာ ပွင့်သော အကြောက်ပန်း” ဟူ၍ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ရေးဖူးသည်။ ရုတ်တရက် ခံစားရမှုကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အချို့က အသက်ကို လူသိမှာကြောက်သည်။ အကြောင်း တစ်ခုခုကြောင့် ကိုယ်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကို ပုံနှိပ်ရန် ဖော်ပြ ရလျှင် (ဖြစ်နိုင်ပါက) အသက်ကို ဖော်မပြဘဲ ထားကြသူတွေရှိသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို ပြုစု စုဆောင်းရလေ့သည့် တာဝန်ဖြင့် အသက် မဖော်ပြတတ်သူတွေကို “ဟင်း ... ဒီလူ့မှာ အသက်လဲမပါဘူး” ဟု ကျီစယ်ပြောမိတတ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံသားတို့ အများစုမှာ အသက်ကိုမေးလျှင် မကြိုက်ချင်လှ။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို စွက်ဖက် ခြင်းဖြစ်၍ ရိုင်းရာကျသည်ဟု ထင်သည်။ အချို့ကလည်း အသက်ကို မေးရန် အားမနာသူတွေ ရှိကြသည်။

ရှေးကဆိုလျှင် လူငယ်ချင်း စကားဆိုကြရာ၌ အသက်ကို စကားထာ၊ စကားဝှက်နှင့် ပြန်ဖြေတတ်သည်ကို စာထဲ၌ တွေ့ရ သည်။ “ခင်တို့အရွယ်၊ သပြေခက်မို့၊ အသက်မငယ်တော့ဘူး ရှင်တို့ ရယ်” စသည်မျိုးပင်။ ရုတ်တရက် မသိသာသောကြောင့် စဉ်းစား

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ရင်းပင် ပို၍ပင် သိချင်စရာဖြစ်ရသည်။ လူငယ်တို့ဘာဝ ဖုံးကွယ်ခြင်း တစ်ဝက်၊ ဖွင့်ဟလိုက်လျော့ခြင်းတစ်ဝက်ဟု ဆိုရမည်ထင်သည်။

နိုင်ငံရပ်ခြားရောက်ခိုက် သူတို့လို လူထွားကြီးများနှင့် အာရှ တိုက်သား လူဗလံတို့ တွေ့ကြုံ၍ အသက်အကြောင်း ပွင့်လင်း ရင်းနှီးစွာ ပြောမိကြပြီဆိုလျှင် “မင်းတို့ပုံ ပန်းတွေဟာ သိပ်ပြီးလှည့်စား တတ်တာပဲ” ဟု တစ်ဖက်လူက ရယ်မော ပြောစရာ အဖြစ်တွေ ကြုံဖူးသည်။ ယခုတော့ အာရှတိုက်သားတွေလည်း အာရီယန် အနွယ်တွေနှင့် တန်းတူမဟုတ်ကြောင်း လူလုံးလူဖန် ထွားကျိုင်း လာကြပါပြီ။

သို့သော် အသက်ကို ညာ၍ရမည်ဖြစ်သော်လည်း အရွယ် ကိုကား ကြာကြာလှည့်စား၍ မရနိုင်။ အသက်အရွယ် နုပျိုသန်မာ စဉ်က မျက်စိက မမှုန်သေးဘူး၊ နားအကြားက ထက်မြက်တုန်း၊ ဆံပင်က မဖြူသေးဘူး၊ ကိုယ်ရေပြားက မတွန့်သေးဘူး၊ အဆစ် အမြစ်က မနာသေးဘူး၊ ခါးက မကိုင်းသေးဘူး၊ စားသမျှ အစာက ကျောက်ခဲဝါးစားလျှင်တောင် အစာကြေမည် ထင်ရသည်။ မေ့မေ့ လျော့လျော့ဖြင့် လူမြင်လျှင် နာမည် မမှတ်မိတတ်သူကို တော်တော် အမှတ်သညာမထားတဲ့လူဘဲဟု ထင်၍ကောင်းတုန်းရှိသေးသည်။ တော်ရုံတန်ရုံ အမောအပန်း ခံနိုင်ဖို့ကို စကားထဲပင် ထည့်မပြောလို။ ပြောပါသော်လည်း စာနာစိတ်ဖြင့် ပြောမိသည်မဟုတ်။ အားလုံး ချုပ်သော် အရွယ်၏မာန်များဖြစ်သည်။

အသက်အရွယ်ကလေး ရပါလျက် အမောအပန်းခံနိုင်သူတွေ ကို တွေ့ရသောအခါ အားကျအံ့ဩရသည်လည်းရှိသည်။ ကျွန်တော် တို့ မြို့တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်

မောင်ဆုရှင်

ရေးမှူးတာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဟင်္သာတဇာတိ ဆရာကြီး ဦးသန်းဖေသည် တိုက်အထပ် လေးထပ်ခန့်မြင့်သော ကျွန်တော့်ရုံးသို့ ဓာတ်လှေကားမစီးဘဲ ခြေကျင်တက်လာလေ့ရှိသည်။ “မမောဘူးဗျ” ဟု သူက ဖြေလေ့ရှိသည်။ မိတ္တီလာမှ ကန်တော့ခံ ဆရာကြီး ဦးလှဖေသည် သားသမီး တစ်ကျိပ်ကျော်ရ ဖခင်ဖြစ်၍ အသက် (၈၀) ကျော်တွင် စက်ဘီးစီးတုန်း၊ မယ်ဒလင်တီးတုန်းဟု လွန်ခဲ့သော လေးငါးနှစ်က ပြောသည်။ အလေးမ ဆရာကြီး ကာယဗလ ဦးသော်ဇင်မှာ အသက် (၈၀) အရွယ်၌ သားဖြစ်သူ မသိအောင် အိပ်ရာခုတင်အောက်၌ အလေးမ သံပြားတွေထား၍ မ-တုန်းဟု သားဖြစ်သူ ဦးမျိုးညွန့်က ပြောဖူးသည်။ ပြီးခဲ့သည့်သင်္ကြန်တွင် ရွှင်မြူးစွာ ကပြ ဖျော်ဖြေနေကြသည့် ရုပ်ရှင် သက်ကြီး အနုပညာရှင် များ အဖွဲ့မှ မင်းသမီးကြီး ဒေါ်မေနွဲ့တို့၊ ဒေါ်မေကြည်သိန်းတို့ သွက်လက်လှုပ်ရှားဆဲကို အားကျစရာပင်။

အရွယ်အကြောင်းပြောတော့ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆရာတော် ၏ “ပညာမုန်ယို အရွယ်ပျိုက” ဆိုသည့် စာချိုးမျိုးကို သတိရမိသည်။ ကျွန်တော်တို့မိတ်ဆွေ ညွန့်ဝေ (ကသာ) ၏ “ပျိုသော် ဝေစတမ်း၊ အိုသော် ကြွေစတမ်း” ဆိုသည့် ကဗျာချိုးကလေးကိုလည်း သတိရ မိ၏။ “ဆံကျား သွားကြွေ၊ အိုမင်းလေမှ၊ ရပ်မြေပြန်ဝင်၊ ကျွန်သခင် ကို” ဟူသည့် ကျွန်တော်တို့ ဆရာကြီးတစ်ဦး၏ ငယ်မူငယ်သွေး ကဗျာလေးကိုလည်း သတိရသည်။ တောမှာ လူငယ်ချင်း ပြောကြ သည့် “ငါငယ်ခိုက်မို့ မိုက်မိတယ် စောကြွယ်ရယ်” ဆိုသည့် ရယ်စရာ အဖြစ်ကလေးကိုပါ စိတ်သန့်သန့်ဖြင့် သတိရနေမိတော့သည်။

မျိုးဆက်တို့ ‘ကွာဟ’ မှု

“မျိုးဆက်ကွာဟမှု” ဟူသော ဝေါဟာရကို တစ်ချိန်က ဗိုလ်တထောင် သတင်းစာ ပင်တိုင်ဆောင်းပါးတစ်ခုတွင် ကွယ်လွန်သူ ဆရာ သိန်းဖေမြင့်က စတင်သုံးစွဲခဲ့သည်ဟု မှတ်မိပါသည်။ (ဆရာက သူ့ကလောင်နာမည်ရှေ့တွင် “ဦး” တပ်၍ သုံးစွဲခြင်းကို မကြိုက်ပါ။ ဆရာတက်တိုးကလည်း ထို့အတူ မကြိုက်ကြောင်း သိရသည်။) မျိုးဆက် ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ ယခင်ကရှိခဲ့သော်လည်း “ကွာဟမှု” မှာ ထိုအချိန်ကမှ ထွင်၍ သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ “ကွာခြားမှု” ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာကား ရှိပြီးသားဖြစ်သည်။ သို့သော် မူရင်းဆိုလိုသော “ဂျင်နရေးရှင်း ဂက်ပ်” ဝေါဟာရ၌ ဆိုလိုသော အဓိပ္ပာယ်နှင့်စာလျှင် “မျိုးဆက်ကွာခြားမှု” ဟုဆိုပါက ကွဲပြားခြင်း၊ ခြားနားခြင်းတို့ အဓိပ္ပာယ်ကိုဆောင်သဖြင့် တစ်စိမ်း

မောင်ဆူရှင်

တရံစာဆန်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ကွာဟမှု” ဟု ထွင်သုံးခြင်းမှာ ဆီလျော်သော သုံးစွဲမှုဟု လက်ခံချင်စရာဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ ဘာသာစကားမှာ မိုနိုစီလစ်ဗစ် [*Monosyllabic*] ဟုဆိုသော ဧကဝဏ္ဏဘာသာစကားဖြစ်သဖြင့် ပေါင်းစပ်သော ဝေါဟာရ နှစ်လုံးက အဓိပ္ပာယ်အထင်အမြင်သစ်ကို ဖန်တီးပေးလိုက်ပါသည်။

အမှန်အားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ပင် မျိုးဆက်ကွာဟမှု (ဂျင်းနရေးရှင်းဂက်ပ်) မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီး၍ အနှစ် ၂၀ ကျော်၊ လွန်ခဲ့သည့်အနှစ် ၃၀ ခန့်ကမှ စတင်၍ စာနယ်ဇင်းများတွင် သုံးနှုန်း သည်ဟု သတိပြုမိပါသည်။ ထိုခေတ်မတိုင်မီက လူကြီးနှင့်လူငယ်၊ မိဘနှင့် သားသမီးဟူသော အသုံးအနှုန်းတို့ကိုပင် ယခုဝေါဟာရ၌ ဆိုလိုသော အဓိပ္ပာယ်တို့ကို အလျဉ်းသင့်သလို ရေးသား၊ သုံးနှုန်းနိုင် ခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် နောက်ပိုင်းမှာကား နိုင်ငံတွင်း၊ နိုင်ငံပ နှင့် နိုင်ငံတကာတွင် လူဦးရေ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေများကို စီးပွားရေး သဘော၊ နိုင်ငံရေးသဘောတို့ကြောင့် လူဦးရေကိစ္စတွင် အရွယ် အုပ်စုပိုင်း ခြားနားမှုမှာ ပညာရှင်တို့သာမကဘဲ သာမန်လူတို့ပင် စိတ်ဝင်စားစရာအကြောင်း ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ခေတ် လူငယ်”၊ “ကာလသားသမီး”၊ “စစ်ပြီးခေတ်မျိုးဆက်” ဟူသော အသုံးအနှုန်းများအစား ထိုကိစ္စတို့နှင့် နွယ်၍ ပြောရာတွင် “မျိုးဆက် ကွာဟမှု” အသုံးအနှုန်းက နေရာဝင်လာပါသည်။

အကြောင်းကိစ္စကိုလိုက်၍ ထို့ထက်တင့်တယ်ဖွယ်ရာသော အသုံးအနှုန်းမှာ “မျိုးဆက်သစ်” ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝေါဟာရနှစ်မျိုးကို ထပ်တူထပ်မျှအဖြစ်ကား သုံးစွဲ၍ မရနိုင်၊ မျိုးဆက်ကွာဟမှုမှာ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အတွေးအမြင်၊ အတွေ့အကြုံနှင့် စရိုက်ချင်းမတူပုံကို ဖော်ပြသည်။ မျိုးဆက်သစ်မှာ အနာဂတ်မျှော်မှန်းချက် ဆိုလိုရိပ် ပေါ်လွင်နေသည်။

ဘာသာစကားတို့၏ သဘာဝမှာ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ရွေ့လျားခြင်းနှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးခြင်းသဘောအမြင် သိမြင်သာ၊ သဘောပေါက်သာသော ခေတ်ကာလအမြင်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်၍ ဝေါဟာရသစ်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာရသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ဥရောပမှ စစ်သည်များ နိုင်ငံရင်းသို့ ပြန်ရောက်၍ အိမ်ထောင်ကျ၊ သားမွေးကြရာမှ မွေးဖွားလာသော လူဦးရေအုပ်စုကို “ဘေဘီ ဘွန်းမား ဂျင်နရေးရှင်း” [*Baby Boomer Generation*] ဟု တင်စားကြသည်။ စစ်ပြီးကာလ ထို “ရှင်မွေးလွန်းခေတ်” ၌ ပေါက်ဖွားသူများဟု ဆိုလိုသည်။ ပြီးခဲ့သော အမေရိကန်သမ္မတကလင်တန်တို့အရွယ်သည် ထိုအရွယ်အုပ်စုပင်ဖြစ်သည်။ သူတို့ပင် အသက် ၆၀ အုပ်စုတွင်းသို့ ရောက်ကြပြီ။ မျိုးဆက်ကွာဟမှုကိစ္စကို သူတို့အရွယ်၌လည်း အထင်အမြင် အပြောအဆိုတွေ ဖြစ်လာပြီ။

ထိုမျှမက အသုံးအနှုန်းသစ်၊ အဖြစ်အပျက်သစ်တို့အပေါ်တွင် သူတို့ကလည်း ဝေါဟာရသစ်များကို ဆက်လက်ဖန်တီးကြသည်။ အဘိဓာန်ဆရာတို့က တန်းဝင်သော ဝေါဟာရအဖြစ် လက်ခံ ဖော်ပြကြလေမည်လားမသိ။ ယခုခေတ် သတင်းအချက်နည်းပညာနှင့် ကွန်ပျူတာနည်းပညာ ခြားနားမှုကို သူတို့က ဒီဂျစ်တယ်ဒီဘိုက် [*Digital Divide*] ဟု သုံးလာကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတို့နှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတို့၌ ထိုအခြေအနေ ရှိသည်။ “ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာ

မောင်ဆုရှင်

ခြားနားမှု” ဟု ခေါ်ချင်ခေါ်၊ “ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာ ကွာဟမှု” ဟု ခေါ်ချင်ခေါ် အနက်တူနိုင်လေသည်။

မျိုးဆက်ဟူသည်မှာ ရေအလျဉ်ကဲ့သို့ မပြတ်စီးဆင်းရသော သဘောမျိုးရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် ခေတ်သစ် မြို့ပြလူနေမှုနှင့် စီးပွားရေး အခြေအနေ၊ လူမှုရေး လွတ်လွတ်လပ်လပ်နေလိုမှု အခြေအနေတို့အရ ဥရောပနှင့် ဂျပန်ကဲ့သို့ နိုင်ငံများတွင် နောက်ထပ် တက်လာမည့် မျိုးဆက်သစ်တို့ မွေးဖွားနှုန်းလျော့၍ လူအိုလူမင်း မျိုးဆက်တို့ များပြားလာနေသည်။ လူအိုလူမင်းတို့၏ အတွေ့အကြုံ ကြွယ်ဝမှု သဘောမှာ ကောင်းပါသည်။ သို့သော် ဆက်ခံမည့် မျိုးဆက်တို့ မရှိလျှင် ရေရှည်တွင် ခက်ရချည့်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀ က ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူအိုလူမင်းတို့ အရွယ် အုပ်စု တိုးပွားလာပြီး လူငယ်လူရွယ်အုပ်စုတို့ နည်းပါးလာခြင်းကို “မီးခိုးရောင်လှိုင်းများ” [*Gray Waves*] ဟူ၍ ဆောင်းပါးများ စတင်ရေးသား၍ သတိပေးခဲ့ကြသည်။

“မျိုးဆက်” ဟူသော ကာလအသုံးအနှုန်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရာ၌ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ခန့်ဟု အဘိဓာန်က ဆိုသည်။ အခြားအဓိပ္ပာယ် တစ်ခုမှာ မိဘနှစ်ဦးမွေးဖွားချိန်နှင့် ထိုမိဘတို့၏ သားသမီးများ စတင် ထွန်းကားချိန်ကို ဆိုလိုကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။ အနှစ် ၃၀ ဟုပင် ထားဦး၊ ထိုမျိုးဆက်နှစ်ခု ဖြတ်သန်းကြီးပြင်းရသော ခေတ်ကာလ၊ အဖြစ်အပျက်၊ အသုံးအစွဲနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တို့မှာ မတူနိုင်ကြပေ။ သိပ္ပံစက်မှု နည်းပညာများ အလျင်အမြန် တိုးတက်နေသော ခေတ်ကာလ၌ လူမှုစီးပွား အခြေအနေများပါ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပြောင်းလဲရမိဖြစ်ရာ “မျိုးဆက်ကွာဟမှု” သဘောသည် အစဉ်လိုလို ရှိနေတော့မည့်ကိစ္စ ဖြစ်သည်။

သို့သော် စာအုပ်ဟောင်းများကို ပြန်လည် ထုတ်ဝေခြင်း၊ ရုပ်ရှင်ကားဟောင်းများ မိတ္တူပွား၍ ပြသခြင်းနှင့် သမိုင်းမှတ်တမ်း များ အခိုင်အမာဖြစ်အောင် ထိန်းသိမ်း ပြုလုပ်နိုင်ကြသောခေတ်၌ ကွာဟမှုကို ရင်ကြားစေနိုင်သလောက် စေ့စရာ အကြောင်းများ ရှိလာလေသည်။

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ထုတ်ဝေသည့် နိုင်ငံတကာ မဂ္ဂဇင်း တစ်စောင်တွင် အာရှ စီးပွားရေး အပြောင်းအလဲ အတက်အကျနှင့် ထိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စွန့်စား ဦးဆောင်နေသော ကြီးပွား တိုးတက်နေသည့် လုပ်ငန်းရှင်အချို့အား မဂ္ဂဇင်းက တွေ့ဆုံမေးမြန်း ရာ၌ အင်တာနက် ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းမှ သားအဖနှစ်ဦးကို ယင်းတို့ချင်း လုပ်ငန်းအမြင်၊ မိသားစုအမြင်တို့ မည်သို့ရှိပုံကို မေးမြန်း ဖြေကြား ချက်များကို ဖတ်လိုက်ရသည်။

ထိုမဂ္ဂဇင်းက “ဖခင်နှင့် သားသမီးတို့သည် ဓာတ်ဆီနှင့် မီးခြစ် ပမာ မတော်တဆ ထိတွေ့လျှင် မီးတောက်နိုင်သော အရာများ ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့ မဂ္ဂဇင်းက မီးပွားထွက်နိုင်မည့်နေရာများကို စူးစမ်းရှာဖွေရာတွင် အဖနှင့်သား ပူးတွဲ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းနှစ်စုသို့ ရောက်ရှိ မေးမြန်းခဲ့သည်။ တွေ့ရှိရသည်မှာ သူတို့တစ်တွေသည် ထင်သည်ထက်ပင်ပို၍ အမြင်တူကာ အပေး အယူ မျှတနေကြသည်” ဟု ခေါင်းစီးတွင် ရေးသားထားလေသည်။

မောင်ဆုရှင်

ထို့ကြောင့် မျက်မှောက် နိုင်ငံတကာ လူမှုစီးပွားစနစ်များ အောက်တွင် မျိုးဆက်သစ်တို့၏ နုပျိုတက်ကြွမှုကို အားထား၍ ခေါင်းဆောင်ခေါင်းရွက်ပြုဆဲ အတွေ့အကြုံ ရင့်ကျက်သူတို့၏ အမြော်အမြင်ကိုလည်း အားပြုရမည်ဟု ခံယူလိုပါသည်။

ကောင်းမျိုးရယ် အထွေထွေ

လူမျိုးတိုင်း၌ ကောင်းခြင်းအကြောင်းကို ရေလဲအမျိုးမျိုးဖြင့် သုံးနှုန်းကြလေ့ရှိသည်။ သုံးနှုန်းသော ဝေါဟာရကိုလိုက်၍ အရိပ်အဆင်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနိုင်၏။ သို့သော် “ကောင်းခြင်း” ၏ အခြေခံသဘောမှာ ယင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော “ဆိုးခြင်း” ကဲ့သို့ပင် လူ့လောက အသိုက်အဝန်း၌ အစားထိုး၍မရသော အခြေအနေဖြစ်လေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် လောကသည် ကောင်းခြင်းနှင့် ဆိုးခြင်းတို့အကြားတွင် ကျင်လည်ရသော သဘောရှိနေသည်။ ထိုနှစ်ခုစပ်ကြား၌ ပြဒါးသည် အပူချိန်တိုင်း ကိရိယာတွင် ရေဆူမှတ်နှင့် ရေခဲမှတ်တို့အကြားရှိ ခွင်ထဲတွင် ရွေ့လျားရသည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့်ကား ပြဒါးမှာ အလယ်ချက်တစ်ခုတွင် တက်ရိပ်ရှိလိုက်၊ ကျရိပ်ရှိလိုက်ဖြင့် တက်တုံသက်တုံ ရှိရသည်ကများလေသည်။

မောင်ဆုရှင်

ထိုအခြေအနေကို မကောင်းတကောင်း၊ မဆိုးတဆိုးဟု ဆိုရမည်။ ထို့အတူ လူ့ဘဝဇာတ်ကြောင်းတို့၌ မကောင်းတကောင်း၊ မဆိုးတဆိုး အမူအရာတွေ များလေ့ရှိသည်။ ပျမ်းမျှ လူ၏သရုပ်ပင် ဖြစ်လေသည်။ အတ္ထုပ္ပတ္တိတို့ကို ရေးဖွဲ့ကြသောအခါ ထိုအချက်မှာ ထင်ရှားလေသည်။

ကောင်းခြင်းသည် စံဖြစ်၏။ စံကိုကံဖြစ်စေရန် လုပ်ကြကိုင်ကြ အားထုတ်ကြရင်းက ကောင်းခြင်း၏ အနက်သဘော [*Semantic*] မှာ ရိုး၍အီ၍သွားလေသလားဟု ထင်ရသည်။ “နှုတ်ပြောက အလုပ်ထက် ရဲတင်းသည်” ဟု အဆိုရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ ကောင်းခြင်းသည် လူကြီး - လူငယ်၊ ယောက်ျား - မိန်းမတို့၏ အမူအရာ၊ စိတ်နေစိတ်ထားတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သည် မှန်သော်လည်း အထူးသဖြင့် လူငယ်တို့နှင့် ပို၍ စပ်ဆိုင်သည်ဟု ဆိုချင်မိသည်။ အကြောင်းမှာ အကောင်းနှင့်အဆိုးတို့ လမ်းနှစ်သွယ်၌ ရှေ့ဆက် လျှောက်ရမည့် ခရီးတာမှာ ဝေးသေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

၂၀၀၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအတွင်းက နိုင်ငံတကာ သတင်းဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် ဒေ့ဗ် ဘယ်ရီ [*Dave Barry*] အမည်ရှိ ဆောင်းပါးရှင်တစ်ဦးက သူတို့လူငယ်များ၏ “ကောင်းခြင်း” နှင့် စပ်လျဉ်းသော အသုံးအနှုန်းများအကြောင်းကို ရေးသားထားသည်။ “ကောင်းခြင်း” ကို ဗန်းစကားအဖြစ် သုံးနှုန်းကြသောကြောင့် အပြောင်းအလဲများသည် များစွာရှိသည်ကို ဖော်ပြသည်။ လူငယ်တို့၏ တက်ကြွထက်သန်မှု၊ လှုပ်ရှားမှုနှင့်အတူ သူတို့နှုတ်ဖျားမှ စကားသံအမျိုးမျိုးတို့ ထွက်လာသည်။ စာရေးသူ၏ တစ်သက်တာ

လရောင်နှင့် ဆုံစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

တွင် ကောင်းခြင်း *[Good]* နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝေါဟာရ ၂၃ လုံးခန့်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ဆွဲလ် *[Swell]* ဆိုသော ဝေါဟာရမှာ ဝေးဝေးမှာ ကျန်ခဲ့ပြီ။ သပ်ရပ်သော၊ ထက်မြက်သော၊ ပူသော၊ အေးသော၊ ဆိုးသော၊ ချိုသော၊ ပျံသန်းသော ဟူ၍ အမည်ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ် ဝေါဟာရတို့မှာ သူတို့ပါးစပ်ဖျားတွင် “အကောင်း” အဓိပ္ပာယ်ချည်း ထွက်နေသည်။ သီးခြား အအုပ်အစု အပေါင်းအသင်းတို့အလယ်၌ ထိုသို့ပင် သဘောပေါက် နားလည်ကြသည်။

ထိုသို့သုံးစွဲနေသည့်အကြားမှ စကားလုံး ဝေါဟာရတို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း ဆီသည်လက်သုတ်ဖြစ်လျက် ဖန်တစ်ရာတေပြန် သောအခါ အကောင်း၏နေရာတွင် ပင်ရင်း အဆိုးအဓိပ္ပာယ်ရှိသည် ပင်ဖြစ်စေ အကောင်း ဖြစ်လာပြန်သည်။ “အကောင်း” အတွက် သူတို့ဆီတွင် နောက်ဆုံးပေါ်ပင်စကားမှာ စပင့် *[Spank]* ဟူ၍ ဖြစ်နေလေသည်။

ထို့ကြောင့် စာရေးသူက “အကောင်း” အဓိပ္ပာယ်ကို အစား ထိုးသော သုံးခြင်းဖြင့် လူငယ်တွေ၏ ဘဝ အောင်မြင်ရေးကို ရှေးရှုလျက် သူတို့တိုင်းခြား လူငယ်တွေမှာ စပင့်ဖြစ်သော ပညာရေး (ကောင်းသော ပညာရေး) ကို ရရှိကြပါသလားဟူ၍ သိချင်စိတ်ဖြင့် စူးစမ်းသည်။ ထို့ကြောင့် အတန်းကြီး တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ၅၅၆ ဦးတို့အား အမှားအမှန် မှတ်သား၍ ဖြေဆိုရန်မေးခွန်း ၃၄ မျိုး ပါသော ဉာဏ်ရည်နှင့် ဗဟုသုတ စမ်းသပ်မှုများပါသော အလွှာကို ဖြန့်ဝေသည့် စစ်တမ်းနှင့် သုတေသနဌာနတစ်ခု၏ တွေ့ရှိချက်ကို ယူကြည့်သည်။

မောင်ဆုရှင်

ထိုအခါ ယင်းမေးခွန်းများကို ငါးကလေးများအား ဖြေဆိုခိုင်းသော်မှ ဤအတိုင်းပင် ထွက်လိမ့်မည်ဟု ဟာသနှောလျက် ဝမ်းနည်းစကား ဆိုသည်။ အဖြေမှန်နှင့် တလွဲတချော်တွေ ဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဖြေဆိုဖို့ စာရွက်တွေ ဝေစဉ်က သူတို့မှာ ဖုန်းဆက်ရင်း အလုပ်ရှုပ်နေကြသလား၊ အင်တာနက်စနစ်ထဲမှ တေးဂီတများကို ထုတ်ယူ နားဆင်ရင်း မှေးမှိန်းနေကြသလားဟု ထင်မြင်မိကြောင်းကို ပြောသည်။ ထိုစမ်းသပ်မှုတွင် အကောင်းသဘောတွေ ပျောက်နေလေသည်။

လူငယ်တွေကို မဆိုထားနှင့်၊ သူတို့နိုင်ငံ၌ လူကြီး လူငယ် အများစုမှာ ကိုယ်မွေးဖွား ကြီးပြင်းသောခေတ်၏ ကိုယ့်နိုင်ငံ သမိုင်းကို မမှတ်သားနိုင်ဘဲ အစပျောက်နေကြလေသည်။ သို့သော် ခေတ်မီဟု သူတို့ဆိုကြသော နိုင်ငံများတွင်ကား ကိုယ့်သမိုင်းကို ကိုယ်သိသောသူများရှိသည်ဟု စာရေးသူက နောင်တကြီးစွာ ဆိုသည်။ ဥဇဘက်ကစွတန်နိုင်ငံမှ ကောလိပ်ကျောင်းသားတစ်ဦး အား “ခရစ်နှစ် ၁၅၃၈ တွင် ဥဇဘက်သမိုင်း၌ အရေးပါသော သမိုင်းဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဘာဖြစ်ခဲ့သလဲ” ဟု မေးလိုက်လျှင် ထိုလူငယ်မှာ ကိုယ့်ကိုကြောင်၍ ကြည့်နေလိမ့်မည်။ သူ မဖြေတတ်သောကြောင့် မဟုတ်။ အင်္ဂလိပ်စကားကို သူနားမလည်သောကြောင့်သာဖြစ်သည် ဟု စာရေးသူက ဟာသနှော၍ ဖော်ပြသည်။ ထိုအဖြစ်မျိုးကိုပင် ခေတ်မီဟု သူတို့မြင်နေကြခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ငေါ့၍ထား ပြန်သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

လူငယ်တွေကို “သမိုင်းသည် စပင့်ဖြစ်သည်” ဟု သူတို့အသုံးအနှုန်းဖြင့် ပြောချင်နေသည်။ သို့သော် အသက် (၁၉) နှစ်ရှိသားငယ်ကို “မင်းတို့သူငယ်ချင်းတွေက ကောင်းတယ် ဆိုတာကို စပင့်လို့ သုံးကြသလားကွာ” ဟု မေးကြည့်သောအခါ “အဖေရယ်၊ အတော်ကြောင်တဲ့စကားပါလား၊ ဒီတစ်ခါပဲ ကြားဖူးပါတယ်” ဟု ပြန်ဖြေသည် ဆို၏။ “ဒါဖြင့် မင်းတို့က ကောင်းတာကို မင်းတို့အချင်းချင်း ဘယ်လိုသုံးနှုန်းပြီး နားဝင်အောင် ပြောကြသလဲကွ” ဟု ပြန်မေးသောအခါ “ကောင်းတာကို ကောင်းတယ် [Good] လို့ ပြောတာပေါ့ အဖေရဲ့” ဟု ဖြေလိုက်လေသည်။ ဤသို့ဖြေသောကြောင့် သူ့သားကို သနားစရာများဖြစ်နေမည်လားဟု သူတွေးမိသည်။ အကြောင်းမှာ သူတို့မျိုးဆက်သည် အနာဂတ်၏ မျှော်လင့်ချက်များဖြစ်၍ လက်ရှိမျိုးဆက်တို့ အငြိမ်းစားယူသော အရွယ်၌ ထိုသက်ကြီးတို့အတွက် လူမှုဖူလုံရေး ရန်ပုံငွေ ကုဋေပေါင်းများစွာကို တစ်လှည့်တစ်ပြန် ရှာပေးကြရမည့် သားကောင်းသမီးကောင်းများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ကျွန်တော်တို့ဆီတွင် ကောင်းခြင်းကို “မိုက်သည်” ဟု ပြောကြသည်။ “ရှယ်” က “အထူး” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည်။ သူတို့တိုင်းခြားစကား “အိုကေ” ကို တစ်ကမ္ဘာလုံး ရေလဲနှင့်သုံးကြပြန်သည်။ လမ်းလျှောက်သွားရင်းဖြင့် ကော်ဖီကောင်းခြင်း၏ အရသာကို ပြောပြနေသော ဆိုင်းဘုတ်ကြီးကို လှမ်းကြည့်မိသောအခါ “ဝွတ်တယ်ဗျာ” ဟူသော စာလုံးကြီးက အသံဟိန်းထွက်လာသလို ထင်ရသည်။ ကောင်းခြင်း၏ အမည်နှင့် အသံတို့ကို

မောင်ဆုရှင်

နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြစေကာမူ ကောင်းခြင်း၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို မပျက်ပြယ်စေဘဲ လူ့ကိစ္စနယ်ပယ်အသီးသီး၌ ကောင်းခြင်းအဖြာဖြာကို စောင့်ထိန်းကြဖို့ လိုအပ်နေပေသည်။

Source;

International Herald Tribune, Sept 2-3, 2000.

ကဝိနှင့် ဗာလ

သေးသိမ်ခြင်းသည် ကျဉ်းမြောင်းခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ကျဉ်းမြောင်းခြင်းသည် ပိတ်ဆို့ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ဤကား ရုပ်ဝတ္ထုတို့၏ သဘောဖြစ်သည်။ ရုပ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သော စိတ်၌လည်း သေးသိမ်ခြင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ ပိတ်ဆို့ခြင်းဟူသော သဘောတို့မှာ ကြုံရမြဲ၊ ကျရောက်မြဲ ဖြစ်တတ်လေသည်။

ပညာရှာခြင်းကိုကြည့်ပါ။ နယ်ပယ်သေးငယ်လျှင် လေ့လာရန် အခြေအနေ ကျဉ်းမြောင်းတော့သည်။ ခေတ်မီ ပညာရေးတွင် အနည်းဆုံး ဘာသာရပ်ငါးခုကို အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းတို့၌ စ၍သင်ရသည်။ ဘာသာရပ်တို့၏ အခြေခံ အကြောင်းအရာများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအခြေခံတို့ကိုမှ တီးမိခေါက်မိခြင်းမရှိလျှင် လေ့လာကျက်စားရန် အခြေခံ ကျဉ်းမြောင်းသွားရုံမက ရှေ့ဆက်ရမည့် ခရီးမှာ တပိတပိုင်း ပိတ်ဆို့သွားလေတော့မည်။ ထိုအခါ

မောင်ဆုရှင်

“ပညာမျက်စိ၊ မြင်မရှိက ...” ဟူသော လင်္ကာသွားအတိုင်း ဖြစ်ရတော့မည်။

ထို့ကြောင့် ပညာစက်ဝန်းကို ဖြန့်ကြက် ကျယ်ပြန့်စေခြင်းသည် သေးသိမ်ခြင်းနှင့် ယင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးများကို ကြိုတင် ကာကွယ် တိုက်ဖျက်ရာကျသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း ပညာ နယ်တို့ကို ဖြန့်ကြက်နေကြသည်။ ဘာသာရပ်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားခြင်း အခြေခံကို လေ့လာသိရှိပြီးနောက် ဘာသာရပ်တစ်မျိုးကို တစ်ဦးချင်း လက်တစ်ဆုံးနှိုက်၍ လေ့လာနေကြသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေ အနု ပညာတွင် ပါရဂူဘွဲ့၊ သက်မွေးမှုပညာတွင် ကျွမ်းကျင်သူ၊ အထူးကု၊ အကြံပေး စသည်ဖြင့် ရှေးအခေါ် “ကဝိ” နေရာကို ယူနိုင်သူတွေ ပေါများလာသည့် သဘောဖြစ်သည်။

ကဝိဟုဆိုရာ၌ “ဗေဒင်မှတ်သိ၊ ပညာရှိဟု၊ ကဝိပုဏ္ဏား” ဟူသော လောကသာရပျို့လာ အနက် မျိုး၊ “ရာဇနီတိ၊ ကဝိစီရင်၊ ကျမ်းဗေဒင်နှင့်” ဟူသော ရှင်တေဇောသာရ၏ ရွှေဟင်္သာမင်းပျို့လာ အနက်မျိုးတို့၏ နယ်နိမိတ်ကို ကျော်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ “ကဗျာကို ဆိုတတ်သောကြောင့် ကဝိမည်၏” (ကဗျာကထေတီတိ ကဝိ ကဗျကာရော) ဟူသောအဆိုနှင့် “ကဗျာကို ဖွဲ့တတ်သောကြောင့် ကဝိမည်၏” (ကဗျာ ဗန္ဓတီတိ ကဝိ) စသော အဆိုတို့ကို တိုးချဲ့ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဦးပုည မေတ္တာစာ၌ ဖွဲ့ဆိုသော “ကဝေမြောက် ကဝိခေါ၊ ကျမ်းဂန်တတ် အကျော်ဟု၊ နေပြည်တော်တလျှောက်” ဟူသော သဘောနှင့် “အကျော်သူခမိန်၊ ကဝိန်ကဝိ၊ ဝိချင်တိုင်းဝိ” ခဲ့ရာမှ ပညာရှိကြီးငယ်တို့ ခေတ်အဆက်ဆက် ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပြန်သည်။ ကဝိဟူသော သုခမိန်တို့၌ သေးသိမ်ခြင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းခြင်းသည် ပယ်ရှားအပ်သော တရားတို့ဖြစ်သည်။

ကြံဆတတ်သော သုခမိန်၊ ကြားနာတတ်သော သုခမိန်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကြံဆောင်နိုင်သော သုခမိန်နှင့် တီထွင်ဉာဏ်အစွမ်းထက်မြက်သော သုခမိန်တို့ကို ကဝိလေးပါးဟု ရှေးက သမုတ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် “စိန္တာ၊ သုတ၊ အတ္ထ၊ ပဋိဘာ၊ လေးဖြာကဝိန် သုခမိန်တို့” ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်လည်းရှိသည်။

ကဝိ၊ သုခမိန် စစ်မှန်သူတို့၏ သဘောနှင့်ယှဉ်လျှင် သေးသိမ်ခြင်းသည် သိမ်ဖျင်းခြင်းနှင့် မိုက်မဲခြင်းသဘောကို ဆောင်ရမြဲဖြစ်သည်။

လူမှုရေးကိုကြည့်ပါ။

သေးသိမ်သောသူတစ်ဦး၌ အပေါင်းအသင်း များများမရှိနိုင်။ ရှိသော်မှ သူ့ဥစ္စာ၊ သူ့စည်းစိမ်၊ သူ့ဂုဏ်ဒြပ်တို့ကိုငဲ့၍ အနီးတွင် ချဉ်းကပ်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသူသည် ကိုယ့်လိုဘကို ဖြည့်ဆည်းရန်သာ ကြိုးစားလေ့ရှိမြဲဖြစ်၍ အခြားသူများ၏အကျိုးကို ငဲ့ညှာတတ်သူ ဖြစ်လေ့မရှိ။

စာပေအသုံးအနှုန်းတို့၌ ဆက်ဆံရေးအမြင် သေးသိမ်ခြင်းကို ဥမင်လိုက်ခေါင်းအမြင် [*Tunnel Vision*] ဟူ၍ သုံးနှုန်းကြသည်။ သို့သော် အမြင် [*Vision*] တစ်လုံးတည်းမှာ မျှတစွာ ရှေ့ကြောင်းနောက်ကြောင်း မြင်တတ်ခြင်းသဘောကို ဆိုလိုနေကြသည်။

သေးသိမ်သောသူ၌ အမြင်ကျဉ်းမြောင်းလေ့ရှိသည်။ အမှန်တရား ပိတ်ဆို့လျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ ပိတ်ဆို့သော အရာများသည်

မောင်ဆုရှင်

အပြင်မှ လာသည်မဟုတ်။ ခန္ဓာကိုယ် သွေးကြောထဲ၌ ကိုလက် စထရော ခေါ် မကောင်းသော အခဲအဖတ်များ ပိတ်ဆို့ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ လူ့ကိုယ်တွင် ထိုအခဲအဖတ်များ ဆို့ပိတ်ခြင်းသည် သွေးလွှတ်ကြောများကို သိမ်စေ၍ အခန့်မသင့်သော သိမ်ခြင်း ဖြစ်လျှင် သိမ်သောနေရာမှစ၍ ဖြတ်တောက်ကာ ပိုက်ပြန်ပေါက် သကဲ့သို့ ဖြစ်ရာသည်။

သေးသိမ်ခြင်းသည် မောက်မာခြင်း၊ သွေးကြီးခြင်း၊ ဝေဖန် ပိုင်းဉာဏ် နံနဲ့ခြင်း၊ ကျေးဇူးကန်းခြင်း စသော မင်္ဂလာတရားနှင့် မညီညွတ်သည့် ဗာလသဘောတို့လည်း မိမိသဏ္ဍာန်၌ပင် ကူးစက် ပွားများသွားနိုင်သော အန္တရာယ် ရှိလေသည်။

“ဗာလ” အကြောင်း ဖွဲ့ဆိုရာတွင် “ပုထုဇဉ်ဗာလတို့သည် အနိစ္စကို နိစ္စဟု ထင်မှားကြသောကြောင့် အရူးမနှင့် တူလေသည်” ဟု ဦးပုည ဝတ္ထုပေါင်းချုပ်တွင် ရေးဖွဲ့သည်။

“ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး၊ သံသရာအကျိုး၊ လောကုတ္တရာအကျိုး၊ မိမိ အကျိုး၊ သူတစ်ပါးအကျိုးကို မသိသောသူတို့ကို ဗာလဟု ဆိုသတည်း” ဟု ရတနာထွဋ်ခေါင်ဆရာတော်၏ ရာဇပါမောဇ္ဇ ဒီပနီ၌ ဆိုသည်။

“ကလေးလူငယ်တို့မည်သည် ဗာလအရွယ် ဖြစ်ရှာကြကုန် သောကြောင့် မကြာမကြာ မှားယွင်းသောအချက်နှင့် ကြုံတွေ့တတ် လေကုန်၏” ဟု စာဏကျနီတိ၌ လာရှိသည်။ ခြံ၍ဆိုရလျှင် ပါရမီ တော်ခန်း ပျို့၌ “အပဏ္ဍိတ၊ ဗာလလူမိုက်၊ လူတို့၌ကား၊ ...” ဟူသော အဖွဲ့အတိုင်း ကဝိနှင့် ဆန့်ကျင်သောသဘောကို ဆိုလို ပါသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

“လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုသည်မှာ ကိုယ်မနှစ်သက်သောသူနှင့် ဆက်ဆံ ရာ၌ ထားရှိသော သဘောထားကို ဆိုလိုသည်” ဟု အိုင်းရစ် စာရေး ဆရာ အော်စကာ ဝိုင်းလ်ဒ် [*Oscar Wilde*] က ဆိုဖူးသည်။ “ချစ်သူကို မသာစေရ၊ မုန်းသူကို မနာစေရ” ဟူသော အခြေခံ သဘောပင်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လောက၌ ပညာရေးသဘော၊ လူမှုရေးသဘော၊ ကျန်းမာရေးသဘော စသည်တို့တွင် သေးသိမ်ခြင်းကို မမွေးမြူအပ်၊ မကျင့်သုံးအပ်၊ အလိုမရှိအပ်ချေ။

အမိကိုယ်စား၊ အဖကိုယ်စား

ယခုတလော အမေ့ကျေးဇူးကို အဓိကထား၍ အဖေ့ကျေးဇူး အကြောင်းကိုပါ ပြောဆိုနေကြသည်။ “အမေ့ခြေရာ” ဟူ၍ စာအုပ် ထုတ်သည်။ ပထွေးခြေရာ ဟူ၍ ရယ်သွမ်းသွေးသည်။ “အမေပြီးရင် အဖေလာမလား မှတ်တယ်၊ ဘောလုံးဘက်ကို လှည့်သွားတယ်” ဟု ကာတွန်းဆရာက ဆိုသည်။ မွန်မြတ်သော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဂုဏ်ဆောင် ဘာသာရပ်ကြီးဖြစ်၍ ဤမျှသော လွတ်လပ်ခွင့်ဖြင့် ဂုဏ်ပြုသူကဂုဏ်ပြု၊ ကျီစယ်သူက ကျီစယ်၊ အလေ့အထ ပွားများ အောင် ထူထောင်သူက ထူထောင်ဖြင့် အားထုတ်ကြိုးပမ်းနေကြ သည်မှာ အားရစရာ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာတွင် အမေနေ့၊ အဖေနေ့ ဟူ၍ ကျင်းပသော အလေ့အထများ ရှိနေကြသည်ကိုလည်း ရံဖန်ရံခါ ကြားမိပါသည်။ အမေရိကန်၌ အမေနေ့ *[Mother's Day]* ဟူ၍ နှစ်စဉ် မေလ၏

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဒုတိယ တနင်္ဂနွေရက်ကို ၁၉၀၈ ခုနှစ်ကစ၍ သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ အဖေနေ့ *[Father's Day]* ကို တတိယ တနင်္ဂနွေနေ့ကို ၁၉၃၅-၄၀ ခုနှစ်များမှ စ၍ သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် သူတို့သည် အခမ်းအနားများ ပြုလုပ်သည်ထက် အဖေအမေတို့အတွက် လက်ဆောင် ဝယ်ပေးခြင်း၊ နှုတ်ဆက်ကတ်ပြား ပေးပို့ခြင်း၊ အဝေးပြော တယ်လီဖုန်းဖြင့် သတိရကြောင်း လှမ်း၍ နှုတ်ဆက်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ သူတို့မှာ ကျွန်တော်တို့နှင့် ကိုယ်နှုတ်ယဉ်ကျေးမှု အလေ့အထချင်း မတူသဖြင့် ထိုသို့ပြုလုပ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သူတို့ကဲ့သို့ လူနေမှု ပြဿနာမှာ ကျွန်တော်တို့ အာရှဘက်သို့ ကူးစက်မှုရှိလာခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် စက်မှုထွန်းကား၍ မြို့ပြကျယ်ပြန့် ဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံများတွင်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်၊ တရုတ် စသောနိုင်ငံများ၌ လူမှုစီးပွားပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်ကြောင့် အာရှတိုက်၏ ရိုးရာအစဉ်အလာမှာကဲ့သို့ ဘိုးဘွားမိဘ သားမြေးတို့ တစ်မိုးအောက်တွင် စုစည်းစည်း နေထိုင်သော မိသားစုကြီး *[Extended Family]* စနစ် ပျက်ပြယ်မှု သာဓက အများအပြားကို တွေ့နေရသည်။

ထို့ကြောင့် မိဝေးဖဝေး ရေခြားမြေခြား လူကြီးသူမ မျက်စိအောက်တွင် နေထိုင်ခွင့် မကြုံနိုင်ကြသောကြောင့် ရိုးရာအစဉ်ပြတ်တောက်ခြင်း၊ ကောင်းရာညွှန်လတ်မှု မရှိခြင်းတို့ကို လက်တွေ့ကြုံ၍ ဘဝကို ထူထောင်ကြရသည်။ ထို့ပြင် အိမ်ထောင်ပြုသည့် အရွယ် နောက်ကျခြင်း၊ ယောက်ျားနှင့် မိန်းမ တန်းတူ ပညာတတ်

မောင်ဆုရှင်

များ ဖြစ်လာကြပြီး သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းခွင်သို့ ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ ဝင်ကြရခြင်း၊ ဇနီးမောင်နှံများပင်ဖြစ်စေ တစ်နယ်တစ်ကျေး သို့ မလွှဲမရှောင်သာ ခွဲခွာ၍ အမှုထမ်းဆောင်ရခြင်း၊ လူတစ်ဦးတည်း အလုပ်နှစ်မျိုးသုံးမျိုး အချိန်ပိုင်းနှင့်ခွဲ၍ စရိတ်လုံလောက်အောင် ဝင်ငွေရှာရခြင်းတို့ကလည်း ခေတ်သစ်မြို့ပြ လူနေမှု မိသားစုဘဝ အဆင်ပြေရေးတွင် တစ်မှောင့် ဖြစ်နေလေသည်။

အဆိုပါ အခြေအနေများက လူမှုရေးဘဝကို အမြစ်က ကိုင်ကာ လှုပ်၍လှုပ်၍နေစဉ် ကျွန်တော်တို့ဆီ၌ မိခင်ကို ဂုဏ်ပြု သော အစီအစဉ်များ နိုးကြားလာသည့်အတွက် မြန်မာ့လူမှုဖြစ်စဉ် တည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် အထောက်အကူပြုလိမ့်မည်ဟု ဝမ်းမြောက်ရ ပါသည်။

မိခင်နည်းတူ ဖခင်ကိုလည်း ဂုဏ်ပြုသင့်ကြောင်း ဆွေးနွေး ချက်များမှာလည်း ရေးစရာ၊ တွေးစရာတို့ကို ဖန်တီးပေးသည့်အပြင် မိဘကျေးဇူး ဟူသော တင်အပ်သည့် စိတ်ထားမြတ်မွန်ကို နှိုးဆွ ပေးရာ ရောက်နိုင်သည်ဟု ထင်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့မှာ အမေ့ကို ချစ်သကဲ့သို့ အဖေ့ကိုလည်း ချစ်တတ်ကြသည်မှာ ပုံမှန်စိတ်ထား ဖြစ်သည်။ အဖေနေ့ကို ကျင်းပကြရန် တစ်ဖန်စည်းရုံး အားထုတ် ကြသူ ပေါ်လာမည်ဆိုလျှင်လည်း ကန့်ကွက်ရန် အကြောင်းရှိမည် မဟုတ်ပါ။

ကျွန်တော်တို့ ဖတ်ရှုရသော စိတ်ပညာ အသုံးအနှုန်း၌ ဂရိနှင့် ရောမခေတ်က အတွေးအခေါ်၊ အသုံးအနှုန်းများနှင့် ခေတ်သစ် စိတ်ပညာသဘောတို့ ပေါင်းစပ်ကာ တွေ့ရှိ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

များ ရှိသည်။ လူတို့၌ မိသားစု၊ ဆွေမျိုး အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း၌ မိဘနှင့် သားသမီး၊ မောင်နှင့်နှမ စသည်တို့ ချစ်ခင်ကြချင်း တူပါလျက် ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်ကို တွယ်တာသောသဘော ရှိတတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သားက အမေကို ချစ်သည်၊ သမီးက အဖေကိုချစ်သည် ဟူ၍ ပိုမိုတွယ်တာတတ်သော သဘာဝကို ဖော်ပြကြပါသည်။

ထိုသဘာဝကို စိတ်ပညာရှင် ဆစ်ဂမွန် ဖရွိုက်က စိတ်ပညာ အခေါ်အဝေါ် အမည်တပ်ရာ၌ အမေကို ပိုမိုတွယ်တာသော သား၏ စိတ်အခြေကို အီဒီပတ် စိတ်အခြေ [*Oedipus Complex*] ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သမီးက ဖခင်ကို ပိုမိုတွယ်တာသည့် စိတ်အခြေကို အီလက်ထရာ စိတ်အခြေ [*Electra Complex*] ဟူ၍လည်းကောင်း တင်စား သုံးနှုန်းခဲ့ပါသည်။ အီဒီပတ်နှင့် အီလက်ထရာတို့မှာ ဂရိဒဏ္ဍာရီမှ အလားတူစရိုက်မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ဇာတ်ကောင်များ ဖြစ်ကြလေသည်။

စိတ်ပညာဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်း၌ အဖေပုံတူ [*Father Figure*] ကိုရှာသော တောင့်တခြင်းဟူ၍ တွေ့ရဖူးပါသည်။ ထို့အတူ “အမေပုံတူ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးလည်း ရှိရလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ အဖေကိုယ်စား အဖေကိုယ်ပွား၊ အမေကိုယ်စား အမေကိုယ်ပွားတို့ကို အကြောင်းကြောင်းကြောင့် တောင့်တရသူများလည်း ရှိကြပါသည်။

အဖေနှင့်အမေ၊ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့ မည်သူက အရေးပါသည်၊ ပဓာနကျသည် ဆိုသည်တို့ကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးက

မောင်ဆုရှင်

ငြင်းခုန်ပြောဆိုမှုများလည်း ရှိကြပါသည်။ စကားရည်လှပွဲအတွက် အကြောင်းရပ်တစ်ခုခု ရှာကြသောအခါ နှစ်ဖက်စလုံးက ပြောဆို နိုင်သည့် အကြောင်းရပ်မျိုးလည်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ အပြန်အလှန် ကျေးဇူးဂုဏ်ပြိုင်ခြင်းမှာ “ကမ္ဘာဦးက စခဲ့သော မဆုံးနိုင်သည့်စစ်ပွဲ” ဟူ၍ပင် တင်စားသုံးနှုန်းလေ့ရှိကြပါသည်။

စကားရင်းမြစ်တို့ကို စိစစ်လျှင် သက္ကတဘာသာ၌ မိခင်သည် “မာတာ” ဖြစ်၍ ဖခင်သည် “ပီတာ” ဖြစ်ပါသည်။

တင်စားမှုအပိုင်းကကြည့်လျှင် မိခင်ကို ကိုယ့်မွေးရပ်တိုင်းပြည် နှင့် ခိုင်းနှိုင်း၍ “အမိမြန်မာပြည်” ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ကိုယ့်ကို စာသင်ပေးသော ကျောင်းကို မိခင်နှင့်ယှဉ်၍ သုံးနှုန်းကြသည်။ ကျွန်တော်တို့ ပညာရင်နို့ သောက်စို့ခဲ့ရာ ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့မကျောင်းမှာ “မိခင်မြို့မ”၊ တက္ကသိုလ်မှာ “အမိတက္ကသိုလ်” ဟူ၍ နှုတ်ကျိုးနေ ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌ အယ်လမာ မေတာ [*Alma Mater*] ဟူသည်မှာ ကိုယ့်ကျောင်း၊ ကိုယ့်တက္ကသိုလ်ကို မိခင်နှင့် နှိုင်း၍ ခေါ်ဝေါ်သော လက်တင် ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ လူသားတို့ မှီတင်းရာ ကမ္ဘာမြေကား “မိခင်မြေကြီး” ဟူ၍ စာပေအသုံးအနှုန်း၌ရှိသည်။ “အမိမြေ” သည်လည်း ကိုယ့်နိုင်ငံကို ဆိုလိုရာရောက်ပါသည်။

အခွင့်ကြုံ၍ ဖော်ပြရလျှင် ကွယ်လွန်ခဲ့သော ဗြိတိသျှနန်းလျာ အိမ်ရှေ့စံ ချားလ်စ်မင်းသား၏ ကွာရှင်းပြီး ဇနီး ဝေလမင်းသမီး ဒိုင်ယာနာ၏ နောက်ဆုံးခရီး၌ တော်ဝင်မိသားစုအလံ ဖုံး၍ထား သော စစ်သည်တော်များ ထမ်းလာကြသည့် တလားပေါ်တွင် အမှတ်တရ ပန်းခွေပန်းခြင်း သုံးခုပါလာခဲ့သည်။ ထိုပန်းများမှာ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ကျူးလစ်၊ လီလီ စသော ပန်းဖြူများနှင့် နှင်းဆီဖြူပန်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိပ်ဆုံးမှ နှင်းဆီဖြူပန်းပေါ်တွင် သားငယ်၏ လက်ရေးဖြင့် ရေးထားသော ကတ်ပြားအဖြူလေးပေါ်၌ “မေမေ” [Mummy] ဟူသော စကားလုံးလေးမှာ ဆိုနှင့် တွယ်တာ တမ်းတစွာ အော်ဟစ် လိုက်သည့် “အမေရေ ...” ဟူသောအသံကဲ့သို့ ပဲ့တင်ထပ် မြည်ဟည်းသွားသည် ထင်ရလေသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်သည် (ကိုယ့်တိုင်းပြည်၊ ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှု မဟုတ်သော်ငြားလည်း) အမေကို ချစ်တတ်သော လူသားတိုင်းအဖို့ ရင်တွင်လှိုင်းထ ဘောင်ဘင် ခတ်သွားစေသည့် ကရုဏာရသပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

ဖခင်၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း အသုံးအနှုန်းတွင် ချန်လှပ်၍ မထားကြပါ။ လွတ်လပ်ရေး၏ ဖခင်၊ တပ်မတော်၏ ဖခင်၊ နိုင်ငံ့ဖခင် ဟူ၍ သုံးနှုန်းကြပါသေးသည်။

ခက်ခဲသည်မှာ အမိဖြစ်လျှင် အမိအရာ၌တည်ခြင်း၊ အဖ ဖြစ်လျှင် အဖအရာ၌တည်ခြင်း ဟူသော ရှိအပ်သည့်ဂုဏ်တို့ ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုဂုဏ်တို့၏ ကျေးဇူးအမွန်ကို သဘောပေါက်ရန်မှာ သားကောင်း သမီးကောင်းအရာ၌ ဦးစွာတည်ကြဖို့ဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ စဉ်ဆက်သားမြေးတို့ အလှည့်၌ အမိအဖ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရသောအခါ ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများနိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု ကာလသုံးပါးကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်မိပါသည်။

မိခင်၏ မေတ္တာရောင်ပြန့်

မိခင်တို့ သဘာဝမှာ အတူတူပင်ဖြစ်၏။ ထို့အတူ မိခင်မေတ္တာမှာ လည်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရချေမည်။ မနုဿဗေဒ ပါမောက္ခ တစ်ဦးဖြစ်သော အမေရိကန် ကာလီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ဆာရာ ဘလက် ဖာဟာဒီ ဆိုသူ အမျိုးသမီးက ထိုအကြောင်းကို “သဘာဝ မိခင်” [*Mother Nature*] ဟူသော စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးသား သည်။ မိခင်သဘာဝ ဟူ၍လည်း အဓိပ္ပာယ် ဆိုလိုသည်။ မိခင် မေတ္တာနှင့်အတူ မိခင်တို့၏တာဝန်ကား ကြီးမားပါသည်။

မိခင်တစ်ဦး၏ နေ့စဉ် ယေဘုယျ ကိစ္စတစ်ခုကို ရွေးထုတ် ကြည့်ပါ။

သူသည် အငြိမ် မနေတတ်သည့် သားသမီးများကို ထိန်း ကျောင်း စီမံရင်းက သူတို့အတွက် ကိစ္စများကို ခါးချည့်အောင် လုပ်ပေးသည်။ စားရေးသောက်ရေး အပါအဝင် ထိုသို့လုပ်ပေးရ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

သော အချိန်မှာ တစ်နေ့လျှင် ၁၇ နာရီ အထိပင် အချိန်ယူရ၏။ ထို့နောက် ပင်ပန်းတကြီးဖြင့် နေအိမ် သိုက်မြဲသို့ ပြန်ရောက်သည်။ ထိုအခါ၌ နို့ညှာဖြစ်သော ကလေးများက အိမ်တွင် ဖြစ်သလို စိတ်ကြိုက်ဆော့ကစားထားရင်းက သူတို့ပြဿနာကို ဆုံးဖြတ်ပေးရန် တင်ပြကြပြန်သည်။ သားသမီးတို့ မောမောပန်းပန်း အိပ်စက်သွားကြပြီးနောက် သူ့အဖို့မှာ ဝမ်းဗိုက်ကို ဖြည့်တင်းရန် အချိန်အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်တော့သည်။ စားသောက်ပြီးနောက် သိမ်းဆည်းတန်သည်ကို သိမ်းဆည်း၍ မှေးစက်မည် ကြံသောအခါ အိပ်ချိန်မှေးချိန် ကောင်းကောင်းပင် မရလိုက်ဘဲ တစ်မိုးသောက်၍သွားပြန်သည်။ ထိုအခါ တစ်နေ့တာလုပ်ငန်းများ အပ်ကြောင်းထပ်ပြန်တော့သည်။

ထိုမိခင်သည် မြင်နေကျ၊ တွေ့နေကျ အလုပ်သမားတစ်ဦး မဟုတ်ပါ။ အာဖရိကတိုက် ကင်ညာလွင်ပြင် တောအုပ်တွင် မှီတင်းနေထိုင်သော မျောက်လွဲကျော်အမျိုး၌ ပါဝင်သည့် ဘာဗွန်း [Baboon] မျောက်ဝံမ တစ်ကောင်၏ အကြောင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

လူမဟုတ်သည့် အမြင့်ဆုံး နို့တိုက်သတ္တဝါများ၌ ပါဝင်သည့် မိခင်တို့မှာပင် အလားတူ အခြေအနေမျိုးကိုပင် ရင်ဆိုင်ရသည်။ လူသားမိခင်တို့ ရင်ဆိုင်ရ၊ ဖြေရှင်းရသည့်နည်းတူ အခြားသတ္တဝါတို့လည်း ဖြေရှင်းကြရသည်။ သို့သော် မိခင်တို့၌ ထိုတာဝန်တို့မှ အားကိုးအားထားရာ ထွက်ပေါက်ရှာကြရသည်။ အမေ့မြစ်ဝှမ်းမှ “တာမာရင်” ရှဉ့်သတ္တဝါတို့မှာ မိခင်က အစာရှာသွားစဉ် အဒေါ်များ၊ အဘွားများကို အားထား၍ လွှဲခဲ့ရသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံမှ တီတီခေါ် မျောက်မျိုးတို့မှာလည်း မိခင်နှင့် ဖခင်တို့ တစ်လှည့်စီ အစာရှာ

မောင်ဆုရှင်

ထွက်ကြပြီး အပြန်တွင် သိုက်မြုံသို့ သယ်ဆောင်လာကြရသည်။ မိခင်ရော ဖခင်ပါ အလုပ်လုပ်သော လူသားမိသားစု တစ်စုကဲ့သို့ပင် ဖြစ်၏။

မိခင်နှင့် ဖခင်တို့၏ လုပ်ငန်းမှာ အခြားသတ္တဝါများနှင့် လူသား တို့ ခြားနားလှသည်ဟု မထင်ရပေ။ ဆိုခဲ့သော နို့တိုက်သတ္တဝါ မိဘ များကဲ့သို့ပင် ကြွက်ငယ်များ၊ ဖျံများ၊ ငှက်များ၊ ပင်ကူများတို့မှာ မိဘတို့၏ လုပ်ငန်းဝန်တာကို ပင်ရင်းမိခင်နှင့် တွဲ၍ တာဝန် ထမ်းဆောင်ကြရသည်။ ထို့အတူ မိခင်၏ ယုယသိမ်မွေ့ခြင်းအတတ် ကို ကျားများ၊ ဆင်များ၊ ခြင်္သေ့များ၊ ကျားသစ်များ၊ လင်းနို့မျိုးနွယ်များ သည်လည်း ထမ်းဆောင်ကြရသည်သာဖြစ်၏။

လူ့လောက၌ကား အခြေအနေ ရှုပ်ထွေးသွားသော အရွယ် မရောက်သည့် မိခင်တို့မှာ သားသမီးကို ဆက်လက်စောင့်ရှောက် ရမည့်အစား စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်များကိုလည်း နေရာတကာတွင် ကြားရ၊ ဖတ်ရလေ့ရှိသည်။ အချို့ကား စွန့်ပစ်ရုံမက အသက်ကို ပခာနမထားဘဲ ကိစ္စတုံးလုပ်ကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဤကိစ္စ မျိုးတွင် မည်သည့်ယဉ်ကျေးမှု၊ မည်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်း ဟူ၍ပင် ခွဲခြား၍ မပြောသာတော့။ တိရစ္ဆာန်လောက၌လည်း ထိုဖြစ်ရပ်မျိုး ရှိလေသည်။

မိခင်အရာ၌ တည်နိုင်ခြင်းမှာ ကြံရွယ်ချက် ကောင်းခြင်းလည်း ရှိရမည်၊ သိမ်မွေ့သော စိတ်ထားလည်း ရှိရမည် ဟူသော အချက် နှစ်ချက်ကို တွေ့ကြရသည်။ သားသမီးများကို မိကြီး၊ မိထွေး၊ အဒေါ်၊ အဘွား စသည်တို့နှင့် အားထား အပ်နှံရသည်မှာ မိမိမျိုးဆက်တို့

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အသက်ရှင် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုသို့ အသက်ရှင် ရပ်တည်နိုင်ရေးတွင် အလားမြောက်ရန်ကိစ္စမှာ ထိုရင်သွေးတို့အား အာဟာရ ဖြည့်တင်းပေးရသည်။ အာဟာရ ကိစ္စသည် မည်သည့်သတ္တလောက၌မဆို ရပ်တည် ပွားများနိုင်ရေး အတွက် အဓိက လိုအပ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စောင့်ရှောက် နိုင်ရန် အသွေးအသားချင်း နီးစပ်သောသူတို့၏ အကူအပံ့ကို လိုသည်။ ဒေါ်ကြီး၊ ဒေါ်လေးတို့၏ မေတ္တာကိုယူ၍ လူတို့၌ ကျွေးမွေး သုတ်သင်ရသည့်နည်းတူ တိရစ္ဆာန်တို့၌လည်း ထိုသို့သောစနစ်များ ရှိနေလေသည်။

မိခင်၏မေတ္တာ ဆိုသည်မှာကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိ။

ဩစတြေးလျနိုင်ငံမှ ပင့်ကူတစ်မျိုးသည် ဥများကို ဥချပြီး နောက် ထိုဥမှပေါက်ပွား၍ မကြာမီပင် မိခင်ဖြစ်သူမှာ အသက်စွန့်၍ သွားရသည်။ အသက်စွန့်ရပုံမှာ မိမိကိုယ်ကို သားသမီးများအပေါ်၌ အုပ်မိုးလျက် ရပ်တည်ပြီး တဖြည်းဖြည်း တစ်ကိုယ်လုံးကို အရည် ပျော်သွားစေခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအရည်သည် ပင့်ကူငယ်များအတွက် ဆက်လက်ရှင်သန်ရန် ဩဇာဓာတ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ထိုပင့်ကူ၏ ဩဇာဓာတ်မျိုးကို နို့တိုက်သတ္တဝါတို့၏ ရင်၌ဖြစ်သော အမိနို့ချိုနှင့် နှိုင်းယှဉ်အပ်သည်။ မိခင်မေတ္တာကို အကြောင်းပြုလျက် နို့ရည် ထွက်ပေးရသည်။ လူအပါအဝင် နို့တိုက်သတ္တဝါတို့၌ နို့ချိုတိုက်ကျွေး မှုကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်နေလျှင် နောက်ထပ်သန္ဓေတည်ရန် မျိုးဥ ထွက်ခြင်းကိုပင် ယာယီအားဖြင့် တားဆီးပေးသလို ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိထားကြလေသည်။

မောင်ဆုရှင်

မိခင်တို့၏ မေတ္တာကို ဖွဲ့ဆိုရာ၌ ကြည်နူးရသော လုပ်ရပ်များ ရှိသလို ကြေကွဲရသော လုပ်ရပ်များကိုလည်း သင်ခန်းစာယူအပ် လေသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှ ဝက်ဝံနက်တစ်မျိုးသည် သားသမီး မွေးဖွားပြီးလျှင် စွန့်ပစ်၍ ထွက်ခွာသွားလေ့ရှိသည်။ အချို့ ကြွက်ငယ် မျိုးများ၌ ကောင်ရေသုံးလေးကောင် မွေးလေ့ရှိရာ အလုံးအထည် မပြည့်သော ကြွက်ငယ်များကို မိခင်ဖြစ်သူက ကိုက်စားပစ်လေ့ ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုကိစ္စမှာ လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘောနှင့်ကား ညီညွတ်စရာ မရှိ။ မှတ်တမ်းတစ်ရပ်က ဆိုသည်မှာ ၁၉၃၀ ပြည့် စွန်းသောနှစ်များအတွင်းက တောင်အမေရိကတိုက် ဘိုလစ်ဗီးယား နိုင်ငံတွင် စီးပွားပျက်ကပ်ဆိုက်ခဲ့ရာ အာယိုရီအို အင်ဒီးယန်းတို့၏ တိုင်းရင်းသားကျေးရွာများ၌ ကိုယ်မချိ အမိသော်လည်း သားတော်ခဲ ဆိုသကဲ့သို့ မွေးစရင်သွေးများကို ကိစ္စတုံးလုပ်ခဲ့ရသောဖြစ်ရပ်များ ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်တို့၏ လွန်လေပြီးသော နောက်ခံယဉ်ကျေးမှုများ၌ မွေးဖွားလာသော ရင်သွေးများအနက် မိန်းကလေးဖြစ်လျှင် မလိုလားကြဘဲ စွန့်ပယ် ခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်းတို့အထိ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည့် သာဓကများလည်း ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် အမေရိကန် လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ အထက် တန်း ကျောင်းသူ လူငယ် အမျိုးသမီးများ အကြောင်းမသင့်၍ တိတ်တဆိတ် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရသည့်အဖြစ်မျိုးနှင့် ကြုံသောအခါ စွန့်ပစ်ခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း ပြုလုပ်သော ဖြစ်ရပ်များရှိသဖြင့် ဝိုင်းဝန်းစောင့်ရှောက်၍ အဖတ်ဆယ်ပေးကြသူများရှိသလို ထိုကိစ္စ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

များ၌ အမိသော်လည်း သားတော်ခဲ ဖြစ်ကြပြန်သည်မှာ သူတို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်သာ ထွန်းကားကြောင်း ဆိုရန်ခက်ခဲသည်ဟု မနုဿဗေဒ ပညာရှင်များက ဆိုသည်။ သူတို့သည် မိခင်မေတ္တာ သဘော ထွန်းကားရေးကို ရှာဖွေ စူးစမ်းရင်း ပျက်ပြယ်သင့်သော အမည်းစက်များအကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ပရိုင်းမိတ် ခေါ် အဆင့်မြင့် နို့တိုက်သတ္တဝါတို့အနက် လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့တွင် မာတာမိခင်တို့၏ စရိုက်လေ့တိုင်း၌ အပ်ချမတ်ချ နှိုင်းယှဉ်၍ မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုကြလေသည်။ သို့ရာတွင် သက်ရှိသတ္တဝါ တို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ ဗီဇသဘာဝကို ကြည့်ပါမူကား ဒီအင်အေ ခေါ် ဗီဇဖွဲ့စည်းမှုသည် လူ အပါအဝင် သတ္တဝါ အားလုံးတို့အတွင်း၌ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်း တူညီကြောင်း တွေ့ရသည် ဆို၏။ မတူညီသော ၁ ရာခိုင်နှုန်းမှာကား လူ့ကျင့်ဝတ်စရိုက်တို့ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်အရ တိုးတက်မှု ဆိုရလိမ့်မည် ဟူ၍ သဘောရကြသည်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့၌ အမိအဖအရာကို ရကြပြီး အမိဖြစ်သူက ဒိုင်ခံ၍ ပြုစု ပျိုးထောင်ရသောအခါ၌ မေတ္တာစိတ်တို့ ပေါ်ထွက်ခြင်း၊ ကူးယှက် ခြင်း တည်းဟူသော မိခင်မေတ္တာ မဟာဗျူဟာတို့ တူကြရမည် ဖြစ်သော်လည်း သတ္တဝါတို့၏ စရိုက်ကိုလိုက်လျက် မေတ္တာရောင်ပြန် ဟပ်မှု ကွဲပြားကြသည်ကို သိသာနိုင်လေသည်။

ယာစကာစိတ်

မြန်မာစကားတွင် ပါဠိမှ ဆင်းသက်သော “ယာစကာ” ဟူသော ဝေါဟာရတစ်ခုအကြောင်းကို တွေးမိပါသည်။ အမည်ကလေးက သုတိသာယာဟန်ရှိသော်လည်း အဖြစ်သနစ်ကတော့ မကောင်း တတ်ပါ။ ထို့အတူ “ဖုန်းတောင်းယာစကာ” ဟူသော အသုံးအနှုန်း လည်း ရှိသည်။ ယာစကာနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူသကဲ့သို့ အဖြစ်ချင်းလည်း တူသည်။ ယာစကာစိတ်သည် ထိုအဖြစ်မျိုးကို ရှေးရှုသောစိတ်ထား ဖြစ်သည်။

ယာစကာ၏ ပါဠိအဓိပ္ပာယ်မှာ “တောင်းရမ်းစားသောက်သူ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဖုန်းတောင်းယာစကာမှာ “သူများဘုန်းကံကုသိုလ်ကို အမှီပြုလိုသူ” ဟု ဆိုလိုသည်။ သိပ္ပံပညာ၏ ဇီဝကမ္မဗေဒပညာ၌ “ကပ်ပွား” (ကပ်ပါး) ဟူသော အသုံးအနှုန်းတစ်ရပ်ရှိသည်။ ပါဠိ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ကပဏမှ ကပဏ - ကပဏ - ကပဏနား - ကပဏား ဟု အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာဟန် ရှိသည်ဟု ပညာရှင်တို့ ယူဆကြသော သက်ရှိ ကြီးငယ်မျိုးတို့မှာ သူတစ်ပါး ကိုယ်အင်္ဂါအရိပ်ကိုခို၍ သက်ရှင် ပွားများရသူတို့ဖြစ်သည်။ ကပဏကို ပါရာဆိုက် [*Parasite*] ဟု ခေါ်သည်။ “အငှားခန္ဓာမြှောင်ရတယ်” ဟူသော ကဗျာချိုးအတိုင်း ဖြစ်သည်။ အမှီအခိုနှင့် မကင်းနိုင်ချေ။

ထို့ကြောင့် ယာစကာ၊ ဖုန်းတောင်းနှင့် ကပဏတို့၏ အဖြစ် အနေသည် မကောင်း။ ထိုအဖြစ်အနေမျိုး သက်ရောက်အောင် ပြုလိုသော စိတ်ထားမျိုးသည်လည်း မသင့်လျော်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းပြည်နိုင်ငံနှင့်ချီသော ကိစ္စတို့တွင် “သင့်တိုင်းပြည်က သင့်ကို ဘာလုပ်ပေးမည်ကို မမေးပါနှင့်၊ သင်က တိုင်းပြည်အတွက် ဘာလုပ်ပေးနိုင်မည်ကို မေးပါ” ဟူ၍ ခေါင်းဆောင်သူတို့၏ မိန့်ခွန်း များ၌ ထည့်သွင်း ပြောကြားလေ့ရှိသော စာကိုး စကားကိုးတို့ ရှိလေသည်။ ယာစကာစိတ်ကို ချိုးနှိမ်လိုသော စကားဖြစ်သည်။

အချို့ ယာစကာစိတ်များကား သိသာ ထင်ရှားသော်လည်း အချို့မှာ ထိုစိတ်ထားမျိုးကို မသိမသာ မွေးမြူ ကျင့်သုံး ပွားများလျက် ရှိသည်။ ထိုသဘောမှာ မထိုက်တန်ဘဲနှင့် လိုချင်ခြင်းနှင့် အားမထုတ် ဘဲနှင့် ရလိုခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ မတရား အမြတ်ကြီးစားခြင်းသည် အသုံးအနှုန်းအားဖြင့် ခေတ်တိမ်သွားသော်လည်း လုပ်မှုကိုင်မှုတို့ ခေတ်မတိမ်၊ မလျော့ပါးချေ။ မထိုက်တန်ဘဲ ယူကောင်းသည်။ အရင်းအနှီးထက် အကျိုးအမြတ်က အဆများစွာပိုလေ ကောင်းလေ ဟူသော ခံယူမှုမျိုးဖြစ်သည်။

မောင်ဆုရှင်

အရင်းအနှီး စိုက်ထုတ်သူတို့ကမှ တော်သေးသည် ဆိုရမည်။ “အရင်းမစိုက် လှေထိုးလိုက်” ဟူသော စကား၌ လှေထိုးလိုက်ခြင်း သည်ပင် အားထုတ် လုပ်အားအရင်းအနှီး ပါလေသည်။ အချို့က ဤမျှမပင်ပန်းဘဲ အကျိုးအမြတ်များများ လိုချင်သည်။

ယာစကာစိတ်၏ နေ့စဉ်အသွင်ကို အားပေးသော အခြေအနေများမှာ အရပ်သုံးအားဖြင့် ရပေါက်ရလမ်း၊ နီးစပ်မှု၊ အကြံအဖန်၊ အကွက်ကောင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ “ဝန်ဆောင်ပေးခြင်း” ဟူသော သဘောကို မတွေ့ရ။

အတုလဆရာတော် ခင်ကြီးဖျော်၏ ပုတ္တောဝါဒ ဆုံးမစာတွင် “ခြေထောက်လက်စုံ၊ ရှိပါတုံလျက်၊ လူပျက်လူနမ်း၊ လူပေါက်ပန်းနှင့်၊ လူသွမ်းလူပေါ့၊ ထဲသော့သော့ဟု၊ ကဲ့ရဲ့ပြုလိမ့်၊ ညီပုရှက်မည် ထင်၏ တည်း” ဟူသော အဆိုမှာ ခေတ်ကာလတွေ ပြောင်းသွားသော် လည်း မှန်ကန်လျက်ပင် ရှိနေသေးသည်။

ထို့ပြင် ကျီးသဲလေးထပ်ဆရာတော်၏ ပူရာဏ်ဓမ္မခန် ဖတ်စာတွင် “ငယ်ကပျော်လွန်း၊ ကျမ်းဂန်တရား၊ မသင်ငြားသော်၊ မင်းပါးစိုးခွင်၊ မဝင်နိုင်ဘဲ၊ ဆင်းရဲဖန်တောင်း၊ မကောင်းသက်မွေး၊ မယဉ်ကျေးသည်၊ လူရေးလူစ မတုံးလား” ဟူသော စာဆိုသည် ယာစကာစိတ် ဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ယာစကာစိတ်ထားသည် လူမှုရေးတွင် အလှေးအမွှားကို ဖြစ်စေသော စိတ်ထားဖြစ်သည်။ တစ်ခါက “စားသုံးသူခွဲတမ်း” ဟူသော စကားသည်ပင် လူတိုင်း၊ ကိစ္စတိုင်းတွင် ရပိုင်ခွင့်အဖြစ် နှိုင်းယှဉ်ခဲ့ကြဖူးသည်။ လူတိုင်း ဝိုင်း၍လုပ်ကိုင်ကြပြီး လုပ်သလောက်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အကျိုးခံစားရမည်ဟူသော ဝါဒနှင့် လူတိုင်း အလုပ်လုပ်ကြပြီး လိုသလောက် ယူငင် သုံးစွဲကြမည်ဟူသော ဘုံဝါဒသဘောတို့မှာ လက်တွေ့အားဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထိရောက်အောင် အကောင်အထည် မဖော်နိုင်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာတွင် ပြုပြင် သုံးစွဲနေကြသည်။ အမှန်အားဖြင့် အတ္တ-ပရ အကျိုးမျှခြင်းသည် အကောင်းဆုံး လေ့ကျင့်ရန် သင့်လျော်သည်ဟု တွေးကြည့်ရသည်။

စာရေးဆရာကြီး သင်္ခါက “အလုပ်မရှိ၊ ထမင်းမရှိ” ဟူသော အခြေခံသဘောကို ဆောင်းပါးရေးခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ် လောကကြီးတွင် အခမဲ့၊ အလကားရသောအရာဟူ၍ မရှိနိုင်။ ယခင်က အလကားရသော အရာများတွင် ရှူသောလေ၊ သုံးသောရေနှင့် နွေးထွေးသော နေရောင်တို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုသော် မြို့ပြစနစ် ထွန်းကားသောကြောင့် အေးမြသောလေ၊ သန့်စင်သောလေကို အခကြေးငွေတန်ဖိုးဖြင့် ဖန်တီးသုံးစွဲကြရသည်။ သောက်သုံးရေမှာ မြို့ပြများတွင် အခကြေးငွေ ပေးဆောင်ရသည်ကို ကျွန်တော်တို့ ဆီမှာထက် တိုင်းခြားပြည်ပက မြို့ကြီးများမှာ ပို၍သိသာသည်။ လူနေကျယ်ပြန့်၍ စီးပွားရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်တို့ အဆင်ပြေသော ဒေသနှင့် နိုင်ငံတို့၌ နေရသောသူတို့သည် နွေးထွေးမှုနှင့် နေရောင်ခြည်ကို တမ်းတကြသည်။ နွေးထွေးမှုအတွက် တတ်နိုင်လျှင် လျှပ်စစ်ဓာတ်က ဖန်တီးပေးရန် အသင့်ရှိသော်လည်း ထိုအရပ်ဒေသမျိုး၌ နေရောင်ပွင့်စရာသီတွင် နွေဦးမှာ ရူးကြရသေးသည်။

ရောက်ဆဲ ၂၁ ရာစု၌ ရှူရသောလေကိုပင် လူ့ကျန်းမာရေးအတွက် စိစစ်လာကြရသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၉၁၂ ခုနှစ်ဆီက လန်ဒန်မြို့

မောင်ဆူရှင်

ဆေးရုံကြီးတွင် ပို့ချချက်တစ်ခု၌ “လေထဲမှာ ပါဝင်တဲ့ ဓာတုဗေဒ သဘောနဲ့ သန့်စင်မှုဟာ အရေးမကြီးပါဘူး” ဟူ၍ အယ်လ် အာစကိုင်း ဟီးလ် [*L. Erskine Hill*] ဆိုသူက သင်ပြခဲ့သော် လည်း ထိုအချက်မှာ ယခု ခေတ်မမီတော့ပြီ။ အလကားရသော သဘာဝလေသည် အခါခပ်သိမ်း အခမဲ့ပစ္စည်း မဟုတ်တော့ပြီ။

အချို့က ကိုယ့်မိဘထံမှ လက်ဖြန့်တောင်းသည်ဟု ဆိုကြ သည်။ မိဘ၏ တတ်နိုင်မှုနှင့် သားသမီး၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်မှု တို့သည် ယာစကာစိတ်ကို အားပေးရာရောက်ဖွယ်ရှိသည်။ ထိုစိတ် မထွန်းကားရေးအတွက် ခေတ်လူငယ်တို့ ကြိုတင်ပြင်ဆင်သင့်ကြ လေသည်။

အပ္ပကိစ္စော

“အပ္ပကိစ္စော” သည် “အကြောင်းကိစ္စ နည်းပါးခြင်း” ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ကျွန်တော်တို့မိတ်ဆွေ စာရေးဆရာကြီးတစ်ယောက်က ကျွန်တော် ငယ်ငယ် စာပေလောက ရောက်စက လောကတွင် နေနည်းထိုင်နည်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြောပြဖူးပါသည်။ သူ့အဖို့ “အပ္ပကိစ္စောပဲ” ဟု ပြောလေ့ရှိသည်။ အားကျစရာ ဖြစ်ပါ၏။ သူသည် အသက် (၈၀) နီးပါးအထိ နေထိုင်သွားရပါသည်။

သူ၏ “အပ္ပကိစ္စော” ကို သူရှင်းပြဖူးသည်။ သူ့ရသောလခကို ဇနီးအားအပ်သည်။ ဇနီးချက်ကျွေးတာကို စားသည်။ အလုပ်ချိန်မှ အားလျှင် ဝါသနာအလျောက် မိတ်ဆွေများနှင့် ဝိုင်းဖွဲ့၍ ပိုကာဖဲကစားသည်။ သူ့မှာ သားသမီးလည်းမရှိ။ စာရေး စာဖတ်ချိန်ကို အဆင်ပြေသလိုလုပ်သည်။ သူသည် စာရေးဆရာတစ်ဦးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ပင်တိုင်ရေးရသော စာစောင်တစ်ခုနှစ်ခု၌ ပုံမှန်နီးပါး

မောင်ဆုရှင်

ရေးမြဲဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့မိတ်ဆွေ စာရေးဆရာကြီးသည် ကွယ်လွန်သည်အထိ တစ်မြို့တစ်ရွာမှာ သွားနေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ရန်ကုန်သို့ ဆင်းလာသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ မန္တလေး၊ အမရပူရသို့ ရောက်နေတတ်သည်။

သူသည် ဝန်ထမ်း လုပ်ခဲ့သော်လည်း ထိုစဉ်က ဝန်ထမ်း လောက၏ လူမှုရေး အရှုပ်အထွေးများနှင့် ကင်းကင်းနေသည်။ အထက်လူအောက်လူ ဆက်သွယ်ရေးတို့၌လည်း အကြောင်းပေါ် သော်မှ အထက်လူအကြိုက် လုပ်စရာ၊ အောက်လူကို ဆူပူဆုံးမစရာ ကိစ္စများ၌ သူမပါချေ။ အားအားရှိ၍ ဝိုင်းဖွဲ့ကြလျှင်သာ သူ့အသံ ကိုချည်း ကြားနေရသည်။ သူသည် ဘဝစုံသဖြင့် သူဖြတ်သန်းခဲ့သော ခေတ်ကာလနှင့် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အကြောင်းကို ပြောပြလေ့ ရှိသည်။ သူသည် လူမှုရေးကိစ္စများ၌ ကြားဝင်လေ့မရှိသော်လည်း သူနှင့် ကြုံဖူး၊ ဆက်ဆံဖူးသောသူတို့၏ အမှုအရာနှင့် စိတ်နေ စိတ်ထားကို ကောင်းစွာသုံးသပ် အကဲခတ်တတ်သူဖြစ်သည်။

သူသည် နိုင်ငံတကာ စာပေတို့ကို မဖတ်နိုင်သော်လည်း ထိုစာပေ ဘာသာပြန်တို့ကို အယ်ဒီတာစားပွဲမှ ထိုင်၍ မလွတ်တမ်း ဖတ်လေ့ရှိသူဖြစ်သဖြင့် မြန်မာစာပေတွင် ခေတ်ဟောင်းရော၊ ခေတ်သစ်ကိစ္စတို့ကိုပါ ကျွမ်းသူဖြစ်၏။ အလားအလာကောင်းသော စာပေလက်ရာတို့ကို အထူးတလည် အားပေးတတ်သော သူ့ညှဉ်မှာ ချစ်စရာကောင်းလေသည်။

ကျွန်တော်ကား သူ့အကြောင်းကို ယခုတိုင် ခင်မင်စွာ သတိ ရတိုင်း သူ၏ “အပွဲကိစ္စ” ကို အမှတ်ရနေမိသည်။ သတိရ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဖြစ်သော အကြောင်းမှာလည်း နှစ်ချက်ရှိမည်ထင်သည်။ ပထမ အချက်မှာ ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်၊ ကိုယ့်လုပ်ငန်း၌ အလုပ်ကိစ္စ ထွေပြား လှသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်၌သာမက နိုင်ငံတကာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများစွာတို့တွင် “အပွကိစ္စော” နှင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သော အခြေအနေတို့ကို ဖတ်ရ၊ ကြားရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အပြိုင်အဆိုင် အလှအယက်ဖြင့် တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်နေကြ ရသောခေတ်၌ အကြိတ်အနယ်ကိစ္စ၊ မခံချို မခံသာကိစ္စနှင့် တထင့် ထင့်ဖြင့် စိတ်မအေးရသော ကိစ္စတို့မှာ များလှသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စထရက်စ် [Stress] ဟု ခေါ်ကြ သော ဖိစီးမှုတွေ ကြိုးစားအောင်မြင်လိုသူတို့ ဘေးမှာ၊ ဦးခေါင်း ပေါ်မှာ ဝိုင်းရံဖိစီးလျက်ရှိသည်။ သူတို့ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝ ကိုက “ကြွက်များ အပြေးပြိုင်ပွဲ” [Rat Race] ဟူသော စနစ် ရှိသည့်သူတို့၌မူကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိပြီ။

ထို့ကြောင့် စိတ်၏ ငြိမ်းချမ်း တည်ငြိမ်မှုကို ရှာလိုကြသော အနောက်နိုင်ငံသားများအဖို့ စိတ်တည်ငြိမ်အောင် ပြောဟော နည်းလမ်းပြနိုင်သော ဆရာတို့မှာ တပည့်တပန်းတွေ၊ အခြံအရံတွေ၊ အထောက်အပံ့တွေ ပေါများ ကြွယ်ဝလျက် ရှိသည်။ မကြာမီက အနောက်နိုင်ငံ စာရေးဆရာတစ်ဦး၏ “အသေးအဖွဲ့ကို အလေးမကဲ ပါနှင့်” ဟူသော လူကြိုက်များသည့် စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ဖတ်လိုက်ရ သေးသည်။

ထိုစာအုပ်တွင် ဆင်ခြင်တုံသဘော၊ ဘာသာ အဆုံးအမ သဘော၊ လူမှုရေး ကျင်လည်မှု သာဓကများကို ပြဆိုလျက် အသေး

မောင်ဆုရှင်

အဖွဲ့တို့က လူ့သန္တာန်ကို မဖိစီးဖို့ ကာကွယ်နိုင်ရန် လမ်းညွှန်ထားသည်။ ကိစ္စနည်းနည်း စိတ်ထဲ ခေါင်းထဲထားဖို့ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်၏ ဖိစီးမှုကို အသက်ရှူခြင်း၊ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားခြင်း၊ ဆေးဝါးသုံးခြင်း တို့ဖြင့် နည်းလမ်းများစွာ ထုတ်ပြန် ဖြန့်ချိလျက်ရှိရာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးတွေ ဖြစ်နေလေသည်။

“အပွကိစ္စော” ကို သတိရသည့် ဒုတိယအကြောင်းမှာ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်မှာပင် “ဗဟုကိစ္စော” ဖြစ်၍ ကိစ္စမြားမြောင်းနေရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ရေးစရာအလုပ်တွေ၊ ဖတ်စရာ အချက်အလက်တွေ၊ အစည်းအဝေး အခမ်းအနား စသည်ဖြင့် အချိန်အချက်ရက်သတ်မှတ်မှုတွေအကြား ရှင်သန် လှုပ်ရှားရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ခေတ်ကာလကိုက သိချင်စရာ၊ လုပ်ချင်စရာ၊ အားမရစရာ၊ လျင်မြန်ချင်စရာအကြောင်းတွေက ရှိနေသည်။ စာပေလုပ်ငန်းကို ဝါသနာအလျောက် အဓိကထား၍ လုပ်ကိုင်နေကြရသူတို့မှာပင် ဝါသနာကို ဝေဒနာက နှောင့်ယှက်လျက်ရှိလာနေသည်။ စာရေးသူတို့၌ ရှိတတ်ထားတတ်သော စေတနာ၊ အနစ်နာတို့အကြောင်းကို ဆရာဆရာများ၏ သြဝါဒ၌ ကြားရဖူးပါ၏။ သို့သော် အနုပညာလုပ်ငန်းတို့၌ပင်လျှင် ပင်ရင်းဖန်တီးမှုရသ သဘောထက် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု စီမံချက်သဘော၊ ဈေးကွက်သဘောတို့က ဝင်လျက်ရှိနေကြသဖြင့် “အပွကိစ္စော” ဖြစ်ဖို့ မလွယ်နိုင်တော့သလိုဖြစ်ရသည်။

သို့ရာတွင် စာရေးဆရာ ဒေးလ်ကာနက်ဂျီက “တစ်နေ့မှာ တစ်ခါနေပါ” ဟူသော လက်ငင်းကိစ္စကို လုပ်ကိုင်၍ မနက်ဖြန် အတွက် စီမံချက်ချခြင်းမှတစ်ပါး ကြံ့သလို စနစ်တကျရင်ဆိုင်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

လုပ်ကိုင်နိုင်လျှင် ငြိမ်းချမ်းခြင်း သန္တိသုခကို ရနိုင်လိမ့်မည် မျှော်မှန်းရသည်။ ထိုအခါ သံသရာရှည်အောင် ချဲ့တတ်သော တရားတို့ကို ထိန်းသာသိမ်းသာ ပြုနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ကျီးသဲလေးထပ် ဆရာတော်၏ “နောရထပူရဏီကျမ်း” ဌ “ဒွါရအာရုံအားဖြင့် ရှေ့ရှုဖြစ်ကြသော တရားတို့ကို ရှေး၌ မထင်ရှားသည်ကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍၊ မတပ်မက်သည်ကို တပ်မက်အောင်ပြု၍ ချဲ့တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သံသရာဒုက္ခကို ရှည်အောင် ဆောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း လောကီတရားတို့သည် အာယတန မည်ကုန်၏” ဟူ၍ သံသရာရှည်အောင် ချဲ့ဆောင်တတ်သော တရားအကြောင်းကို လမ်းညွှန်ဖော်ပြထားရာ “အပ္ပကိစ္စော” ဖြစ်ရေး၌ ခေတ်သစ် လူသားသည် ရုပ်ဝတ္ထု လိုအင်ကို အခြေတည်၍ စိတ်ဝိညာဉ် လိုအင်တို့ကို ထိန်းချုပ်နိုင်လျှင် ကိစ္စနည်းသည်နှင့်အမျှ နေသာထိုင်သာ ကျင်လည်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

သမိုင်းပေးသော သုတ

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်က သမိုင်းပါမောက္ခတစ်ဦး၏ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် “မြန်မာတို့၏ မပျက်သော အစဉ်အလာ” ဟူသောအမည်ဖြင့် ရေးခဲ့ဖူးပါသည်။ သူ့ဆောင်းပါး၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ မူရင်းတွင် Historical Continuity ဟူသောစကားကို သုံးခဲ့ပါသည်။ သမိုင်းစဉ်ဆက် မပျက်သော အစဉ်အလာကို ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။

သမိုင်းအစဉ်အဆက် မပျက်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ရသည်မှာ ဂုဏ်ရည်တစ်ပါးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအစဉ်အလာမျိုး ရှိစေရန် ကာလရှည်လျားမှု လိုအပ်သည်။ ကာလရှည်လျားခြင်းသည်ပင် လူတို့ခရီး၌ သမင်လည်ပြန် ကြည့်နိုင်သော အခွင့်အရေးတစ်မျိုး ဖြစ်လေသည်။ ပန်းချီအနုပညာ စကားနှင့်ဆိုသော် အဝေးအနီး အချိန်အဆသဘောဖြစ်သည်။ အဝေးအနီး ကြည့်မြင်မှု မှန်ကန်လျှင် ရုပ်ပုံကားချပ်ကောင်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်လေသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

တစ်ခါက သီရိလင်္ကာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ပထမဆုံး မြန်မာသံအမတ်ကြီး ဦးတင့်ဆွေ (စံပယ်ပင် ဦးလတ်၏ တူ) က သမိုင်းဆရာအဖြစ် မြို့မအထက်တန်းကျောင်း၌ သမိုင်းပညာကို ပို့ချရာတွင် “သမိုင်းဆိုသည်မှာ နေရာဒေသတစ်ခုအကြောင်းကို အချိန်ကာလအားဖြင့် ဖြန့်ကြက်ကြည့်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်” ဟု ဖွင့်ဆိုသည်ကို မှတ်သားသဘောပေါက်ခဲ့ရသည်။ ကာလအားဖြင့် ဖြန့်ကြက်ကြည့်နိုင်ရန်မှာ ခရီးအကွာအဝေး ပေါက်ခဲ့ပါမှ ဖြစ်နိုင်သည်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ သမိုင်းမှာ ရာစုနှစ်များမကဖြစ်သော ထောင်စုကိုကျော်၍ ခရီးပေါက်ခဲ့သော ရာဇဝင်ရှိနေလေသည်။

ရာဇဝင်သည် “ရာဇဝံသ” ဖြစ်၍ “မင်းတို့၏အကြောင်း” ဟု မူရင်းအနက်ဆောင်သည်။ ဘုရင်မင်းတို့၏ ခေတ်ကို လွန်ပြီးနောက် နိုင်ငံအစိုးရတို့၏ ခေတ်က နိုင်ငံတကာ၌ တွင်ကျယ်လာသောအခါ “သမိုင်း” ဟူသော ဝေါဟာရက ရာဇဝင် ဝေါဟာရကိုကျော်၍ ရှေ့တန်းသို့ ရောက်လာခဲ့ပါသည်။

သမိုင်း၏ ကာလသုံးပါးတွင် ယခင်၊ ယခုနှင့် နောင်တို့ကို သိမြင်ခြင်းသည် ခေတ်ကာလ လူငယ်များအတွက် စွမ်းရည်ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်စရာ ရှိပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် လူသားစွမ်းရည် မြှင့်တင်ရေးကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စ၌ ဘက်စုံအမြင် ရှိရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဘက်စုံအမြင်သည် အထွေထွေ ဗဟုသုတနှင့် သဘောချင်း တူပါသည်။ အထွေထွေ ဗဟုသုတဆိုင်ရာတွင် မျက်မှောက်ရေးရာ အကြားအမြင်တို့သည် ကြီးမားသောအခန်းမှ ပါဝင်နေကြသည်။

မောင်ဆုရှင်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးစက နိုင်ငံတကာတွင် ပညာရေး၊ သိပ္ပံရေးရာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုရေးရာတို့ကို ပြန်လည်တည်ဆောက် ထွန်းကားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ လက်အောက်ခံ အဖွဲ့ကြီးတစ်ဖွဲ့ကို ထူထောင်ခဲ့ရာတွင် United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization ဟူ၍ အမည်ပေးခဲ့ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အက္ခရာ အတိုကောက် အားဖြင့် ယူနက်စကို [UNESCO] ဟူ၍ သံခိပ်ပြုသည်။ အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်၌ အကျုံးဝင်သော ပညာ၊ သိပ္ပံ၊ ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စတို့ကို နိုင်ငံစုံ အစည်းအဝေးကြီးများနှင့် နိုင်ငံအလိုက် လှုပ်ရှားမှုများကို စတင်ပြုလုပ်သည်။ ထိုအချိန်၌ ဥရောပနှင့် အင်္ဂလန်မှ လူငယ်တို့ကို ဉာဏ်စမ်းပဟေဠိ အစီအစဉ် ပြုလုပ်ရာ၌ “ယူနက်စကို ဆိုတာ ဘာလဲ” ဟု မေးရာ အချို့က ဘယ်လို သတ္တဝါမှန်းမသိ၊ အချို့က စာရေးဆရာတစ်ဦး၏ အမည်ဖြစ်သည်ဟု ဖြေကြောင်း ဖတ်ရှု ရသည်။ အမှန်အားဖြင့် ယူနက်စကိုသည် ဥရောပနိုင်ငံ အများမှစ၍ ပညာရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ သိပ္ပံပညာ ထွန်းကားမှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုတို့ကို အစဉ်တစိုက် ပြုလုပ်နေခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းကြီးဖြစ်သည်။

တစ်ကြိမ်ကလည်း အမေရိကန် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား တစ်ဦးအား မြန်မာနိုင်ငံ မင်းတုန်းမင်း လက်ထက်က အမေရိကန် သမ္မတဖြစ်သူ ဂျိမ်းစ် ဘူခန် [James Buchanan] ဆိုသူထံသို့ ချစ်ကြည်ရေး သဝဏ်လွှာ ပေးပို့ခဲ့ဖူးကြောင်း စကားစပ်မိ၍ ပြောပြရာ သူက သူတို့နိုင်ငံတွင် ထိုအမည်ဖြင့် သမ္မတမရှိကြောင်း ငြင်းဆိုလေသည်။ အမှန်အားဖြင့် ဂျိမ်းစ် ဘူခန် (ခရစ်နှစ် ၁၇၉၁-

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

၁၈၅၈) သည် အမေရိကန်၏ ၁၅ ဆက်မြောက် သမ္မတတစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။

၂၀၀၁ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း၌ ဖော်ပြသော နိုင်ငံတကာ မဂ္ဂဇင်း တစ်စောင်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံမှ ကထိကတစ်ဦး၏ ညည်းချင်းတစ်ပုဒ် ကိုလည်း ဖတ်လိုက်ရသည်။ ဒိုင်းဆုကေ အိုနိုဆုက *[Daisuke Onitsuka]* အမည်ရှိ ကျောင်းဆရာက “ကျွန်တော် သင်ပြနေတဲ့ ကျောင်းသူတွေဟာ (အခုတလော ပြနေတဲ့) ရုပ်ရှင်ကားကို အသေအလဲ ကြည့်ချင်နေကြတယ်ဗျာ၊ ရုပ်ရှင်ကားရိုက်ဖို့ အခြေခံတဲ့ စစ်ပွဲသမိုင်းကို လုံးလုံးသိကြတာ မဟုတ်ဘူး၊ သူတို့က ရုပ်ရှင်ထဲက မင်းသား ဘင် အဖလက် *[Ben Affleck]* ကို သဘောကျနေ ကြတာ” ဟု ဆိုသည်။

အဆိုပါ ရုပ်ရှင်ကားမှာ ၁၉၄၃ ခုနှစ်က ဒုတိယကမ္ဘာစစ် စတင်ဆဲတွင် ဂျပန်က အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ဟာဝေယံကျွန်း ပုလဲ ဆိပ်ကမ်းကို ရှောင်တခင် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သောအကြောင်းကို ရိုက်ကူးထားသော ဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများဘက်မှနေ၍ အနောက်နိုင်ငံ တို့နှင့် ရန်ဘက်ပြုကာ စစ်ပွဲသို့ ဝင်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အမေရိကန် ကလည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ရသည်။ ပုလဲ ဆိပ်ကမ်းကို အငိုက်ဖမ်း၍ ဂျပန်က ဗုံးကြဲစဉ်က စစ်သင်္ဘောကြီး ၁၉ စင်းနှင့် လေယာဉ်အစင်း ၂၀၀ မျှ ပျက်၍ စစ်သည် ၂၄၀၃ မျှ သေဆုံးခဲ့လေသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးတွင် သမိုင်းဆိုင်ရာ အမည်းစက်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအကြောင်း

မောင်ဆုရှင်

ကိုပင် အချစ်ဇာတ်လမ်းခံ၍ ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးခြင်းဖြစ်သည်။ ရုပ်ရှင် ထုတ်လုပ်သူတို့ကလည်း အချစ်ကို ဦးစားပေး၍ ကြော်ငြာကြသဖြင့် ဂျပန်လူငယ်တို့အဖို့ သမိုင်းမှားကွက်ကို သတိမထားမိကြရှာ တော့ပေ။

ပြီးခဲ့သော ၁၉၉၇ ခုနှစ်က ရုံတင်ပြသခဲ့သည့် “တိုင်တင်းနစ်” [*Titanic*] ရုပ်ရှင်ကားကြီးဆိုလျှင် ၁၉၁၂ ခုနှစ်က စက်မှုခေတ်၏ ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ဇိမ်ခံသဘောကြီးအဖြစ် ခရီးထွက်ခဲ့ပြီး ရေခဲ တောင်နှင့် တိုက်မိ၍ နစ်မြုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသဘောကြီးကို ပဲ့ကိုင်သူ မာလိန်မှူးတို့ ချွတ်ယွင်းအားနည်းမှုကြောင့် အသက်ပေါင်း ၁၅၀၀ ကျော်ခန့်နှင့် ပစ္စည်းပေါင်းများစွာ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ “တိုင်တင်းနစ်” ၏ သမိုင်းတွင် သင်ခန်းစာယူစရာတွေရှိသော်လည်း ဇာတ်ဝင်သီချင်း နှင့် ရုပ်ရှင်မင်းသား ဒီကက်ပရီယို [*Di Caprio*]၊ ရုပ်ရှင်မင်းသမီး ကိတ် ဝင်းစလက် [*Kate Winslet*] တို့ကိုသာ လူငယ်တွေရင်ထဲ စွဲ၍ကျန်ရစ်သည်။ ထိုကားအတွက် ရုပ်ရှင်ထူးချွန်ဆု ၁၁ ဆု ရခဲ့ သော်လည်း ဇာတ်ဆောင် မင်းသား၊ မင်းသမီးနှစ်ဦးမှာ ထူးချွန်ဆု မရခဲ့ရှာ။

“တိုင်တင်းနစ်” သဘောက အမှန်တကယ် ပေးနိုင်သော သင်ခန်းစာကား ထိုခေတ် စက်မှုနည်းနာများနှင့်အညီ ခေတ်မီ အောင် တည်ဆောက်ထားခဲ့သော ပေ ၉၀၀ နီးပါးရှိသည့် ရေနန်း ဗိမာန်ဟု ခေါ်သော သဘောကြီးသည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ ရေခဲတောင်များ မျောလာသော ရေပြင်တွင် အဘယ့်ကြောင့် ရေမိုင် ၂၃ မိုင်ထား၍ မဆင်မခြင် ခုတ်မောင်းရသနည်း၊ သဘောဦးနှင့်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဝင်၍တိုက်မိသော ရေခဲတောင်ကြီးကို ကြိုတင်၍ မမြင်သလော၊ လူသူခရီးသည် ၃၅၀၀ တင်ဆောင်သွားသော သင်္ဘောကြီးပေါ်တွင် အသက်ကယ်လှေ အဘယ်ကြောင့် နည်းပါးရသနည်း ဆိုသော အချက်များကို ဆင်ခြင်ကာ မှတ်တမ်းပြုပြင်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

တိုက်ဆိုင်သော မှတ်တိုင်တစ်ခုကား ထို ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ပင်လယ်ရေကြောင်းသွား သင်္ဘောအချင်းချင်း အရေးပေါ်၍ အကူအညီ တောင်းသောအခါ သံကြိုးဖြင့် အလွယ်တကူ SOS ဟူသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စာလုံးကို ပေးပို့၍ အချိန်တိုတို ဆက်သွယ်နိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ စနစ်အဖြစ် သဘောတူ ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအက္ခရာ သုံးလုံး၏ အရှည်မှာ Save Our Souls ဟူ၍ဖြစ်သည်။ “အသက်ကယ်ပါ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရလေသည်။

သိစရာ၊ မှတ်စရာ များသော ဤခေတ်၌ ပထဝီကဲ့သို့ ဘာသာရပ်မျိုးသည်လည်း သမိုင်းနှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိနေသည်။ တစ်ကြိမ်က တိုကျိုမှ ဗန်ကောက်သို့လာသော ခရီးသည်တင်လေယာဉ်ကြီးပေါ်တွင် ထိုင်ဝမ်ကျွန်း၌ ဆင်းမည့် လူငယ်များ ပါလာကြ၏။ သူတို့သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ တက္ကဆက်ပြည်နယ် တက္ကသိုလ်တွင် ကျောင်းသွားတက်ကြသော လူငယ်အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့ဖြစ်သည်။ ထိုင်ခုံနီးချင်း စားရင်း သောက်ရင်း စကားစမြည် ပြောမိကြ၍ စာရေးသူကို ဘယ်နိုင်ငံကလဲဟုမေးရာ မြန်မာနိုင်ငံကို သူတို့မကြားဖူး၊ မသိဖူး ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် လေယာဉ်ကြီးပေါ်တွင် ဝေငှသည့် ဝေဟင်ခရီးသွား မဂ္ဂဇင်းမှ မျက်နှာပြည့် ရိုက်နှိပ်ထားသော မြေပုံကြီးပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ

မောင်ဆုရှင်

အနေအထား ထင်ထင်ရှားရှားရှိနေသည်ကို ထောက်ပြမှ သူတို့ မသိရသေးသည်ကို အရှက်ပြေ ပြောကြတော့သည်။

သူတို့လိုမဟုတ်ဘဲ သူ့အကြောင်း သူ့ကိစ္စနှင့် အာရုံများနေပြီး သမိုင်း၏ တန်ဖိုးကို သဘောမပေါက်သော သူတို့လည်း ရှိပါ သေးသည်။ ဖိုးဒ် မော်တော်ကား သူဌေးကြီး ဟင်နရီ ဖိုးဒ်က “သမိုင်း ဆိုတာ အလကားပဲ” *[History is bunk]* ဟူ၍ ဆိုခဲ့ဖူးသည်။ သူကွယ်လွန်ချိန်တွင် သူ့အမှားကို သူမှ သိသွားလေသလားမသိ။ အမှန်အားဖြင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်တို့ကို သမိုင်းပညာ *[Historiography]* အနေဖြင့် ဘာသာရပ် ပညာရှင်တို့ကဲ့သို့ လေ့လာရန်မှာ လူတိုင်းအတွက် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ရှေးဟောင်း သုတေ သန ပညာ *[Archaeology]* ပင်လျှင် ၁၉ ရာစုနှစ်ကမှ စတင်ခဲ့ သည်ဟု ရှေးဟောင်းသုတေသီတစ်ဦးက ရေးထားသည်။ သို့သော် ထိုပညာ၏ လက်တက်ခဲ့ဖြစ်သော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းပညာဖြင့်ပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့သမိုင်းအစ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်းသန်း ၄၀ က သက်ရှိရုပ်ကြွင်းတို့ကို တွေ့ရှိရသည်။

လူ့စရိုက် လူ့သဘောတို့ကို လေ့လာသုံးသပ်သော ဗြိတိသျှ ဒဿနိက ပညာရှင် ဘာထရန် ရပ်ဆဲလ်က ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံ အများစုတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလကဲ့သို့ အကျပ်အတည်း ကာလ ဆိုးကြီးမျိုးကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသဖြင့် ထိုမျိုးဆက်တို့၌ မိမိသိက္ခာကို မိမိထိန်းသိမ်းအပ်သော ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာတို့ အခြေမတည် ရွေ့လျား ပျက်ပြားခဲ့ရသည်ဟု စစ်ပြီးစတွင် ရေးသားသော သူ၏ *Respect for the Individual* ဆောင်းပါးတွင် ရေးသားထားခဲ့သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ထို့ကြောင့် သမိုင်းဟူသည် တူးနှိုက်သိရှိလျှင် နှိုက်ယူ၍ မကုန်နိုင်သော သင်ခန်းစာ ရတနာအိုးကြီးစင်စစ် ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်ကဲ့သို့ သမိုင်းပညာ မကျယ်ပြန့်သေးသောခေတ်ကပင်လျှင် သမိုင်းရာဇဝင်အသိတို့ ရှိအပ်ကြောင်း မြန်မာပညာရှိ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ လူစာဆိုတို့က ရေးသား ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြသည်။ တောင်ဖီလာဆရာတော် ရှင်ဥပါလိ (မြန်မာ ၉၄၀-၁၀၁၃) က “နာပျော်ဖွယ်မှု၊ ဝတ္ထုကျမ်းလာ၊ အဖြာဖြာနှင့်၊ နည်းနာပုံပြင်၊ ရာဇဝင်က၊ ..... ဝမ်းဝယ်ပိုက်သို၊ လိုလျှင်ရစေ၊ ကြိုးသို့ခွေ” ဟု လမ်းညွှန်ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။ စိန္တကျော်သူ ဦးဩ (မြန်မာ ၁၀၉၈-၁၁၃၃) ကလည်း “ဆုံးစကျယ်မြင်၊ ပညာရှင်တို့၊ မှတ်ထင်ဖွယ်ရာ၊ အချင်းမှာကား၊ လင်္ကာရတု၊ ဝတ္ထုပုံပြင်၊ ရာဇဝင်နှင့်” ဟူ၍ ဆက်လက်နှိုးဆော် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ခေတ်ပြိုင်သမိုင်းနှင့် အတိတ်သမိုင်းတို့၏ သင်ခန်းစာ ပေးသော လေးနက်မှုကား အခါခပ်သိမ်း လျော့ပါးသွားသည် မရှိ။ သမိုင်းအချက်တို့ မှန်ကန်ဖို့သာ လိုအပ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် သမိုင်းသည် သင်ခန်းစာလည်း ဟုတ်သည်။ စံပြုနည်းမှီးစရာတွေ လည်းပါသည်။ အဝေးအနီး ချင့်တွက်တတ်သော စိတ်ထားကိုလည်း ပေးလိမ့်မည်။ သို့မှသာ ကိုယ့်ခေတ်သမိုင်းကို လှလှပပ ရေးနိုင်ရန် အထောက်အကူဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သမိုင်းလေ့လာမှု၌ ရှင်မဟာသီလ ဝံသ (မြန်မာ ၈၁၅-၈၈၀) ၏ “တိလောက” ဟု ဆုံးမစာပါအတိုင်း မိမိနိုင်ငံသမိုင်းနှင့်တကွ ဝေးနီးရပ်ခြားနိုင်ငံများမှ သမိုင်းတို့ကို လေ့လာကာ “စိတ်ဖြင့်ကြံ၍၊ ဉာဏ်ဖြင့်လောင်း” ကြရန်ဖြစ်ပေသည်။

အတွေ့ရများသည် ခေတ်စကားသုံးလုံး

ကျွန်တော်တို့လူမျိုးမှာ နီတိ၊ လင်္ကာ၊ ကဗျာ၊ သံပေါက်တို့ဖြင့် ရင်းနှီးကျက်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။ စကားကြီးဆယ်ခွန်း၊ သားသမီးဝတ္တရားငါးပါး၊ ရေအကျိုးဆယ်ပါး စသည်ဖြင့် သိလွယ် မှတ်လွယ်အောင် အစဉ်အဆက် အမှတ်အသားပြုခဲ့ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဝင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကို တေ၊ ဇ၊ သု၊ နေ၊ မ၊ ဘူ၊ စံ၊ နာ၊ ဝိ၊ ဝေ ဟူ၍ အတိုမှတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မှတ်ရ ဖော်ရ လွယ်သည်။ စာသင်သားတို့ မှတ်သားနည်းဖြစ်သည်။

ထိုနည်းကိုသုံးလျှင် ခေတ်လူငယ်တို့အတွက် မှတ်သားစရာ ဝေါဟာရတွေ ရှိနိုင်သည်။ ဘဝအောင်မြင်ရေးအတွက် အဆင်ပြေသလို မှတ်သင့်ကြသည့် အကြောင်းအရာများ၌ ဆောင်ရန်နှင့် ရှောင်ရန်တို့ ပါနိုင်သည်။ မျက်မှောက်ခတ် လူမှုရေးတို့၌ သတိချပ်သင့်သော အကြောင်းအရာတွေ များလှစွာရှိသည်။ ထိုအထဲမှ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

စကားသုံးလုံးသည် လူငယ်တို့ ဆောင်သင့်၊ ရှောင်သင့်သည်ဟု ယူဆ၍ ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဆောင်ရန် စိတ်ထားတစ်ရပ်မှာ ရည်ရွယ်မှန်းထားသည့် အလုပ်ကို အောင်မြင်အောင် ဝီရိယစိုက်၍ လုပ်ကိုင်ဖို့ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် ရိုးရိုးရှင်းရှင်း စကားနှစ်လုံးကို တွဲ၍ သုံးသော နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို သတိရသည်။ Go-getter ဟူသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ Go သည် သွားခြင်းဖြစ်၍ get သည် ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ getter သည် ရယူသူဟု ဆိုလိုသည်။ ခေတ်သစ်၌ တွင်သော လူတိုင်းသိ ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “သွားရောက်ရယူသူ” ဟူ၍ရသည်။ လိုချင်တာကို ရယူတတ်သူဟု ဆိုလိုပါသည်။ လိုချင်တာသာရှိ၍ အရမယူတတ်သော လူငယ်တွေ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် စာမေးပွဲအောင်ဖို့၊ အားကစား ထူးချွန်ဖို့ကိစ္စ များ၌ အားကျမိသည်သာရှိသည်။ အားမထုတ်လိုကြ။ သို့ဖြစ်ရာ မိမိဆန္ဒ မပြည့်ဝနိုင်သည်မှာ မဆန်း။ အားထုတ်ခြင်းသည် လုံ့လ ဝီရိယ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လိုချင်ရာကို ရအောင် ယူတတ်သူ [Go-getter] ဖြစ်အောင် နည်းမှန်လမ်းမှန် ကြိုးစားဖို့ လိုပါသည်။

ဒုတိယဆောင်ပုဒ်မှာ အရာဝင် အသုံးတည့်သောသူတစ်ဦး ဖြစ်ဖို့ လိုသည်။ ယခုအခါ လူသုံးများသော စက်ကိရိယာ တန်ဆာ ပလာများကို ထုတ်လုပ်ရာ၌ သုံးစွဲသူ အဆင်ပြေဖို့ကို အရေးထားကြ ရသည်။ ကိုင်တွယ်သုံးစွဲရန် ခက်ခဲနေလျှင် ကိုယ်ကုန်ပစ္စည်းကို ဝယ်ယူသုံးစွဲမည့်သူ နည်းလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ထုတ်လုပ် ရောင်းချ

မောင်ဆုရှင်

သော လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီတို့က ထိုအချက်ကို အထူးသတိထားကြ ရသည်။ ကြော်ငြာထုတ်သောအခါ “သုံးစွဲသူတို့ အခက်အခဲမရှိ အဆင်ပြေနိုင်ပါသည်” ဟု ဦးစားပေး ဖော်ပြကြသည်။ ထိုအခြေ အနေကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ User Friendly ဟူ၍ သုံးစွဲနေ ပါသည်။ User မှာ အသုံးပြုသူဟု ဆိုလို၍ Friendly မှာ ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အသုံးပြုသူ အလွယ်တကူဖြစ်စေ သော သဘောဟု အနက်ရသည်။

လူငယ်တို့မှာ လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခုခုကို တာဝန်ပေးရလျှင် မလုပ်တတ်ခြင်း၊ မလုပ်လိုခြင်း၊ လေ့လာသင်ယူလိုမှု နည်းခြင်း တို့သည် ဤအရည်အချင်းမျိုး ချို့တဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် အံ့မဝင် ခွင်မကျသောသူတစ်ဦးဖြစ်လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်အတွက် အသုံးကျသောသူဖြစ်ဖို့ လိုပါ သည်။ ထိုသို့ အသုံးကျခြင်းသည် တာဝန်ပေးသူအတွက်သာမက မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် အဆင်ပြေသူ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

တတိယအချက်မှာ ရှောင်ရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့ အသုံး အနှုန်းမှာ “လမ်းခုလတ်မှာ လှည်းစီးကုံးပြတ်သည်”၊ “လှေလှော်ရင်း တက်ကျိုးသည်”၊ “စစ်မရောက်ခင် မြားကုန်သည်” စသော အသုံး များ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖြစ်မျိုးနှင့် ကြုံရလျှင် ခရီးပန်းတိုင်မရောက်ဘဲ လမ်းခုလတ်၌ ပြုတ်ကျကျန်ရစ်နိုင်သည်။ ကျောင်းပညာ တစ်ပိုင်း တစ်စနှင့် ကျောင်းဆက်မတက်တော့သူများ၊ အလုပ်တစ်ခုကို မပြီးမီ လက်လျှော့ နောက်ဆုတ်သွားတတ်သူများ၊ တစ်ပိုင်းတန်းလန်း လုပ်တတ်သူများကို “ကျကျန်ရစ်သူ” များဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်

လရောင်နှင့် ဆုံစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဘာသာ၌ Drop-out ဟူ၍ နှစ်လုံးတွဲကို ဝေါဟာရတစ်လုံးအဖြစ် သုံးစွဲသည်။ Drop သည် ချပစ်ခြင်းဖြစ်၍ out သည် အပြင်၊ ပြင်ပ ဟူသော အနက်များကို ဆောင်သဖြင့် “ပြုတ်ကျကျန်ရစ်ခြင်း” ဟူ၍ ယူနိုင်သည်။ နာမ်စာလုံးအဖြစ်သုံးလျှင် “ပြုတ်ကျကျန်ရစ်သူ” ဟူ၍ ဆိုလိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြုတ်ကျ ကျန်ရစ်သူ မဖြစ်စေရန် တာဝန်ယူရသော ကိစ္စတိုင်း၌ မြဲမြံသောအာရုံရှိဖို့ လိုပါသည်။

ဤဝေါဟာရသုံးခုသည် စကားကြီးသုံးခွန်း ဖြစ်သည် ဟူ၍ မဆိုလိုပါ။ သို့သော် လူငယ်တို့ ကိစ္စအားလုံး၌ ဘဝအတွက် အရှိန် တင်ပေးနိုင်သော အရည်အချင်းဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်သုံးရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဆောင်ရန်နှင့် ရှောင်ရန်ဖြစ်သော ထိုစိတ်ထားတို့ကို ရေလဲအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုနိုင်လျှင် အောင်မြင်မှုရှိရန်အကြောင်း ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်နေပါသည်။

သိုး၏ ပုံရိပ်

“သိုး” ဟူသော ဝေါဟာရကို ခေတ်ကာလ မြန်မာစကား၌ အသုံးအနှုန်း နည်းသွားသည် ထင်ပါသည်။ အသံထွက်ရသည်မှာ ဝါစာသိလိဋ္ဌဖြစ်သည်ဟူသော နှုတ်အားဖြင့် အခေါ်အဝေါ် အဆွဲအငင်ကောင်းသည်ဟုလည်း မိမိဘာသာ ထင်မိပါသည်။ ကိုဝင်းဦး ရိုက်ကူးခဲ့သော “သိုး” ဇာတ်ကားကို သတိရသောအခါ သိုးသည် ဘိုဆန်သည်ဟု ခေါ်နိုင်လောက်သော အဖွဲ့အနွဲ့ရှိသည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ ထိုရုပ်ရှင်၏ တေးဂီတ၊ ထိုရုပ်ရှင်၏ ထန်းတောများနှင့် ထန်းတောများ အလယ်တွင် ဘောင်းဘီရှည်ဝတ်၍ ဖျတ်လတ်စွာ လှုပ်ရှားနေသော လူငယ်ကို ကြည့်ရသည်မှာ တက်ကြွလန်းဆန်းဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရုပ်ရှင်ကြည့်ရသူ၌ တိုင်းတစ်ပါးဆန်နေသည်ဟူသော ခံစားမှုကို ရမိပါသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

မြေလတ်ပိုင်း၌ တွေ့ရတတ်သော စားကျက်မှ သိမ်းလာသည့် ဆိတ်အုပ်တို့အကြားတွင် သိုးအုပ်သည်လည်း နှစ်သက်ဖွယ် သတ္တဝါကလေးများအဖြစ် မြင်ရသည်။ ဆိတ်တို့၏ မေ့မေ့မော်မော် ဆတ်တောက်ဆတ်တောက် သွားနေသော ဟန်တွင် သိုးတို့၏ ငုံ့ငုံ့လျှိုးလျှိုး ဟန်ပန်တို့မှာ ခြားနားနေလေသည်။ ဆိတ်အမျိုးအစားတို့ကို ဆရာတော် ဦးဩဘာသ၏ ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီး၌ “ဆိတ်မြန်မာ၊ ဆိတ်ကုလား” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ဖတ်ရပါသည်။ သိုးတို့မှာ မြန်မာ့ရေမြေနောက်ခံဖြစ်ဖို့ထက် တိုင်းတစ်ပါးမှ ယူ၍ မွေးမြူသော သတ္တဝါများဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။

သိုးတို့၌ အပြစ်မဲ့ခြင်း၊ ဖြူစင်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသည်။ သို့သော်လည်း “သိုးမည်း” ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ သမ္မာကျမ်းစာနှင့် တိုင်းခြားအသုံးအနှုန်းတို့တွင် ရှိပါသည်။ သိုးမည်းသည် သိုးတို့၏ စရိုက်လက္ခဏာနှင့် ပြောင်းပြန်ဆောင်သော သဘောရှိကြသည်။ သိုးတို့၌ ရှေ့ဆောင်သွားသော ခေါင်းဆောင်၏နောက်သို့ စိုက်စိုက်ပါတတ်သော သဘောရှိကြောင်းကိုလည်း တင်စား၍ဆိုကြသည်။ ထိုကိစ္စမှာ မဆင်မခြင် သဘောမပေါက်ဘဲ စိုက်လိုက်ပါတတ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ထိုသဘောမျိုးရှိကြောင်းကို သူတို့ စာရေးဆရာနှစ်ဦးက သူတို့နိုင်ငံအကြောင်း စာတစ်အုပ် ရေးဖူးသည်။

သိုးတို့၏စရိုက်ကို လူက ကျင့်ရာ၌ ဖြည့်စွက်သင့်သည်မှာ လုပ်ငန်း တစ်ခုခုတွင် အသိစိတ်ဓာတ်ဖြင့် သဘောပေါက်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဆုရှင်

“သိုး” ဝေါဟာရမှာ သတ္တဝါနှင့် မစပ်ဆိုင်သော သာမန်အသုံး တစ်ခု ရှိသေးသည်။ ယင်းမှာ ကြိယာပုဒ်ဖြစ်သော “သိုးခြင်း” ဖြစ်သည်။ သိုးသည်မှာ အချိန်လွန်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းမှု မပြည့်စုံခြင်း ဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်မှာ ပျက်စီးခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ မပျက်စီးသော်မှ ရှိသင့်သော အချိန်ကောင်း လွန်မြောက်ခြင်းကို ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် အရွယ်လွန်၍ ဟိုင်းနေသော လူပျိုကို “လူပျိုသိုး” ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဝေါ်သည်။ မြန်မာတို့၏ မသိုးသင်္ကန်းမှာကား ညမကျူးဘဲ ရက်လုပ်ဆက်ကပ် သော အချိန်မလင့် အားထုတ်ပေးသည့် မြတ်ဒါနမျိုးဖြစ်သည်။

လူတစ်ဦးအနေဖြင့် “သိုး” သတ္တဝါနှင့် “သိုးခြင်း” တို့မှ ဆင်ခြင် တွေးယူလျှင် သင်ခန်းစာကောင်းများ ရနိုင်ပါသည်။ ပထမအချက်မှာ နေရာတကာတွင် ရှေ့ကလူ လုပ်သွားသည်ကို ကောင်းမကောင်း မဆင်ခြင်ဘဲ အတုမခိုးမိဖို့ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ဖြူစင် ကောင်းမွန်ခြင်းမရှိဘဲ “သိုးမည်း” ဖြစ်ကာ လမ်းမှားရောက်မသွားဖို့ ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်မှာ မိမိအရွယ်တွင် အဖိုးတန် အချိန် ကာလကို သိုးမသွားစေရန်နှင့် အလဟဿ မဖြစ်စေဖို့ဖြစ်သည်။

အချိန်မသိုးအောင်၊ လူမသိုးအောင် ရသမျှအချိန်ကို အပြု သဘောဖြင့် အသုံးချနေအပ်ပေသည်။

ခေတ်အကြိုက်

အကြိုက်သည် ပေါက်မြောက်အောင် အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်သော လူ့တန်ဖိုးတစ်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ယူချင်ပါသည်။ အကြိုက်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်တွင် နှစ်သက်ခြင်း၊ စွဲလမ်းခြင်း၊ တပ်မက်ခြင်း၊ လိုလားခြင်း သဘောတို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ အထက်ပါ စကားလုံး ဝေါဟာရ တို့နှင့် ယှဉ်လျှင် “အကြိုက်” သည် စကားပြောဟန်၊ ရုပ်သံရွာသံတို့ ဆန်သည်ဟု ဆိုစရာရှိသည်။

သို့ရာတွင် လောက၌ အကြိုက်ကိုဆောင်ရန်မှာ ခက်ခဲတတ်သော အလုပ်ဖြစ်သည်ဟု ထင်မိပါသည်။ “အလိုလိုက် အကြိုက်ဆောင်” သည် ဟူသော အသုံးအနှုန်းရှိသောကြောင့် “အကြိုက်” ဖြစ်ရေးအတွက် လိုက်လျောခြင်း၊ အလျော့ပေးရခြင်းတို့ အကြောင်း ကိစ္စကိုလိုက်၍ ရှိနိုင်ပါသည်။ “ဗောင်းတော်ညိတ် စိတ်တော်သိ” ဟူသောစကားမှာ “အကြိုက်” သာမက “အလိုက်” သိရခြင်း ပါပါ

မောင်ဆုရှင်

သည်။ “မင်းကြီးကြိုက်” မှာ ယခုအခါ ပုဆိုးအမှတ်တံဆိပ်နာမည် ဖြစ်နေသော်လည်း ဝေါဟာရ စတင်ခဲ့သောအချိန်က “ကာလသား များနှင့် လားလားမျှ မထိုက်” ဟူသောအဖြစ်မျိုး ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ တူသလား၊ တန်သလားဟူသော အပြောမျိုးကို ကြားရသည်ကဲ့သို့ပင် ရှိသည်။

“ကာလသား” ဆိုသည်မှာလည်း အသုံးနည်းသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သွားသည်။ “ခေတ်လူငယ်” ဆိုသော အသုံးအနှုန်းက ပို၍ ရေပန်းစားသည်။ ခေတ်လူငယ်တို့အကြိုက်မှာကား အများအားဖြင့် သူ့ခေတ်နှင့်သူ ပေါ်ပင်ဖြစ်မြဲပင်။ In Vogue ဟူသော အင်္ဂလိပ် အသုံးအနှုန်းမှာ ပြင်သစ်ဘာသာ ဝေါဟာရကို ယူထားပြီး “ပေါ်ပင်” ဟူ၍ ဆိုလိုပါသည်။ ခေတ်အကြိုက် ဟူ၍ သုံးနှုန်းလျှင်လည်း မှားစရာအကြောင်းရှိမည်မထင်။ ဤတွင် ဖက်ရှင် အဝတ်အစား အသုံးအဆောင် ထွင်သူတို့သည် ခေတ်အကြိုက်ကို လိုက်ကြသည်။ သို့မဟုတ် သူတို့က ခေတ်ကို ရှေ့ဆောင်ပြီး ဖက်ရှင်ပြပွဲများ ဆင်ယင် ၍ စားသုံးသူ မျက်စိကျအောင် ပြုလုပ်ကြသည်။ စားသုံးသူ မျက်စိ ကျရေးအတွက် လူသိများသော အနုပညာရှင်တို့ကို သရုပ်ဆောင်စေ ရသည်။ သာမန်စားသုံးသူ၊ ဝတ်ဆင်သူ၊ သုံးစွဲသူတို့၏ စိတ်ဓာတ် မှာလည်း ကိုယ့်ရှိရင်းထက် တစ်ဆင့်နှစ်ဆင့်တက်၍ဖြစ်သော အနေ အထိုင်၊ အဝတ်အဆင်ကို လိုလားကြသည့်အလျောက် ဖက်ရှင် ကြော်ငြာတို့၏ ညွတ်ကွင်းကို သက်ဆင်းကြရမိဖြစ်သည်။

“လူတစ်ကိုယ် အကြိုက်တစ်မျိုး” ဟု ဆိုကြသည့်အတွက် အကြိုက်ချင်း တူဖို့မှာ လွယ်ကူသောကိစ္စရှိသလို မလွယ်သော

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ကိစ္စလည်း ရှိသည်။ သို့သော် ခေတ်အကြိုက်ဖြစ်၍ ခေတ်စားလာပြီ ဆိုလျှင် သူ့ပရိသတ်နှင့်သူ အစုအဝေး ဖြစ်လာရသည်။

အချို့က ဟန်ပန်ကိုကြိုက်သည်။ ရုပ်ရှင်တွင် “ဗိုလ်အောင်ဒင်” ဇာတ်ကား၌ ခင်မောင်ရင်၏ အပြောမှအစ “ကောလိပ်ဂျင်” ဇာတ်ကားတွင် ကောလိပ်ဂျင်နေဝင်း၏ အပြောမျိုးအထိ တုပ၍ နှစ်သက်ကြသည်။ တေးဂီတတွင် ကိုသန်းလှိုင်၊ ဟင်္သာတ အောင်တင်ဝင်းတို့ အလွမ်းမှ ဒေါ်မေရှင်၏ လေညင်းသွဲ့သွဲ့ ဟန်ပန်မျိုးအပြင် နောက်ဆုံးပေါ် Rap တေးဂီတ၏ ခရားရေလွတ် ပြောသံအထိဖြစ်သည်။ ကွယ်လွန်သူ စန္ဒရား ကိုလှထွတ်က “တေးသွားပီပြင်စွာ မပါသော စကားအမြန်ပြော တေးဂီတ” ဟူ၍ ရက်ပဲတေးဂီတကို အမည်ပေးသည်။

အဝတ်အစားအကြိုက်တွင် အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီး များက ပိုမိုထက်သန်သည်ဟု ဆိုစရာရှိသည်။ သို့သော် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးမရွေး ဝတ်ဆင်နိုင်သော ယူနီဆက်စ် [Unisex] အဝတ် အထည်မျိုး ပေါ်လာသောကြောင့် ရုပ်အင်္ကျီ၊ တီရှပ်၊ ဘောင်းဘီရှည် တို့မှအစ လိင်ခွဲခြားစရာ မလိုတော့ပေ။ အကြိုက်ကို မူတည်၍ အဆင်ပြေမှု၊ ခံစားမှုဖြင့် ဝတ်ဆင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်အားဖြင့် အကြိုက်တွင် ခံစားမှု အဓိကပါလေသည်။

အကြိုက်နှင့် စကားဖို၊ စကားမ တွဲလျက်ရှိသော ဝေါဟာရမှာ “အချစ်” ဖြစ်သည်။ အချစ်ပါဝင်လာသော အခါ ခံစားမှုက ပိုကဲ၍ ဆင်ခြင်မှုက အားနည်းသွားရသည်မှာလည်း ဓမ္မတာပင်ဖြစ်သည်။

မောင်ဆုရှင်

“အကြိုက်မှာ မျက်စိမရှိ” ဟု တင်စားခြင်းမပြုသော်လည်း “အချစ်မှာ မျက်စိမရှိ” သော သဘာဝမှာ ဖြစ်တတ်သောသဘောဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့် စာအကြိုက်၊ လူအကြိုက်၊ ဟန်အကြိုက် စသည်ဖြင့် ကွဲပြားရသည်။ အလိုလိုဖြစ်ပေါ်သော အကြိုက်ရှိသလို ဖမ်းစား ခံရသော အကြိုက်များလည်းရှိကြသည်။ စာပေများ၌ အကြိုက်နှင့် အချစ်တို့တွင် စောင့်စည်း ထိန်းသိမ်းအပ်သော သဘောများနှင့် အရှက်အကြောက်များ သင့်လျော်စွာ ပေါင်းစပ် ပါဝင်ခြင်းသည် လက်ခံအပ်သော လူ့စိတ်အနေမျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် လူငယ်ကြိုက်၊ လူလတ်ကြိုက်ကိစ္စတို့ စောင့်စည်း တည်ငြိမ်မှုရှိလျှင် ကိုယ့်လူ့ဘောင် သာယာရေး ဖြစ်တော့သည်။

လက်ရာကောင်း လက်ရာမွန်

လက်ရာအကြောင်း စဉ်းစားမိသောအခါ ပန်းချီလက်ရာ၊ ပန်းပု
လက်ရာ၊ ဗိသုကာလက်ရာ ဟူသော အသုံးအနှုန်းတို့ကို သတိ
ရသည်။ “ပန်းချီတော် ဆရာချုံ၏လက်ရာ” ဟူ၍ ရေးသည်။ ပုဂံ
ဗိသုကာလက်ရာတို့ကို ချီးကျူးဂုဏ်ယူကြသည်။ ပန်းပုလက်ရာရှင်
ဆရာကြီး ဦးဟန်တင်မှာ မကြာမီကမှ ကွယ်လွန်သွားရှာသည်။
သူ့ကို ယဉ်ကျေးမှု တက္ကသိုလ် ကောင်စီ အစည်းအဝေးများ၌
ထားဝယ်သံဝဲဝဲနှင့် ထ၍စကားပြောသည်ကို မြင်ယောင်မိသည်။
အမျိုးသားပြတိုက်ရှေ့မှ ပန်းပုရုပ်ကြီးများကို မြင်ရတိုင်း ဆရာ့ကို
သတိရစရာ ဖြစ်သည်။ ကော့သောင်းနှင့် တာချီလိတ်မြို့တို့မှ
ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီးပုံများကို မြင်ရသည့်အခါ ပန်းပုလက်ရာ
၏ စိတ်စေတနာ နှိုးဆွမှု အနုပညာစွမ်းတို့ကို အောက်မေ့ဂုဏ်ယူ
ရသည်။

မောင်ဆုရှင်

အမှန်အားဖြင့် လက်ရာတို့မည်သည် အနုပညာမြောက်ရမည်၊ အမျိုးသားဟန် ပါရှိရမည် ဟူသော လိုအပ်ချက်ကို သတိပြုမိရသည်။ ကျွန်တော်တို့ စာပေ၌လည်း “စာပေလက်ရာ” ဟူ၍ သုံးကြရာတွင် ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ဗိသုကာတို့လောက် အသုံးမလေ့။ စာပေတွင် ထုထွင်း၊ ရေးခြယ်၊ တည်ဆောက်ရသော အတတ်ပညာ ပါသော်လည်း ထင်သာမြင်သာ ပြုလုပ်ရသော **Performing** သဘောနည်းပါးလေသလားမသိ။ တစ်ကိုယ်တည်း ငြိမ်သက်စွာ ဖန်တီးမှု မိုးကဲသည်ဟု ဆိုစရာရှိသည်။

လက်ရာတို့တွင် “လက်ရာကောင်း” ဟု ခေါ်အပ်သော ပစ္စည်းအမျိုးမျိုးတို့ရှိသည်။ စာပေတွင် ဦးပုည၏လက်ရာ၊ အချုပ်တန်းဆရာဖေ၏လက်ရာ၊ ဆရာဇော်ဂျီ၏လက်ရာ စသည်ဖြင့် ရှုထောင့်အထွေထွေမှ စံထားစရာများရှိသည်။

ပန်းချီတွင် ဦးဘဉာဏ်၊ ဦးငွေကိုင်၊ ဦးအုန်းလွင်၊ ဦးစန်းလွင် စသော ဆရာကြီးများ၏ လက်ရာကောင်းတို့ကို တခုတ်တရသိမ်းဆည်းထားကြရသည်။

ဗိသုကာတွင် မြို့တော်ခန်းမကို တည်ဆောက်သော ဗိသုကာဦးတင်၊ ရွှေတိဂုံ အနောက်ဘက်စောင်းတန်းနှင့် အခြား သာသနိကအဆောက်အအုံ အပြောက်အမွှမ်းများကို ပြုလုပ်ခဲ့သော ဗိသုကာဆရာဆိုင်နှင့်သားများ စသော လက်ရာရှင်တို့ကိုလည်း သတိရစရာရှိပါသည်။

ထိုလက်ရာကောင်းများကို ဖန်တီးနိုင်ရန်မှာ အထုံ ပါရမီလိုအပ်သည်ဟု ပြောစမှတ်ရှိသည်။ အထုံပါရမီအပြင် သက်ဆိုင်ရာ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အနုပညာရှင်၏ ဖန်တီးမှု၊ ပြီးမြောက်မှုတို့လည်း အကြောင်းတိုက်ဆိုင်ဖို့ လိုအပ်သည်။ ထိုအကြောင်းများတွင် ထိုးထွင်းပူပန်ပြင်းထန်သောစိတ်အဟုန်နှင့် စတင်၍ ဆွတ်ပျံ့ ကြည်နူးရသော စိတ်အဟုန်အထိ ဆက်စပ်သော ခရီးဖြစ်သည်။ ၁၆ ရာစု အီတာလျံ ပန်းချီကျော် ဗိသုကာ၊ ကဗျာဆရာ မိုက်ကယ် အိန်ဂျယ်လို၏ အကြောင်းကို အတ္ထုပ္ပတ္တိ ရေးသော စာရေးဆရာ အာဗင်းစတုန်းဆိုသူက ထိုစိတ်အနေနှစ်ရပ်ဖြင့် တင်စား၍ “Agony and Ecstasy” ဟူသောအမည်ဖြင့် စာတစ်အုပ် ရေးသားခဲ့ပြီး ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်က မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့ဖူးသည်။

မိုနာလီဇာ ပန်းချီကားကို ရေးဆွဲခဲ့သော လီယိုနာဒို ဒါဗင်ချီသည် မိုက်ကယ်အိန်ဂျယ်လိုနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်၍ အီတာလျံ ရီနေဆွန်ခေတ် အနုပညာရှင်ဖြစ်သည်။ သူလည်း ပန်းချီ၊ ဗိသုကာ၊ ပန်းပု၊ ဂီတ စသည့် ဘက်စုံလက်ရာရှင် ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် ၁၇ ရာစုက အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ရှားဂျဟန်ဘုရင်အတွက် တာဂျီမဟာရ် ခေါ် မဂိုအနုပညာလက်ရာဖြင့် ကျောက်သား ဗိမာန် တည်ဆောက်ခဲ့သော တူရကီ ဗိသုကာပညာရှင်၏ အပြောက်အမွှမ်း ဗိသုကာ လက်ရာမှာလည်း လက်ရာကောင်း လက်ရာမွန်အဖြစ် အသိအမှတ်ထားကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အချို့လက်ရာကောင်းများမှာ ပစ္စည်းပေါ်တွင် တည်သည်။ ရှားပါး၍ တန်ဖိုးလည်း ကြီးသည်။ အသုံးပြုရသော လုပ်ငန်းကိစ္စအလိုက် သုံးစွဲရသည်မှာ အဆင်ပြေသည်။ လူသုံးပစ္စည်းအဆင့်က ကျော်၍ အနုပညာလက်ရာအဖြစ် အသိအမှတ်

မောင်ဆုရှင်

ပြုကြရသည်။ စထရာဒီဗာရီ [*Stradivary*] တယော ဆိုပါစို့။ လက်ရာမြောက် အနုပညာရှင်တစ်ဦး၏ လက်ရာဖြစ်၍ သူ့လက်ရာ အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်တော့သည်။ စတိုင်းဝေး [*Steinway*] စန္ဒရားမှာလည်း ယာမာဟာ [*Yamaha*] ဂျပန်တူရိယာပစ္စည်း များ မပေါ်မီကပင် နာမည်ကြီးခဲ့၏။

ရို့စ် ရွိုက်စ် [*Rolls Royce*] မော်တော်ကား ဆိုလျှင် ထိပ်တန်းစားလက်ရာအဖြစ် နာမည်ကြီးသည်။ ထိုကုမ္ပဏီမှ အင်ဂျင် စက်များတွင် လေယာဉ်အင်ဂျင်စက်အဖြစ် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲလျက် ရှိသည်။ ဆွီဒင်နိုင်ငံမှ ဗောလဗို [*Volvo*] မော်တော်ကားများဆိုလျှင် တည်ဆောက်ထားသော လက်ရာမှာ သုံးစွဲသူတို့ ဘေးကင်းရေးမှ အစ ဂရုစိုက်၍ ထုတ်လုပ်ထားခြင်းကြောင့် နာမည်ကြီးလေသည်။

လက်ရာကောင်းတို့မည်သည် စိတ်ကောင်း စေတနာနှင့် အားထုတ်မှုတို့ ပါဝင်ပြီး ပါရမီခံ ယှဉ်ဖက်လျက် ပေါ်ပေါက်လာ ရသော ပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အနုပညာမြောက် ခြင်းအပြင် အမျိုးသားဟန်၊ အမျိုးသား လက္ခဏာတို့ဖြင့်လည်း လွမ်းခြံသင့်သည်ဟု သဘောရပါသည်။ အနုပညာ၊ လက်မှုပညာ၊ စက်မှုပညာတို့ကို လိုက်စား မွေ့လျော်ကြသူ အားလုံးတို့အဖို့ လက်ရာကောင်း လက်ရာမွန်များ ပေါ်ထွက်ရေးကို အားထုတ်ကြရဖို့ တာဝန်ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

‘ငါ’ တစ်လုံး ‘နှင့်’ တစ်လုံး

လွန်ခဲ့တဲ့ အနှစ် ၂၀ ကျော်က စာပေဦးနှော ဖလှယ်ပွဲတစ်ခုမှာ ဆရာကြီး သခင်ဘသောင်းက ဘာသာပြန် စာပေအရေးအသား အကြောင်းကို ပြောရင်းက အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အိုင် [I] နှင့် ယူ [You] အကြောင်း စကားစပ်သည်။ မြန်မာတို့တွင် ကျွန်ုပ်နှင့် သင်၊ ကျွန်တော်နှင့် ခင်ဗျား၊ မိမိနှင့် တစ်ဖက်သား စသည့် အသုံးအနှုန်း များမှာ အရှေ့တိုင်းသားတို့ပီပီ များမြောင် ရှုပ်ထွေးလှသည်။ အရပ်ထဲတွင် တရင်းတနီး ဆိုကြသကဲ့သို့ “နှင့်နှင့်ငါ” ဟူ၍သာ ပြန်ဆိုသုံးနှုန်းကြလျှင် ရှင်းလင်းလွယ်ကူလိမ့်မည်ဟု စိတ်ကူးတစ်ခုကို သူ့စာတမ်းတွင် ထည့်သွင်းဆွေးနွေးသည်။ ဆရာကြီးသည် မြန်မာ စကားကို ရပ်သံရွာသံနှင့် ရှင်းရှင်းပြောဆိုခြင်းကို မူအားဖြင့် နှစ်သက် တတ်သူဖြစ်၏။ စာရေးရာ၌လည်း လွယ်ကူရှင်းလင်းသောဟန်မျိုးကို လိုက်နာသူဖြစ်သည်။ ထိုဟန်ပန်မျိုးနှင့် နီးစပ်စေရန် တတ်နိုင်သမျှ

မောင်ဆုရှင်

ပြောင်းလဲ ပြင်ဆင်လိုသော သဘောရှိသူလည်းဖြစ်သည်။ သူ ဘာသာပြန်ဆိုသော “တစ်ထောင့်တစ်ည” နှင့် “နေပြိုင်သူရဲ”၊ “ဗိုလ်တင်းပုတ်ပြည်ဝင်” စသည်တို့တွင် ထိုသဘောကို တွေ့နိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်းလင်းလွယ်ကူသော “နင်” နှင့် “ငါ” အသုံး အနှုန်းကို ကြိုက်ကြောင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဆရာကြီး သခင်ဘသောင်း၏ စာတမ်းကို ဆွေးနွေးချိန်သို့ ရောက်သောအခါ အခြားစာရေးဆရာတစ်ဦးက ပါဝင် ဆွေးနွေး ရာတွင် “ဆရာကြီး သခင်ဘသောင်း၊ နင်ပြောတာကို ငါအားကြီး သဘောတူတယ်” ဟူ၍ အစချီလိုက်ရာ ပရိသတ်မှာ ဝါးခနဲဖြစ်သွား သည်။ သူသည် ဆရာကြီးနှင့် အသက်ဆယ်နှစ်မျှ ကွာခြားသော ငယ်ရွယ်သူဖြစ်သည်။ ရယ်စရာဖြစ်ရသည်မှာ သုံးနှုန်းလိုက်ပုံနှင့် အသက်ချင်း ကွာခြားပုံကြောင့်ဖြစ်ရသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုအသုံးအနှုန်း၏ အဆင်ပြေမပြေ အလားအလာကိုပါ ကြားရသူ တို့အား ရိပ်စားမိစေသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားတော့သည်။

တွေးကြည့်လျှင် ဝါစာသိလိမ္မာဖြစ်မှုကို အပထား၍ နင်နှင့် ငါ ဟူသော သဒ္ဒါအရာနာမ်စား ယောဂတို့ကို ထိုနည်းဖြင့် သိသာ နိုင်သည်။ ပုဂံခေတ်တွင် “ငါရှင်” စသော အာလုပ်ပြုမှုမှအစ ငါ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးနှုန်းခဲ့ကြကြောင်း ကျောက်စာအထောက်အထား တွေ့ရှိပါသည်။ “မင်း”၊ “မောင်မင်း” နှင့် “ကျွန်တော်”၊ “ကျွန်ုပ်” တို့ကား အခွင့်အာဏာသဘောနှင့် အထက်အောက် စီမံ ခန့်ခွဲသည့် သဘောတို့ တွင်ကျယ်လာမှ ပေါ်ပေါက်လာသည် ထင်ရသည်။ ပါဠိဘာသာ အရင်းခံသော

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အာလုပ်တို့မှာ ဘန္တေမှအစ အာယသွာ၊ သမ္မ၊ အာဂုသော စသည်ဖြင့် ၁၅ မျိုးမက ရှိသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် နင်နှင့်ငါ သို့မဟုတ် မင်းနှင့်ငါသည် ပါဠိ ပါဠိသားမဆန်ဘဲ ကျေးလက် လူမှုဆက်ဆံရေးကို အခြေပြုသည်။ ရင်းနှီး ချစ်ခင်သော သဘောကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ဟိတ်ဟန် မသုံးသော သဘောလည်း ဖြစ်သည်။

“နင်နှင့်ငါ”၊ “မင်းနှင့်ငါ” အကြောင်းကိုပြောတော့ “ရန်၊ ငါ ပြတ်သားပြီး ရပ်တည်ရမည်” ဟူသော အသုံးအနှုန်း တစ်မျိုးကို သတိရသည်။ ရန်သူ့ဘက်နှင့် ငါ့ဘက် ကွဲပြားရမည်ဟူ၍ သဘော တရားရေး အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည်။ အရပ်ထဲမှာတော့ဖြင့် မသုံးပါ။

ဤကဲ့သို့ “ဘီလူးစည်း၊ လူ့စည်း ကွဲပြားမှု” ကို လိုအပ်သော အခါများတွင် ဆိုသော်လည်း “မင်းမပါ ဘယ်ဟာမှမပြီး၊ ငါမပါ ဘယ်ဟာမှမပြီး၊ သူမပါ ဘယ်ဟာမှမပြီး၊ မင်းသူငါ အားလုံးစုံမှ အလုံးစုံပြီး” ဟူသော လက်သုံးဆောင်ပုဒ်မျိုးလည်း ရှိခဲ့သည်။

မဟာဂီတ ဦးပြုံးချို၏ တေဘုမ္မာသီချင်း၌လည်း “လူပဲ နတ်ပဲ မှတ်စွဲလို့သာ၊ မှားချက်အလွန်နာ၊ ငါ့သား ငါ့မယား လင်သားဥစ္စာ၊ ငါ့ကိုယ် ငါ့ဟာ စဉ်မကွာ၊ သက္ကာယရှားတွေကြောင့် မာနတွေ ထောင်ကြတာ” ဟူ၍ ငါ့စွဲရှိတတ်ပုံကို ဂီတဖြင့် တရားသံဝေ ဖော်ကျူးသည်။ “ငါ” ဟူသော ရပ်တည်မှုကြောင့် “နင်” ဖြစ်လာ သည်။ အတ္တနောမတိ ဆိုသော ပါဠိအသုံးအနှုန်းသည် မိမိတစ်ဦး တည်း၏ ကြံဆချက်၊ မိမိအယူကို ဆိုပါသည်။

မောင်ဆုရှင်

သို့သော် လူ့ကိစ္စ၊ လူ့အရေးတို့၌ ငါစွဲမပြုဘဲ ငါကို ရှေ့တန်း တင်၍ မာန်တင်းအပ်သော အဖွဲ့အနွဲ့များလည်း အကြောင်းအား လျော်စွာ ရှိအပ်၍ ရှိသည်ဟု ဆိုရမည်။ ကဗျာဆရာတစ်ဦးက “ကောင်းကင်နှင့်မြေကြီးကို ငါ့အားပေးလော့” ဟူ၍ လူ့အားလူ့မာန် ကို ဖော်ထုတ်သည်။ ကဗျာဘာသာပြန်သူက “ငါ၏ ဦးခေါင်းတို့သည် ရဲရဲနီသော်လည်း ငါသည်မညွတ်” ဟူ၍ အင်္ဂလိပ် ကဗျာဆရာ ဝီလျံ အားနက်စ် ဟင်နလေ၏ ကဗျာကို တစ်ဆင့်ခံ ဖောက်သည်ချသည်။

၁၉၈၂ ခုနှစ်က ရှုမဝမဂ္ဂဇင်းတွင် ကဗျာဆရာကြီး မင်းသုဝဏ် က “ငါ့မှာလည်း ‘ငါ’၊ သူ့မှာလည်း ‘ငါ’ နှင့်၊ ငါ့ငါ့သူ့ငါ၊ တွေ့ကြ ခါဝယ်၊ ငါနှင့်ငါချင်း၊ ငါစစ်ခင်းလျက်၊ ပူပြင်းလျှံရဲ၊ ငါပေါက်ကွဲ၏။ ငါဒုက္ခပေး၊ ငါမအေး၍၊ ငါအေးရကြောင်း၊ ခွင့်ခါချောင်းလျက်၊ ငါကောင်းကိုရှာ၊ ငါဆိုးခွာသော်” ဟု ငါသံသရာချဲ့၍ ဆင်ခြင်ကြည့် ခဲ့သည်။

စာပေအရေးအသား၌ ဖွယ်ရာမှု၊ လေးမြတ်မှုတို့ကို မပစ်ပယ် ကောင်း။ သို့သော်လည်း ဒိုးဒိုးဒေါက်ဒေါက် ဆက်သွယ်ရသောကိစ္စ များတွင် အသုံးဝင်ပုံကို ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်ကလည်း ထောက်ခံသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ဆရာကြီး၏ အမှာ စကား တစ်ခုထဲတွင် “သခင်ဘသောင်းက နင်နဲ့ငါကိုသုံးတယ်၊ ဆရာ အလွန်ကြိုက်တယ်၊ ‘ငါ’ ဆိုတဲ့စကားဟာ အလွန်အဖိုးတန်တဲ့စကား၊ ဒီစကားဟာ သေးနပ်တဲ့စကား မဟုတ်၊ မောင်မင်းတွေ၊ သင်တွေ၊ ညည်းတွေ စသည်ဖြင့် မြန်မာမှာ ဝေါဟာရကြွယ်ဝတယ်ဆိုပေမယ့် စကားတွေသာများပြီး အဆီအသားမပါနိုင်၊ ‘ငါ’ သုံးရင် အလွန်

လရောင်နှင့် ဆုံစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ကောင်းတယ်လို့ ဆရာသဘောရတယ်” ဟု ဆိုခဲ့ကြောင်း ဖတ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် အသုံးအနှုန်းတွင် “နင် နှင့် ငါ” ကို နင်ပဲဆမဟုတ်ဘဲ နေရာတကျ ဆီလျော်အောင် သုံးတတ်မှ သင့်ပေမည်။ အချင်းချင်း ဆက်ဆံရန် သဘောထားတွင် “နင် နှင့် ငါ” အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့်ရပ်တည်မှ ဖြစ်နိုင်ပေမည်။ ဤစကားနှစ်လုံးသည် လောကလူ့ခြင်းရာကို ဖော်ပြနေသော အခြေခံစကားနှစ်လုံးဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

“တက်ခနီလိုဂျီ” လူသား

“တက်ခနီလိုဂျီ” ကို “နည်းပညာ” ဟု ဘာသာပြန်၍ သုံးစွဲသည်မှာ ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုမျှသာ ရှိလိမ့်ဦးမည်။ “စက်မှုနည်းပညာ” ဟုလည်း သုံးကြသည်။ ထိုအသံကို မကြားမီက “တက်ခနီ ကာလာ” [*Technicolour*] ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ဖတ်ရ၊ ကြားရသည်။ ဟိုတစ်ခေတ်က ဆေးရောင်စုံ ရုပ်ရှင်ကားများ ကြော်ငြာရာတွင် သုံးသည်။ ယခုတော့ တက်ခနီ [*Techni*]၊ တက်ခနီ [*Techno*] တို့သည် လူမှုဘဝ အနေအထိုင်တို့ကို ကြားလေသွေး၍ မရအောင် တိုးဝင်၍ ဩဇာလွှမ်းမိုး၍လာနေသည်။ စက်မှုနည်းပညာကို ဖော်ပြသော ရှေ့ဆက်စကားများဖြစ်၏။ နောက်ဆက်စကားအဖြစ် ဟိုင်းတက် [*Hi-tech*] လည်း ပါသေးသည်။ တက်ခနစ် [*Technique*] ခေါ် လုပ်နည်းကိုင်နည်းကို ဆိုလိုသော ဝေါဟာရက နောက်ကျန်၍ ခပ်ကျဉ်းကျဉ်းဖြစ်သွားရှာလေသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံးစဉ်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

“ဟိုင်းတက်” ရောက်မလာမီ “အက်ပရီပရီယက် တက်ခနီ လိုဂျီ” [Appropriate Technology] က ဝင်သည်။ “အလိုက်သင့် အလောတော် နည်းပညာ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ရေစုပ်စက်ဖြင့် ရေငင်ခြင်း၊ ခန္ဓစနစ်ဖြင့် ရေငင်ခြင်း၊ နိုင်လွန်ပိုက်ဖြင့် ငါးဖမ်းခြင်း၊ လှည်းတွင် ရော်ဘာဘီးတပ်ပေးခြင်း၊ အမှိုက်သရိုက်နှင့် မိလ္လာကန်မှ ထွက်သော မီသိန်းဓာတ်ငွေ့ဖြင့် မီးထွန်းခြင်း၊ နေရောင်ခြည်ခံ၍ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရယူသုံးစွဲခြင်း၊ ရေစီးအားဖြင့် မြစ်ချောင်းမှရေကို ရေမောင်းဆင်၍ ရေတင်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်သည်မှာ စက်ယန္တရားကြီးကြီး မကိုင်နိုင်၊ မတတ်နိုင်သော အရပ်ဒေသများ အတွက် အလောတော်နှင့် အလိုက်သင့် အလုပ်ဖြစ်စေရန် အကြံပြုသည့် နည်းပညာများဖြစ်သည်။

ထိုနည်းပညာမျိုးကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် နေရာကွက်တိကွက်ကျား မှလွဲ၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးနေကြသည် မထင်။ အကြောင်းမှာ “ဟိုင်းတက်” ကိုသာ မက်လုံးကြီးကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းကြောင့် တက်ခနီလိုဂျီမှာ မြန်နှုန်းဖြင့် ပြေးလျက်ရှိနေသည်။ လျှက်ဆားရောင်းသော အော်လံနေရာတွင် ဆိုက်ကားနှင့် စက်ဘီးပေါ်တွင်တင်၍ အများသိ ဟစ်နိုင်သော ဘက်ထရီသုံးစနစ်တို့ ပေါ်လာသည်။ ကိုယ့်အသံ ကိုယ်ပြန်ကြားပြီး ကိုယ်တိုင် အဆိုတော်လုပ်နိုင်သော ကာရာအိုကေစနစ်က ထပ်ဆင့်လာသည်။ ထိုစနစ်ကို အခြေပြု၍ မောင်းတင်လိုက်သောအခါ အသံပြုနည်း တက်ခနီလိုဂျီ ကျေးဇူးဖြင့် သတ္တုချင်းရိုက်သံ၊ ငယ်သံပါအောင် ဟစ်ကြွေးသံတို့ကို ထုထည်ဖြင့် ဖန်တီးနိုင်တော့သည်။ တက်ခနီလိုဂျီ၏ အစွမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဆုရှင်

မက္ကဆီကိုနိုင်ငံမှ ကလေးငယ်တစ်ဦးပြောသော မကြာသေးမီက မှတ်ချက်တစ်ခုတွင် “လူကြီးတွေဟာ အရာရာကို တက်ခန့်လိုဂျီနည်းနဲ့ လုပ်လို့ရမယ်လို့ ဘာကြောင့်လွဲမှားနေကြတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် နားမလည်ဘူး” ဟုဆိုသည်။ သူ့အမည်မှာ မောရီစီယို ဖလို ကက်စထရို ဖြစ်ပါသည်။ မက္ကဆီကို ဘာသာစကားဖြင့် “ငါတို့ကမ္ဘာ၊ ငါတို့ အနာဂတ်” ဟူသောအမည်ဖြင့် လူ့ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှု ကာကွယ်ရေး စာစောင်တွင် ထိုကလေး၏အမြင်ကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စက်ကိရိယာသဘောဟူသမျှတို့ကို လက်မခံလိုသော အင်္ဂလန်နိုင်ငံ စက်မှုခေတ်ဦးက လူအုပ်စုတစ်မျိုး ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုသူတို့မှာ “လူးဒိုက်” [*Luddites*] ဟု အမည်တွင်သည်။ သူတို့သာမက စက်ခေတ်၏ လွှမ်းမိုးလာမှုကို သတိပေး သရော်သော ကမ္ဘာကျော် ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာနှင့် လူရွှင်တော်ကြီး ချာလီချက်ပလင်တို့လိုလူတွေ ရှိပါသည်။ စက်တို့ပေါ်စက လူ့လုပ်အားကို နှောင့်ယှက်မည့်ပစ္စည်းများဟု စက်ကိရိယာတို့ကို ဝင်၍ရိုက်ချိုး ဖျက်ဆီးသော လုပ်သားတို့လည်း ရှိခဲ့ဖူးသည်။ မော်တော်ကား ပေါ်စက “သံမြင်း” [*Iron Horse*] ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ခရီးဝေးနှင့် လျင်မြန်မှုအတွက် မြင်းကိုသုံးစွဲနေကြသော လူ့အာရုံတွင် မြန်မြန်ခရီးပေါက်နိုင်သော အရာကို မြင်းနှင့်ခိုင်းနှိုင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် မော်တော်ကားက မီးခိုးတလူလူနှင့် ဖွတ်ချက်ဖွတ်ချက်ဖြစ်၍ လမ်းမှာ ထိုးရပ်သွားသောအခါ “မြင်းနဲ့ပဲ သွားစမ်းပါကွာ” ဟူ၍ မှတ်ချက်ပေးသူများ ရှိသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

နည်းပညာ ဝင်လာသော အပြောင်းအလဲအတွက် အဆင်သင့် မဖြစ်ကြမီကဖြစ်သည်။ နည်းပညာ အရှိန်ရ၍ တွင်ကျယ်လာသော အခါ အရှိန်နှင့်မောင်းနှင်သော မော်တော်ကား တိုက်မိလျှင် မြင်းနင်း၊ မြင်းကန်ခံရသည်ထက် ဆိုးနေသည်။ ထို့ထက် နည်းပညာကျေးဇူး ဖြင့် ပေါ်ထွက်လာသော စက်ကိရိယာ သဘောတို့က လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘော၊ လူ့ကိစ္စ အရာရာတို့ကို လွှမ်းမိုးလာခဲ့ပြန်သည်။ စက်အတွေး တွေး၍ နေရာတကာတွင် စက်ပါမှ စိတ်ချရပြီး အလုပ် ဖြစ်တော့မလို အထင်ရှိလာကြပြန်သည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်းက နိုင်ငံတကာထုတ် မဂ္ဂဇင်း တစ်စောင်တွင် ခေတ်သစ် ဆေးဝါးကုသရေး၌ “သမားတော်တို့၏ ကိုင်တွယ်ကုသမှုအတတ် ပျောက်ကွယ်ပြီလား” ဟူသော ခေါင်းစဉ် ဖြင့် ဆရာဝန်ကြီးတစ်ဦးက ဆောင်းပါးရေးသားထားသည်။ ယခု ခေတ် သူတို့အနောက်နိုင်ငံတွင် ရောဂါစမ်းသပ်ခြင်း၊ ကုသခြင်း မှသည် ခွဲစိတ်ပြုပြင်ခြင်းအထိ ခေတ်မီစက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်နေကြ သည်။ စက်မပါဘဲ ကုသခံရလျှင် လူနာကိုယ်တိုင်က အားမရတော့ ဘဲ အယုံအကြည် နည်းလာသောအကြောင်းကို ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆရာဝန်နှင့် ဆေးခန်းတို့က လူနာ၏ ရာဇဝင်ကို မမေးတော့။ လူနာပြောစကားကို နားမထောင်ကြတော့။ လူနာကို လက်ဖျား နှင့်ပင် မတို့ကြတော့။ သွေးစစ်၊ သွေးတိုင်းမှအစ သွေးကြောကို ချဲ့ထွင်ပေးသည်အထိ စက်ဖြင့်ပင် ပြုလုပ်ပေးနေကြသည်။ အကု အသ ချွတ်ချော်တိမ်းပါး၍ ကုသသူ ဆရာဝန်ကို တရားစွဲသောအခါ ရုံးတော်၌ ရှေ့နေလုပ်သူက “ဤရောဂါမျိုးတွင် စမ်းသပ်စစ်ဆေး

မောင်ဆုရှင်

ကုသနိုင်သော အခြား ခေတ်မီ စက်ကိရိယာနည်းလမ်း ရှိပါသေးလျက် ဘာကြောင့်မသုံးပါသလဲ” မေးနိုင်သေးသည် ဆို၏။ ထိုအခါ စွဲဆိုခံရသည့် ဆရာဝန်မှာ ပါးစပ်အဟောင်းသားဖြစ်နိုင်၍ လျော်ကြေး သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်နှင့် တန်း၍နေတော့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် လူနာကို မကိုင်နိုင်၊ မထိရက် ဖြစ်နေသော ဆရာဝန်၊ သမားတော်တို့အား အစဉ်အလာ ရိုးရာနည်းကို သုံးသင့်ကသုံးဖို့ တိုက်တွန်းထားသည်။ လူနာနှင့် တွေ့ဆုံရသည့် အခါတိုင်း ရမယ်ရှာပြီး လူလူချင်း ထိတွေ့စမ်းသပ်၍ ကုစားပေးပါဟု ဆိုလေသည်။

တက်ခနီလိုဂျီသည် ကျန်းမာရေးနှင့် လူသား၏ သက်ရှင်ကျန်းမာမှုကိစ္စတို့၌ အဆုံးအဖြတ် ပြုလုပ်တော့မည် ထင်ရလေသည်။ သို့သော် လူသည် ရိုဗော့ [Robot] စက်ရုပ်နှင့် အသိဉာဏ် ထည့်ထားသော စိုင်ဗော့ [Cyborg] တို့အဖြစ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပြောင်းလဲစရာမရှိဟု မျှော်လင့်ကာ စိတ်သက်သာရပြန်လေသည်။

စကားလုံးသစ် မွေးစားခြင်း

ဆရာဇော်ဂျီ၏ “မဟာဆန်ချင်သူ” ပြဇာတ်တွင် ဇာတ်လိုက် ဦးရွှေနှောင်းက “ကြည့်စမ်း... အနှစ်လေးဆယ်တိုင်တိုင် ကျွန်တော် စကားပြေတွေကို ပြောနေပါကလား၊ အစက ဒီလိုမှန်း မသိရတာ နာလိုက်ပါဘိ ဆရာရယ်၊ အခုမှပဲ ဉာဏ်အလင်းရပေ တော့တယ်” ဟူ၍ သဂြိုဟ်ဆရာကို ပြောသောဇာတ်ကွက် ပါရှိ သည်။ ဦးရွှေနှောင်းသည် စကားပြေအကြောင်းကို သူ့အသက် အရွယ်နှင့်ယှဉ်ပြီး အနှစ်လေးဆယ်ဟူ၍ ဇာတ်လမ်းအရ ပြောထား ခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ် မြန်မာစကားပြေသည် နှစ်ပေါင်း ထောင်ကျော်ထက် မလျော့သော အချိန်ကပင် ပြောခဲ့သောစကား ဖြစ်သည်။

ထိုမြန်မာစကားပြေသည် အခြားစကားပြေများနည်းတူ တည်ငြိမ်ရပ်တန့်နေသည်မရှိ၊ ပြောင်းလဲ ပွားများလျက်ရှိသည်။

မောင်ဆုရှင်

စကားလုံးအသစ်များ၊ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်မှုအသစ်များ၊ သုံးစွဲပုံ အနေအထား အပြောင်းအလဲများဖြင့် တိုးပွားလျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ တိုးပွားခြင်းကို တိုးတက်မှုဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တိုးပွားနေသည့်အကြားမှ ဆုတ်ယုတ်ဆွံ့ပါးသော လက္ခဏာများ လည်း ပါလာတတ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူမှုစီးပွားနှင့် စက်မှု နည်းပညာ အပြောင်းအလဲတို့၏ တစ်စွန်းတစ်စ ရောင်ပြန်ဟပ်မှုပင် ဖြစ်သည်။

ထိုအပြောင်းအလဲ၊ အတိုးအပွားတို့ကို အချို့ အဘိဓာန်ဆရာ များနှင့် နှစ်ချုပ်မှတ်တမ်းဆရာများက အခွင့်သင့်သလို မှတ်တမ်းတင် ပေးလေ့ရှိသည်။ သူတို့ကို ကျေးဇူးတင်ရပါ၏။ ထိုသို့မှမဟုတ်လျှင် ခေတ် ကာလအလျောက် ခေါင်းပြုလာသော ဝေါဟာရများ ပေါ်ပေါက်သောကာလကို မှတ်တမ်းထိုးမည့်သူမရှိ၊ စကား အရင်း အမြစ်၊ အချိတ်အဆက်တို့ကို သွယ်တန်းပေးမည့်သူမရှိ ဖြစ်ရ လိမ့်မည်။

စကားလုံး ဝေါဟာရတို့မှာ ကိုယ့်ဘာသာစကားအတွင်း၌ပင် ခေတ်ကိုလိုက်၍ သုံးနှုန်းပုံ ဟန်ပန်အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲတတ်ပြန် သည်။ ထိုအခါ သုံးရိုးစွဲရိုး အရိပ်အဆင်တို့သည် တိမ်ကောသလို ဖြစ်သွားကြသည်။ အချစ်အကြောင်း ပြောဆိုဖွဲ့နွဲ့လျှင် သက်ဝေ၊ မိုးနတ်မယ်၊ သူဇာ၊ လှပဂေး၊ မြတ်နိုးသူ၊ ကြင်ဖော် စသော ဝေါဟာရ တို့မှာ တွင်ကျယ်မှု [Currency] မရှိတော့။ အသုံးနည်းသည်နှင့် အမျှ ခေတ်ပြိုင်ခံစားမှုလည်း အားနည်းသွားတော့သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ယခုအခါ အရပ်သုံး နေ့စဉ်စကားတို့တွင် သင်ကြားသည်ကို ပို့ချသည်။ မှာကြားသည်ကို လမ်းညွှန်သည်။ ဆွေးနွေးသည်ကို ညှိနှိုင်းသည်။ အစီရင်ခံသည်ကို တင်ပြသည်။ တောင်းပန်သည်ကို ပန်ကြားသည်။ မိန့်ခွန်း မြွက်ကြားသည်ကို အမှာစကား ပြောကြားသည်။ ကြွရောက်သည်ကို တက်ရောက်သည်။ ပရိသတ်ကို တက်ရောက်သူများဟု သုံးရန် အားသန်ကြသည်။ ဖတ်ရှုသည်ကို လေ့လာသည်။ စိစစ်သည်ကို သုံးသပ်သည်။ အခါခပ်သိမ်းကို အမြဲတမ်း၊ ထာဝစဉ်၊ ထုံးစံကို အစဉ်အလာ ဟူသော အသုံးအနှုန်းများဖြင့် အလေးအနက်နှင့် ဖွယ်ရာလျောက်ပတ်မှုကိုလိုက်၍ အမြဲတမ်း မဟုတ်သည့်တိုင် ရှိပြီးဝေါဟာရတို့နှင့် အလဲအလှယ်ပြုကာ ဦးစားပေးသုံးစွဲလာကြသည်။ အသုံးများရာကို တုပကာ နှုတ်ကျိုးလာကြခြင်းပင်။

ခေတ်ကာလ သတင်းဆောင်းပါးတို့၌ တိုးတက်ကြီးပွားခြင်းကို တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးခြင်း၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်းကို မဖွံ့ဖြိုးခြင်း ဟူ၍လည်း ဖွယ်ရာအောင် သုံးနှုန်းလာကြသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၌ပင် ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများ၊ ခေတ်နောက်ကျသော နိုင်ငံများ၊ မဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံများ၊ ဖွံ့ဖြိုးမှု အနိမ့်ဆုံးနိုင်ငံများ ဟူသော အသုံးအနှုန်းတို့ကို သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည်များက လက်မခံတော့ဘဲ “ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ” *[Developing Countries]* ဟူ၍ သုံးနှုန်းရန် ကာယကံရှင်နိုင်ငံတို့က တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ တိုင်းပြည် ဟူသော အသုံးအနှုန်း၌ အချုပ်အခြာအာဏာရှိခြင်း၏ သဘောကို သက်ရောက်စေသည့် “နိုင်ငံ” ဟူသော ဝေါဟာရက ပိုမိုတွင်ကျယ်လာခဲ့သည်။ “အစည်း

မောင်ဆုရှင်

အဝေးကြီး” နေရာ၌ “ညီလာခံ” က နေရာအတော်များများ၌ အစား ဝင်လာခဲ့သည်။

ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သဘာပတိတို့ကို ယခင်ကထက် အနက်အဓိပ္ပာယ် သဲကွဲစွာ သုံးနှုန်းလာကြသည်ဟု ဆိုသင့်သည်။

ခေတ်ကိစ္စ၊ ခေတ်အရေးတို့၌ ကြုံတွေ့ရသော ဖြစ်ရပ်များကို မူတည်၍ တီထွင်သုံးစွဲမှုများလည်း ရှိလာခဲ့ရာ ခေတ်ကာလ ကွာခြားချက်ကို “မျိုးဆက်ကွာဟမှု” ဟု ဆရာသိန်းဖေမြင့်က သုံးနှုန်းသည်ဟု မှတ်မိသည်။ **Generation Gap** ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ပညာတတ်များ ပြောင်းရွှေ့ အသက်မွေးမှုကို **Brain Drain** ဟူ၍ တင်စား သုံးနှုန်းရာမှ ဦးနှောက်ယိုစီးမှု၊ ဉာဏ်ရည် ဆုံးပါးမှု ဟူ၍ သတင်းစာများ၌ သုံးနှုန်းသည်များ ရှိလာသည်။ အနှစ် ၂၀ နီးပါးက ပေါ်လာသော တယ်လီဗီးရှင်းကို သိပ္ပံမှူးတင်က “ရုပ်သံ” ဟူ၍ သုံးနှုန်းသည်။ ယခုအခါ ဂလိုဗယ်လိုက်ဇေးရှင်း [*Globalization*] ဟူသော အနက်က ထွင်သည့် ဝေါဟာရကို “ကမ္ဘာပြုမှု” ဟူ၍ အသုံးရှိလာသည်။ သို့သော် မညီညွတ်သေးပေ။

စတား [*Star*]၊ ဆူပါ [*Super*]၊ ဟဲဗီ [*Heavy*]၊ အကယ်ဒမီ [*Academy*]၊ စတီရီယို [*Stereo*]၊ မိုဒယ် [*Model*]၊ အင်တာဗျူး [*Interview*] တို့ကား မြန်မာဘာသာ မပြန်ရဘဲ လူတိုင်းသဘောပေါက်သော ဝေါဟာရများ ဖြစ်နေကြလေပြီ။ ထို့ပြင် ဘရိတ် [*Break*]၊ ပွိုင့် [*Point*]၊ ပလာဇာ [*Plaza*] နှင့် မော်ဒန် [*Modern*] တို့မှာလည်း မြန်မာစကားလို အရာဝင် ဖြစ်နေကြပြီ။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ခေတ်ပေါ်ပစ္စည်း အမျိုးအမည် အခေါ်အဝေါ်တို့ကား စာရင်း တို့၍ မကုန်နိုင်အောင်ပင် ရှိသည်။ နိုင်ငံခြား ဝေါဟာရတို့ကို မြန်မာတို့ မွေးစားပြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာဆန်ရန် တီထွင်၍လည်း အကြောင်းမထူး။ ဂျပန်က ဘီယာကို “ဘီရ” ဟု လွယ်လွယ် ခေါ်သည်။ မြန်မာတို့၏ “ဗျစ်” ကို မြန်မာတိုင်းပင် မသိတော့။ ဂျပန် တို့က စကားလုံး ဆက်စပ်လျက် လျှပ်စစ်တို့၊ ကွန်ပျူတာတို့ကို ဂျပန် စကားဖြင့် တွဲဆက်၍သုံးလျှင် ရှိလျက်သားနှင့် “ကွန်ပျူထ” ဟု ခေါ်လိုက်သည်။ အများနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် သဘောပေါက်လွယ် စေရန် ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ထိုနည်းတူပင် ပါဠိဘာသာစကားဖြစ်သည့် ပဏ္ဍိတ်တို့၊ ဂုရုတို့က အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ရောက်သွားသည်။ ဆရာကြီး ဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့်က ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် “ပါဠိသက် ဝေါဟာရ အဘိဓာန်” ဟူ၍ ပြုစုပြီး တက္ကသိုလ်များ ပုံနှိပ်တိုက်မှ ထုတ်ဝေခဲ့ရာ နေ့စဉ်သုံးနိုင်သော ဝေါဟာရများကို ရေတွက်ကြည့်ရာ စာလုံးရေ ၈၀၀ ခန့် ရသည်။ စာအုပ်ပေါင်း ၇၀၀ ကျော်ကို ကိုးကား၍ ပြုစု ထားသည်။ ဝေါဟာရပေါင်း တစ်သောင်းနီးပါးဖြစ်သည်။

အချို့အသုံးအနှုန်းများကား ပစ္စည်းကိရိယာ အသုံးအနှုန်း ပေါ်တွင် မူတည်၍ ပေါ်ပင်ဖြစ်ကာ တည်မြဲသည်။ “အပ်ကြောင်း ထပ်သည်” ဆိုသည်မှာ ဓာတ်စက် ပေါ်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည်။

မိခင်မော်ကွန်း

“ကျွန်တော်တို့ ထုတ်ယူလိုရတဲ့အဖြေကတော့ ကိုယ့်မိခင်ရဲ့ကျေးဇူး ဘယ်လောက်ပဲရှိသည်ဖြစ်စေ ဆပ်လို့ မကုန်နိုင်ဘူး ဆိုတာပါပဲ” ဟု ရစ် အီဒယ်လ်မင်း အမည်ရှိ ဘဏ္ဍာငွေကြေးပါရဂူက ဆိုသည်။ ဤစကားမျိုးကို မပြောဖူးသူတို့၏နှုတ်မှ ကြားရပါသည်။ ဆရာ သမား၊ မိဘကျေးဇူး ဟူသော စကားမျိုးကို မြန်မာတို့နှင့် အရှေ့ တိုင်းသားတို့၏ စိတ်သန္တာန်၌သာ ကိန်းအောင်းသည်ဟု ထင်ခဲ့ရ သော်လည်း အမေရိကန်ကဲ့သို့ စီးပွားလူမှု ပြိုင်ဆိုင်နေသော လူ့အဖွဲ့ အစည်းမှလူများ၏ အပြောအဆိုအဖြစ် ကြားရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့် စရာ မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် သတင်းထူးဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမလို ဖြစ်နေ သည်။

သူတို့ဆီတွင် “အမေနေ့”၊ “အဖေနေ့” ဟူ၍ ရှိကြသော်လည်း အမိအဖတို့ကို ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးမှု၌ အလေ့အထနှင့် အခွင့်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အလမ်း နည်းပါးပါသည်။ အမိအဖတို့ကို တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် အထိမ်းအမှတ်ပြုသောနေ့၌ မိတ်ဆွေချင်း လက်ဆောင်ပေးသကဲ့သို့ သားသမီးများက လက်ဆောင်ပေးပို့ခြင်း၊ အဝေးရပ်မှ ဖုန်းလှမ်း ဆက်ခြင်း ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရ၊ ဖတ်ရဖူးပါသည်။ ထို့ထက် မိဘတို့၏ ကျေးဇူးကို ဖွဲ့ဆိုခြင်း၊ ဦးစားပေးခြင်းဟူသော လုပ်ရပ် တို့မှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားမှု မရှိလှသည်ကိုလည်း သဘောပေါက်မိ ပါသည်။

ယခုမူ အမေရိကန်နိုင်ငံ ဘော့စတွန်မြို့မှလာသော ရိုက်တာ သတင်းတစ်ပုဒ်၌ ရှားရှားပါးပါး သတင်းထူးတစ်ခုကို ဖတ်ရသည်။ ထိုသတင်းမှာ ဗာဂျီးနီးယားပြည်နယ်ရှိ ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်းများကို လေ့လာစိစဉ်ပေးသော အီဒယ်လ်မင်း ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်း အမည်ရှိ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ လေ့လာစိစစ်သူက ထုတ်ဖော်သုံးသပ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ သူ့အဆိုတွင် မိခင်များသည် စာရွက်ပေါ်တွင် အရာရာ ဖြစ်ကြပါသည်။ ချက်ပြုတ်စီမံသူ၊ ငွေကြေး ခန့်ခွဲသူ၊ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ဖြေသိမ့်ပေးသူနှင့် မော်တော်ယာဉ် မောင်းနှင်သူ ဟူသောအလုပ်မျိုး အထိ ဆောင်ရွက်ကြရသဖြင့် အမေရိကန် ပျမ်းမျှလုပ်ခလစာစနစ် ပေါ်တွင် တိုး၍ရယူသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ကျွန်တော်တို့ဆီ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းခွင်များ၌ ထိုပြဿနာမျိုး မရှိကြပါ။

“မိခင်တွေဟာ ခေါင်းပေါ်ကို အိုးအလုံးပေါင်းများစွာ တင်ထား ရတဲ့သူတွေဖြစ်တယ်။ မိုးလင်းကမိုးချုပ် ၂၄ နာရီ ဝတ္တရားရှိနေသူ တွေလဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် တာဝန်ရှိတဲ့ မိခင်တစ်ယောက်ဟာ အချိန်ပြည့် အလုပ်လုပ်ရင် လုပ်ငန်းခွဲ ၁၇ မျိုးမှာ လစာအပြည့်နဲ့ တန်းတူရသင့်ပါတယ်” ဟု ထောက်ခံပြောဆိုထားသည်။

မောင်ဆုရှင်

ဤကိစ္စတွင် သူတို့ဆီမှ အမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့အစည်း [National Council of Women] က ဤကဲ့သို့ မိခင်တို့၏အလုပ်ကို ထောက်ခံခြင်းမှာ ကောင်းမွန်လှကြောင်း သဘောတူ ပြောဆိုသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ အယ်လီဇဘက်တိုလဲဒိုး [Elizabeth Toledo] အား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခု တွင် “ကလေးသူငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရသည့် အမျိုးသမီး ဝန်ထမ်းများအား လုပ်ခလစာ အနည်းငယ်သာ ပေးထားခြင်းမှာ ပြုစုပျိုးထောင်သူများ၏ ကျေးဇူးကို လူ့အဖွဲ့အစည်းက သဘောမပေါက်သေးသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်” ဟု ပြောကြားကာ မှတ်ချက်ပြုလိုက်သည်။

“အလုပ်ခွင်မှမိခင်” [Working Mother] အမည်ရှိ မဂ္ဂဇင်း၏ အယ်ဒီတာဖြစ်သူ ဂျပ်ဒဆင် ကူးလ်ဘရက်သ် [Judsen Culbreth] က “မိခင်တွေရဲ့ အကျိုးပြုမှုကို ခုထက်ထိ သဘောမပေါက်ကြသေးဘူးလို့ ထင်ပါတယ်” ဟု ဆိုသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းကို ပင်ကိုဓာတ်ခံအရ လိုလား နှစ်သက်ကြသူများ ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ယင်းအလုပ်မျိုးကိုပင် တစ်ခါတစ်ရံ မလုပ်နိုင်၍ လက်လျှော့ရသည်အထိပင် စွဲစွဲမြဲမြဲ လုပ်ကိုင်ပေးနေတတ်ကြပါသည်ဟု ထိုအယ်ဒီတာ အမျိုးသမီးက မှတ်ချက်ပြုသည်။

ဤကိစ္စမှာ လုပ်ခလစာအတွက် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုနှင့် စပ်ဆိုင်သော်လည်း အလုပ်လုပ်ရသော မိခင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ မှေးမှိန်လျက်ရှိသည်ကို ဖော်ထုတ်ရင်း အမိကျေးဇူးကို သူတို့ လူ့အဖွဲ့

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အစည်း၌ သဘောပေါက်အောင် တပ်လှန်နှိုးဆော်လိုက်ရာရောက်သောကြောင့် ကြိုဆိုအပ်ပါသည်။ လူမှုစနစ်နှင့် အနေအထိုင်ဆက်ဆံရေးများ ရှေးကနှင့်မတူ ပြောင်းလဲလာနေသော ၂၁ ရာစု၌ မမျှော်လင့်သော တစ်နေရာမှ မိခင်မော်ကွန်းကို ဖော်ကျူး မှတ်တမ်းတင်လိုက်ခြင်းအတွက်လည်း လူမှုရေး သာယာစည်ပင်မှုအတွက် အားတက်ဖွယ် ဖြစ်ရပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ကိုဖီအာနန်က “ဒိုင်ယာနာ လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့ အလုပ်မျိုးကို လုပ်မယ်ဆိုရင် ခံစားနားလည်တတ်တဲ့ အထူးစိတ်နေတစ်မျိုး လိုကောင်းလိုဖွယ်ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အများသူငါ ကျန်ရစ်တဲ့သူတွေမှာတော့ သူ့လုပ်ငန်းကို ကြည့်ပြီး အားယူလုပ်ကိုင်နိုင်ဖို့သာ ရှိပါတယ်” ဟု ပြောခဲ့သည်။

ကွယ်လွန်သူ ဝေလမင်းသမီး ဒိုင်ယာနာအတွက် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ပြုလုပ်သော ဟောပြောပွဲတွင် ဤကဲ့သို့ ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ အတွင်းရေးမှူးချုပ်က ထိုစကားဖြင့် ဂုဏ်တင်ချီးမြှင့်ရာ၌ ဒိုင်ယာနာ မင်းသမီးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အများသူငါ စိတ်ပါဝင်စား၍ အသိများသော ဗြိတိသျှနန်းတွင်း အိမ်ထောင်ရေးကိစ္စ၊ အချစ်ရေးကိစ္စနှင့် မင်းသမီး၏ အချောအလှကိစ္စတို့ကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ကြောင်း သဘောပေါက်ရပါသည်။ ထိုကိစ္စတို့ကို ရည်ညွှန်းလိုလျှင်လည်း ထိုအသုံးအနှုန်းမျိုးဖြင့်ပြောရန် အကြောင်းမရှိပါ။ ကွယ်လွန်သူတို့၏အကြောင်း အကောင်းကိုချည်း ပြောရလေ့ရှိသော သဘောကြောင့်ဟုလည်း မှတ်ရန်မသင့်ပါ။

မောင်ဆုရှင်

လူတို့ဘဝ၌ ပိုက်ဆံကြေးပြားမှာကဲ့သို့ မျက်နှာစာနှစ်ဖက် ရှိတတ်လေသည်။ ဒိုင်ယာနာတွင်ရှိသော အခြား မျက်နှာတစ်ဖက်မှာ သူတစ်ပါးအား ကြင်နာစိတ်ပင် ဖြစ်ရလိမ့်မည် ထင်သည်။ ထိုစိတ်ဓာတ်ဖြင့် သူမသည် အာဖရိကရှိ ဆင်းရဲသူများထံသို့ ရောက်သည်။ အင်္ဂလန်ရှိ ကိုယ်ခံအားချို့တဲ့ရောဂါရှင်များထံသို့ ရောက်သည်။ ကူးစက်ရောဂါ ဝေဒနာရှင်များထံသို့ရောက်သည်။ သို့ဖြင့် သူ့မှာ “မေတ္တာရှင်” ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ အနောက်တိုင်းတွင် ဖလောရင့် နိုက်တင်ဂေးလ် အမည်ရှိ သူနာပြုဆရာမတစ်ဦးအား စစ်မြေပြင်တွင် ဖန်မီးအိမ်တစ်လုံးဖြင့် ဒဏ်ရာရသူ၊ နာဖျားသူ စစ်သည်တော်တို့ကို လိုက်လံ ပြုစု စောင့်ရှောက်သူ ဖြစ်၍ “မီးအိမ်ရှင်မ” ဟူ၍ တင်စားကာ သမိုင်းတင်၍ ဂုဏ်ပြုခဲ့ဖူးသည်။

ပြင်သစ် သီလရှင်ကြီးတစ်ဦးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကလကတ္တား မြို့ လမ်းဘေးတွင် အညစ်အကြေး အလိမ်းလိမ်းဖြင့် ရောဂါဝေဒနာ ခံစားနေရသူတို့အား မရွံ့မရှာ ခေါ်ယူပြုစု၍ စောင့်ရှောက်ခဲ့ဖူးသည်။ သူ့အား “အမေ ထရက်ဇာ” ဟူ၍ တင်စားခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ စွန့်ခွာရှောင်ဖယ်ခြင်းခံရသောသူတို့အတွက် ဤအမျိုးသမီးကြီးသည် မေတ္တာရှင် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် မာသာထရက်ဇာ၊ ဒိုင်ယာနာ အမည်ရှိ နိုင်ငံခြားသူ များကို မေ့ပျောက်လျှင် မေ့ပျောက်ထိုက်သည်။ သို့သော် သူနှင့်တကွ သူတို့အမျိုးအစား၏ မိခင်စိတ်ကို အခြေခံသော၊ လူသားချင်း စာနာစိတ်ကို အခြေခံသော လုပ်ရပ်ကို မမေ့ပျောက်ဘဲ အားပေး ကူညီသင့်သောအကြောင်းမှာ ထင်ရှားနေပေသည်။

လုပ်ငန်းရှင်အတွက် လူမှုဝန်ထမ်း

“လူမှုရေးရာ တို့ဝန်တာ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်တစ်ခုကို ဖတ်ရဖူးပါသည်။ ဌာနလုပ်ငန်းတစ်ခုဟု မှတ်မိပါသည်။ “လူမှုဝန်ထမ်း” အမည်ဖြင့် ဘာသာပြန်စာပေအသင်း (စာပေဗိမာန်) က ၁၉၅၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဒေါ်အုန်းကြည် ရေးသားသော စာအုပ်တစ်အုပ် ပေါ်ထွက်ခဲ့ဖူးပါသည်။ “လူမှုဝန်ထမ်း” ဟူသော ဝေါဟာရသည် စစ်ပြီးခေတ်မှ တွင်ကျယ်လာသော ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်သည် ကိုလည်း သတိထားမိပါသည်။ ယခုတော့ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုနှင့် အတူ လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း အများအပြားတို့ တွင်ကျယ်နေသည်ကို တွေ့နေရပြီ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ လူမှုဝန်ထမ်း ဟူသော အသုံးအနှုန်း မျိုး မပေါ်မီက လူမှုရေးရာ၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်း၊ ပရဟိတ စသော

မောင်ဆုရှင်

အသုံးအနှုန်းများ တွင်ကျယ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့တွင်ကျယ်ခဲ့သဖြင့် ရေချမ်းစင်၊ ချောင်းကူးတံတား၊ နားနေဇရပ်၊ လမ်းပြင်ခြင်း၊ တောရှင်းခြင်းတို့မှသည် စာဖတ်ခန်းနှင့် စာကြည့်တိုက်မှ လူအိုရုံ အထိ ကောင်းမှုသက်သေ အကြီးအငယ်တို့ အလှူအလှူ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ” ဟူသော ဆောင်းပါးကို မှတ်မိရသည်။ “နုပျိုလာသော တံတားအို” ဟူသော မြန်မာ့အသံမှ သီချင်းသံကို ကြားယောင်ရသည်။

အမှန်အားဖြင့် လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ချက်မှာ ပို၍ပင် ကျယ်ပြန့်လာလျက်ရှိသည်။ ကျယ်ပြန့်လာ သည်နှင့်အမျှ ကုသိုလ်ရေးနှင့် လူမှုရေး ဝန်ဆောင်မှု၊ တည်ဆောက်မှု လုပ်ငန်းများသည် ရောယှက်၍ အထုအထည်နှင့် ဖြစ်လာရသည်။ ထို့အတူ နိုင်ငံ၏ တည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်သူတို့၏ ပါဝင်ကူညီမှုလုပ်ငန်းများသည် ပူးပေါင်းမိသွားသည်လည်းရှိသည်။ ဤသို့ဖြင့် “အလှူဒါန ပြုကြသူငါ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်နှင့်အတူ ဆွမ်းကွမ်းဝတ္ထုမှစသော အစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ ဆေးကုကိရိယာနှင့် သွေးအလှူ စသည်ဖြင့် ဒါနမျိုးစုံတို့ကို သတင်းများ၌ တွေ့လာ ရသည်။

ထိုအလှူတို့သည် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကူးလူးဆက်ဆံမှုလည်း တွင်ကျယ်လာခဲ့သည်။ ပြည်ပမှ မျက်စိကု၊ နှလုံးကုတို့ ရောက်လာ ကြသည်။ မနေ့တစ်နေ့ကပင် စင်ကာပူနိုင်ငံမှ ဒါနအုပ်စု [Dana Group] ဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းတစ်ခုက ဆရာတော် ဦးစန္ဒဝံသနှင့် Mr. Yee Kong တို့က စားကုန်၊ အဝတ်အထည်၊

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

နားကြားကိရိယာ၊ ကွန်ပျူတာနှင့် ဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်းအချို့နှင့် ရန်ပုံငွေကို မဟာသန္တိသုခ သာသနာပြုအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးသို့ လှူဒါန်းသောပွဲသို့ ထရိတ်ဒါးစ်ဟိုတယ်တွင် ရောက်ခဲ့ ရသေးသည်။

လူမှုဝန်ဆောင်ခြင်းသည် လူတို့၏ အခြေခံစိတ်သန္တာန်၌ ပါပြီးသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ဇွန်လဆန်း၌ အင်္ဂလန် မန်ချက်စတာယူနိုက်တက် ဘောလုံးအသင်းမှ မန်နေဂျာ အလက်စ် ဖာဂူဆန်က အလုပ်မှ အနားယူပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ် တိုက်ဖျက်ရေးကို ဦးဆောင်မည်ဟုပြောဆိုသည်။ သူက “ဘောလုံး သမားများသည် ခေတ်လူငယ်များအတွက် ပေါ့ပဲအဆိုတော်များ နေရာတွင် အစားဝင်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အဓိကအခန်းမှ ပါဝင်နေသည်” ဟု သူ့သဘော ထားကို ပြောသည်။

မိုက်ခရိုဆော့ဖ်ကွန်ပျူတာကုမ္ပဏီမှ ဘီလ်ဂိတ်စ်နှင့် မယ်လင်ဒါ ဂိတ်စ်တို့ ဇနီးမောင်နှံက အာဖရိက ဦးနှောက် အမြှေးရောင် ရောဂါသည် လူပေါင်း သန်း ၂၀၀ ကို ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါ ဖြစ်သဖြင့် ထိုရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းအတွက် ဒေါ်လာသန်း ၂၀ ကို ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ချုပ်သို့ လှူဒါန်းသည်။ သူတို့ ဇနီး မောင်နှံသည် ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး သုတေသနနှင့် ကုသရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ဒေါ်လာငွေကုဋေ ၁၈၀ ကို ဖောင်ဒေးရှင်းဖွဲ့၍ ကူညီလျက်ရှိသည်။

မောင်ဆုရှင်

အိုင်ဘီအမ် ကွန်ပျူတာကုမ္ပဏီကလည်း ကင်ဆာရောဂါ ကုသရေးအတွက် ဇီဝသိပ္ပံဌာနခွဲတစ်ခု ဖွင့်လှစ်ပြီး ကုထုံးများကို သုတေသနပြုလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ မက္ကဒေါ်နယ် ဟမ်ဘာဂါ အသားညှပ်ကုမ္ပဏီကြီးကမူ ကမ္ဘာတွင် ဆိုင်ခွဲများစွာ ဖွင့်၍ ရောင်းချသော သူတို့ဆိုင်များ၌ အာလူးကြော် အချောင်းများကို ကြော်ရာတွင် အမဲဆီပါဝင်သဖြင့် သက်သက်လွတ်သမားများကို ထိခိုက်ကြောင်း စွပ်စွဲချက်ကို ဝန်ခံ၍ အများအကျိုးအတွက် ပြုပြင်ပါတော့မည်ဟု ဆိုသည်။

အထက်ပါ မိုက်ခရိုဆော့ဖ် ကုမ္ပဏီကပင် တရုတ်ပြည် ကွမ်ဂျူး မြို့၌ အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်သွားကြသော အလုပ်သမားများအား ကူညီသောအားဖြင့် မြို့တော်စည်ပင်သာယာအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း၍ ကွန်ပျူတာကျွမ်းကျင်မှု သင်တန်းပေးပြီး အလုပ်ခွင်သစ်များသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရန် လေ့ကျင့်ကူညီလျက်ရှိရာ လူပေါင်းတစ်သိန်းနှင့် ခုနစ်သောင်းရှိပြီဟု သိရသည်။

ဖိုင်ဇာခေါ် ကမ္ဘာကျော် အမေရိကန်ဆေးဝါးလုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီ ကြီးကလည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် အိပ်ချ်အိုင်ဗီ ရောဂါပိုး ကပ်ငြိခံစား နေရသော ဝေဒနာရှင်များအတွက် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံပေါင်း ၅၀ ကျော်သို့ ဆေးဝါးများ လှူဒါန်းရန် အစီအစဉ်ရှိသည်ဟု ကြေညာသည်။ လှူဒါန်းမည့်ဆေးမှာ ဒီဖလူကင် [*Diflucan*] ခေါ် မှိုနိုင်သော ဆေးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုလှူဒါန်းမှု အစီအစဉ်ကို ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ လက်အောက်ရှိ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ချုပ်နှင့် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဤသည်တို့မှာ ဇွန်လဆန်းအတွင်း ကြားသိရသည့် သတင်းများသာဖြစ်၍ ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း လူမှုရေးကဏ္ဍ ဝန်ဆောင်ကူညီမှု လုပ်ငန်းများ အများအပြားရှိနေသည်။ အထူးသဖြင့် လူမှုဝန်တာမှာ လူတစ်ဦးချင်းတွင် ရှိသော်လည်း အများနှင့် ဆက်ဆံလုပ်ကိုင်၍ အကျိုးအမြတ်ရှာရသော စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းနှင့် ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းများအတွက် ထိုတာဝန်ကိုပို၍ ယူအပ်ကြပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးစ၌ ဖိုဒ်မော်တော်ကား ကုမ္ပဏီ၏ ဖိုဒ်ဖောင်ဒေးရှင်း ရန်ပုံငွေအဖွဲ့အစည်း၊ ရော့ကတ်ဖဲလား သူဌေးကြီး၏ ရော့ကတ်ဖဲလား ဖောင်ဒေးရှင်း အဖွဲ့အစည်းတို့၏ အကူအညီအထောက်အပံ့များအကြောင်းကို ကြားရသည်။ လူမှုတာဝန်ဖြစ်သော်လည်း ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုး၊ ခံယူချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် နိုင်ငံတကာသို့ ဖြန့်ကြက်၍ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြရာတွင် ကျဉ်းမြောင်းသော အမြော်အမြင်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကျိုးဖက်၍ ကူညီလုပ်ကိုင်ကြသောသူတို့ထက် ကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးအမြင်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြသော အဖွဲ့အစည်းတို့ကို သာဓုခေါ်ထိုက်ပေသည်။ သို့မှသာ သူတို့လှူဒါန်းဖြန့်ဝေအပ်သော ဓနအင်အား၊ နည်းပညာအင်အား၊ စောင့်ရှောက်မှုအင်အားတို့သည် တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ လောက ကောင်းကျိုး၊ လူ့ကောင်းကျိုးတို့ကို ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ငန်းရှင်နှင့် လူမှုတာဝန်ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်နေကြသော ပရဟိတလုပ်ငန်းများ အကြောင်းကို ရေးရင်းဖြင့် ပခုက္ကူမြို့မှ ဆေးပေါင်းရုံလုပ်ငန်းပိုင်ရှင် ဦးအုံးဖေ၏ ယခုအခါ သိန်း ၁၀၀

မောင်ဆုရှင်

ကျော်ရှိနေပြီဖြစ်သော စာပေရန်ပုံငွေ ဒါနအပင်စိုက်ခြင်းအကြောင်းကို သတိရမိသည်။ ထိုအပင်မှ အသီးအပွင့်တို့ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိချေပြီ။ ရန်ကုန်မြို့တွင် ဦးသိန်းထွန်း ခေါင်းဆောင်သော ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်းကလည်း လူမှုရေးကောင်းမှုများကို ပြုလျက်ရှိသည်မှာ ဤလုပ်ငန်းမျိုးကို ဖဝါးခြေထပ်လိုက်လိုသူတို့ တိုးပွားရန် စံနမူနာပြုနေသည်ဟု အားတက်ရပါသည်။

အလုပ်လုပ်တဲ့ခေတ် ဉာဏ်ထုတ်တဲ့ခေတ်

ကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းဆဲခေတ်အကြောင်းကို မျှော်ခေါ် စဉ်းစား မိပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူငယ်များအတွက် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးမှ မွေးဖွားလာသောသူတို့ ခေါင်းဆောင်နေကြပါသည်။ သူတို့၏ အသက်အရွယ်မှာ (၅၀) ဝန်းကျင်က အများစုဖြစ်သည်။

ယခုခေတ် လူငယ်အရွယ် (၂၀) ဝန်းကျင်တို့မှာ ကျွန်တော်တို့ ထိုအရွယ်က မကြားဖူး၊ မကြုံဖူး၊ အဆင်မပြေခဲ့ဖူးသော ကိစ္စများကို အဆင်ပြေစွာ သုံးစွဲ ခံစားနေနိုင်ကြသူများဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့ကံကောင်းသည်ဟု တစ်နည်းဆိုနိုင်သည်။ သူတို့ ကံမကောင်း ဟု ဆိုနိုင်သော အကြောင်းများလည်း ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း ဆိုသလို ရှိနေပြန်သည်။ ကံကောင်းသော အခြေအနေတို့ကို ပွားများစေပြီး

မောင်ဆုရှင်

ကံမကောင်းသော အခြေအနေတို့မှ ရုန်းထွက်ပေါက်မြောက်အောင် ဘဝတွင် ကြိုးစားဖို့ ဖြစ်ပါသည်။

လူငယ်တွေ ကံကောင်းကြသည်မှာ ယခုခေတ်တွင် ရှေးက ထက် ပို၍ သက်တမ်းရှည်ဖို့ မျှော်လင့်နိုင်လာကြသည်။ ပညာ ရှာမှီးရန်အတွက် အထောက်အကူပစ္စည်းများ ပေါများလာသည်။ စာအုပ် စာနယ်ဇင်းများမှအစ ကွန်ပျူတာအထိ ဖြစ်သည်။ ဖြေဖျော် ရေးအတွက်ဆိုလျှင် ရုပ်ရှင်၊ ရုပ်မြင်တို့အပြင်၊ ကက်ဆက်၊ ဗီဒီယို တို့အပြင် ဗီစီဒီ၊ စီဒီရွမ် စသည်ဖြင့် မီဒီယာအမျိုးမျိုးကို ပိုမို၍ လက်လှမ်းမီလာကြသည်။ ယင်းတို့မှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတကာ ဗဟုသုတ အကြားအမြင်တို့ ပွားများရပြန်သည်။ ထိုအကြားအမြင်တို့အထဲတွင် ကျန်းမာရေး ဗဟုသုတ၊ ပညာရှာဖွေမှု အခွင့်အလမ်း ဗဟုသုတ အပြင် အလုပ်အကိုင် ဗဟုသုတတို့ပါ တပုံတပင်ကြီး ရနိုင်သည်။ ခလုတ်နှိပ် ဆက်သွယ်ရေးခေတ်၌ အဆက်အဆံတွေ လွယ်ကူ လာသည်။ သုံးတတ်လျှင် ကံကောင်းစေမည့် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် တစ်နည်းကံမကောင်းဟု ဆိုနိုင်သော အကြောင်း များလည်း ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း ရှိနေသည်ကို သတိပြုရမည်။ လူနေ ကြပ်တည်းသည်။ သုံးစွဲ ကုန်ကျမှု စရိတ်များ နိုင်ငံတကာတွင် တိုးမြင့်၍လာသည်။ ထူးခြားသော ရောဂါတို့ ပေါ်ပေါက်၍ တိုက်ဖျက်ရန် အားထုတ်ရဆဲဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မညီညွတ်နိုင်သော ဖြစ်ရပ်များကို လူမျိုးအစွဲ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အစွဲတို့ တွယ်ကပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဤကြားထဲတွင် စိတ်ကိုဖိစီးသောဝန်းကျင်၊ ခန္ဓာကိုယ် အဆိပ် အတောက် သင့်စေသော အစားအသောက်၊ အနေအထိုင်ဝန်းကျင် တို့ကိုပါ ရင်ဆိုင်ရသူတို့က ရင်ဆိုင်နေရသည်။

ကံကောင်းခြင်းနှင့် ကံမကောင်းခြင်းတို့အကြားတွင် လူ့အား လူ့မာန်နှင့် လူ့သိက္ခာတို့ကို ရှေ့တန်းတင်ရန် အားထုတ်သော လုပ်ရပ်များ ရှိနေသဖြင့် ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်စရာ၊ တုပဆောင်ရွက် စရာတွေ ရှိနေသေးသည်ကို မျက်ခြည်မပြတ်ဖို့ အရေးကြီးသည် ထင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ၂၁ ရာစု အဦးပိုင်းကို “အလုပ်လုပ်သောခေတ်၊ ဉာဏ်ထုတ်သောခေတ်” ဟု ခေါ်ချင်မိသည်။ ထိုသို့ခေါ်သင့်သော အကြောင်းများလည်း ရှိနေသည်ဟု တွေးမိပါသည်။

အလုပ်လုပ်သောခေတ်ကို တည်ထောင်ရန် ကျွန်တော်တို့မှာ ကိုယ်ခံစိတ်ထားများနှင့် အစွဲများ ရှိပြီးဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀ ကျော်က စာရေးဆရာကြီး သင်္ခါ၏ “အလုပ်မရှိ၊ ထမင်းမရှိ” ဆောင်းပါးသည် လူငယ်တွေကို အလုပ်၏ အရေးပါပုံကို ဖော်ပြ သည်။ ထို့နောက်တွင် “အလုပ်ဟူသမျှ ဂုဏ်ရှိစွာ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ် ပေါ်လာသည်။ “ကိုယ့်ခွန်ကိုယ့်အားနဲ့ စိုက်ထုတ်တဲ့လုပ်ငန်းများ အတွက် ဂုဏ်ယူကြသူများဖြစ်သည်” ဟူသော အားပေးသည့် တေးဂီတသံကို ကြားခဲ့ရသည်။ အလုပ်သည် ကံ (ကမ္မ) ဖြစ်သည် ဟူ၍ ရိုးရာအစဉ်အလာက အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ကိုယ်စီ ကံကောင်း ရေးအတွက် ကိုယ်စီအလုပ်လုပ်ဖို့ လိုလေသည်။

မောင်ဆုရှင်

ယခုအခါ အလုပ်လုပ်ပုံ လုပ်နည်းစနစ်တွေ ပြောင်းလာသည်။ ဝီရိယကို အခြေခံရုံမက အခြားသော လိုအပ်ချက်များ ရှိလာသည်။ စနစ်ဇယား ရေးဆွဲခြင်း၊ အချိန်ကာလ သတ်မှတ်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို စုစည်း ဖွဲ့စပ် လုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အလုပ်၏ သဘာဝကိုလိုက်၍ နည်းပညာ ခေါ် တက်ခန့်လိုဂျီလည်း လိုအပ်လာပါသည်။

အလုပ်လုပ်ရာတွင် ထိရောက်အောင်မြင်ဖို့အတွက် စိတ်ကူး ဉာဏ်ထုတ်ဖို့ လိုသည်။

ဉာဏ်ထုတ်ရာတွင် ပညာဉာဏ် အခြေခံနှင့် နှိုင်းယှဉ် တွေးဆခြင်း၊ လေ့လာခြင်း၊ သုတေသနပြုရခြင်းတို့ ပါရမီဖြစ်သည်။ ၂၁ ရာစုကမ္ဘာတွင် ပညာရပ်အသီးသီး၌ လေ့လာစရာကုန်ပြီဟု ဆိုသူက ဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယခုမှ ပို၍လိုအပ်လာသည်ကို သဘောပေါက်လာကြသည်။ အကြောင်းမှာ ပညာဉာဏ်ကို အခြေပြု သော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ထူထောင်ရန် လိုအပ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ စင်ကာပူလိုနိုင်ငံတွင် လူသားစွမ်းရည်တိုး၍ ပညာဉာဏ် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ရန်အတွက် ပါမောက္ခ ဒီမိုနို ဆိုသူ၏ ကျောင်းပညာ အမြင် တစ်သက်တာ ပညာရှာမှုကို ပြုလုပ်ရမည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူ အသစ်၊ နည်းပညာအသစ်များကို ရှာကြံနေကြသည်။ ဤကိစ္စတွင် ကျွန်တော်တို့မှာလည်း နောက်မကျပါ။

ယခင်က သိပ္ပံ၊ စက်မှုနှင့် နည်းနာများကို တီထွင်သူ [Inventor] ဟူ၍သာ အရှိများခဲ့သည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လမ်းထွင်သူ [Innovators] တွေ ပေါ်လာသည်။ သာဓက ဆိုရ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

မည်မှာ ယခင် သြဂုတ်လအတွင်းက နိုင်ငံတကာ မဂ္ဂဇင်းတစ်စောင်တွင် ဖော်ပြသော လမ်းထွင်သူပုဂ္ဂိုလ် ခြောက်ဦးအကြောင်းကို ကြည့်နိုင်သည်။

ဇီဝဗေဒ ပညာရှင်တစ်ဦးက ကမ္ဘာပေါ်တွင် အသက်ဇီဝ ဖြစ်ထွန်းမှု၏အစကို ရေဆုံးရေဖျား ရှာဖွေစူးစမ်းလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပရိုတိုနိုးဇာတ်အသစ်များ ပေါင်းစပ် ဖန်တီးကြည့်ဖို့ ကြိုးစားလျက်ရှိသည်။ အခြားတစ်ယောက်က ကမ္ဘာကျော် သိပ္ပံပညာရှင် အိုင်စတိုင်းကိုယ်တိုင်က မရှိနိုင်ဟု ဆိုခဲ့သော မြေဆွဲအားကို ဆန့်ကျင်သည့်အင်အား ရှိနိုင်မည်ကို အစအနရှာလျက် လမ်းစဖော်သည်။

နောက်တစ်ဦးက လူ့ဦးနှောက်တွင် မွေးကတည်းက ရလာသော အာရုံကြော ဆဲလ်များမှာ အရွယ်ရလာသည်နှင့်အမျှ နောက်ထပ်မပွားများဘဲ သေသည်အထိ ဤအတိုင်းသာ တစ်စထက်တစ်စ လျော့ပါးပျက်စီးသွားသည်ဟူသော အဆိုကို ဆန့်ကျင်လျက် လူ့ဦးနှောက်တွင် နောက်ထပ် ဆဲလ်အသစ်များ ပေါက်ပွားလေ့ရှိသည်ကို သက်သေထူဖို့ ကြိုးစားလျက်ရှိသည်။

သူတို့သည် တွေ့ရှိပြီးဖြစ်သော အယူအဆများကို ထို့ထက်မှန်ကန်၍ တစ်မျိုးတစ်မည် အသုံးပြုနိုင်သော တွေ့ရှိမှုများအတွက် လမ်းထွင်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ဦးက စကြဝဠာကို မြူမှုန်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်ဟူသော အချက်မှာ မဖြစ်နိုင်၊ အမျှင်များ တုန်ခါ၍ ပေါ်ပေါက်ဖွဲ့စည်းသည်ဟူသော အယူအဆကို တင်ပြရန် အထောက်အထားဖြင့် ကြိုးစားနေလေသည်။

မောင်ဆုရှင်

နောက်ထပ်အခြားတစ်ဦးမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အခြားဂြိုဟ်များမှ ပိုးမွှားများ၏ ရုပ်ကြွင်းတို့ကို တွေ့ရသဖြင့် အပူလွန်၊ အအေးလွန် ဂြိုဟ်များ၌ သက်ရှိတို့ ရှိရလိမ့်မည်ဟု အဆိုပြုရန် ပြင်ဆင် နေလေသည်။ နောက်ဆုံး သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးကား သက်ရှိတို့၏ ကိုယ်တွင်းမှ ကလာပ်စည်းအမျိုးမျိုးကို တစ်စစီ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ကွန်ပျူတာသုံး ဆားကစ်ချပ်ပြားသဖွယ် ရှုပ်ထွေးလှသော သက်ရှိ ရုပ်တို့ကို အတုပြုလုပ်ဖို့ တာစူလျက်ရှိသည်။

ထိုသို့ လမ်းထွင်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်နေသူအားလုံးသည် အသက် (၃၀) ဝန်းကျင်အရွယ် သိပ္ပံပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့၏ လမ်းထွင်မှုသည် ၂၁ ရာစု လူမှုဘဝကို ပြောင်းလဲ တိုးတက်ပြီး အဆင်ပြေစေမည့် အကျိုးဆက်များ ရှိနိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အလုပ်လုပ်သောခေတ်၊ ဉာဏ်ထုတ်ရသောခေတ်တွင် နုပျိုသောအရွယ်နှင့် အားမာန်စိတ်ထားများအတွက် အခွင့်အလမ်း တွေ တပုံကြီး ရှိနေလေသည်။

ကော်ဖီအတွက် နိဒါန်း

ကော်ဖီအကြောင်း စိတ်ကူးရသောအခါ ကွယ်လွန်သူ ဆရာလင်းယုန်နီ၏ “မမမြင့်” ဝတ္ထုတွဲများမှ “မမမြင့်ရေ၊ ကော်ဖီပူပူလေး တစ်ခွက်” ဟု မှာကြားသော ဇာတ်လိုက် မောင်စောလွင်၏ အပြောကို သတိရသည်။ ထိုစကားမျိုးသည် အကြောင်းသင့်၍ အဖြစ်ဆင်တူလျှင် သုံးရလေ့ရှိသော စကားမျိုး ဖြစ်လာတတ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာ ချားလ်စ်ဒစ်ကင်း၏ အိုလီဗာတွစ် [*Oliver Twist*] ခေါ် မိဘမဲ့ဂေဟာမှ ကလေးငယ်တစ်ဦး၏ ဘဝကို ဖွဲ့ဆိုသော ဂန္ထဝင်ဝတ္ထုထဲ၌ “အိုလီဗာက ထပ်တောင်းတယ်ဟေ့” [*Oliver Asks More*] ဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာလည်း ထိုကဲ့သို့ပင် တွင်ကျယ်၍ ကျန်ရစ်သော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုမိဘမဲ့လူငယ်ကလေးသည် ဂေဟာ၌ မနက်တိုင်းကျွေးသော မဝရေစာ

မောင်ဆုရှင်

ယာဂုကို ဂေဟာရောက်စ လူစိမ်းတစ်ဦးအဖြစ် “နောက်တစ်ဖွန်း မရဘူးလားခင်ဗျာ” ဟု အလိုက်ကန်းဆိုးမသိဘဲ တောင်းမိခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဂေဟာစောင့် စားဖိုမှူးတို့မှာ မကြားစဖူး ကြားရသော အသံကဲ့သို့ အထိတ်တလန့်သဖွယ် ဖြစ်သွားရသည်။

ထိုစကားစုမျိုးတွေ များစွာရှိပါသည်။ ကော်ဖီသည်လည်း တွင်ကျယ်သော အသုံးအနှုန်းများ၌ ပွဲဝင်သော အဖျော်ယမကာ ဖြစ်သည်။ ကော်ဖီသည် စာဖွဲ့အပ်သော အကြောင်းလည်းဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်စဉ် ကော်ဖီသောက်သုံးသူ အရေအတွက် များစွာရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ “ကော်ဖီဘရိတ်” ဟူ၍ ကော်ဖီသောက်ချိန်များမှာ နိုင်ငံတကာ အလုပ်ခွင်များတွင် အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ်တော့ ရှိသည်။ ကော်ဖီချိန်က အလုပ်ခွင် အလုပ်ခန်းသို့ ပြန်ဝင်ရလျှင် လန်းဆန်းအမောပြေ ဖြစ်သွားလေ့ရှိကြသည်။

လူတိုင်းလိုလို နေအိမ်၊ အလုပ်ခွင်တို့၌ မှီဝဲနေကျ အဖျော်ယမကာများအနက် အရှေ့တိုင်းသားတို့၏ ရေခဲခဲကြမ်းခေါ် လက်ဖက်ရည်ကြမ်း အဖန်ကလွဲလျှင် ကော်ဖီနှင့် လက်ဖက်ရည်အချို့တို့မှာ ပေါ်ပင်အဖြစ်ဆုံးဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့အဖို့ ကော်ဖီနှင့် လက်ဖက်ရည်ကို နေ့စဉ်သုံးစွဲကြသည်ဖြစ်စေ အဖန်ကလေးမပါလျှင် ခံတွင်းမရှင်းနိုင်ကြ။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များတွင် ဆိုလျှင် ‘အဖန်’၊ ‘အခါး’၊ ‘အကြမ်း’ ဟု ခေါ်ဆိုကြသော ရေခဲခဲကြမ်းမှာ ဖြည့်မလောက်၊ ထည့်မလောက် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ‘အကြမ်း’ ကို အသံ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ထွက် အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ ‘နောင်ဂျိန်’ ဟုပင် လှမ်း၍ မှာကြသေးသည်။ တိုင်းခြားစကား ‘ဆာဒါး’ ကို ဟိုတုန်းကလောက် မသုံးကြတော့။

သို့သော် မနက်စာနှင့် ညစာတစ်နပ်နှင့် တစ်နပ်ကြား၌ ကော်ဖီနှင့် လက်ဖက်ရည်တို့က အသုံးတော်ခံရမြဲဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည် နိုင်ငံကိုလိုက်၍ ကော်ဖီသောက်ခြင်းနှင့် လက်ဖက်ရည် အချို့သောက်ခြင်း ဓလေ့တို့ ယေဘုယျ ခြားနားကြသည်။ အမေရိကန်က ကော်ဖီ၊ ဂျပန်က ကော်ဖီနှင့် အင်္ဂလိပ်က လက်ဖက်ရည်တို့ကို အသောက်များကြသည်ဟု အသိအမှတ် ရှိခဲ့ကြသည်။ ယခုသော် လူဦးရေ ရွေ့လျားပြောင်းလဲမှုကြောင့် ထိုအခြေအနေ မှန်ပါတော့မည်လားမသိ။

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာများကား ကာဖီဟု ခေါ်ကြသောခေတ်မှ စ၍ ကော်ဖီကိုသောက်ခဲ့ကြသည်။ “ကာဖီ” ဟူသော အသံထွက်မှာ တူရကီတို့၏ အသံထွက်နှင့် နီးပုံရပါသည်။ အင်္ဂလိပ်က ကော်ဖီဟု ခေါ်သော အသံထွက်မှာ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိ၊ ဂျပန်တို့က “ကိုဟိ” ဟု အသံလှယ်၍ သုံးသည်။ ကော်ဖီဆိုင်များကား ဟိုစဉ်က လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၊ ကာကာဆိုင်တို့နေရာတွင် “ကဖီး” ဖြစ်လာသည်။ “ကဖေး” ဟုလည်း တွင်ကျယ်သည်။ “ကဖေး” အမည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်းပေါ် (ယခု အမျိုးသမီးစွမ်းဆောင်ရှင်များ အသင်းတိုက် နေရာ) တွင် တွင်ကျယ်ခဲ့သော သမိုင်းဝင်စားသောက်ဆိုင်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

မောင်ဆုရှင်

“ကဖေး” မှာ မူလအဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် စားသောက်ဆိုင် အငယ်စားဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်ဘာသာစကားမှ လာသည်။ ကော်ဖီ အပါအဝင် အစားအသောက် အမျိုးမျိုးတို့ကို ရောင်းချသော ဆိုင်မျိုးဖြစ်၏။ အရက်သေစာပါ ရနိုင်သည်။ အရက်ဆိုင်ကိုလည်း “ကဖေး” ဟု ခေါ်ကြသည်။ ညကပွဲရုံကိုလည်း “ကဖေး” ဟု အမည်ပေးကြသည်လည်း ရှိသည်ဆို၏။ ကျွန်တော်တို့၏ “ကဖီး” များကား ကော်ဖီ၊ လက်ဖက်ရည်၊ စမူဆာသုတ်၊ ချင်းသုတ်နှင့် ခေါက်ဆွဲ အမျိုးမျိုးအထိ ရတတ်သည်။

ကဖေးတို့သည် လူစုံ စုဝေးရာနေရာများ ဖြစ်သလို ရောင်းချသော ကော်ဖီတို့မှာ နိုင်ငံတကာတွင် စုံလှသည်။ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ ရိုးရိုး (ပြည်တွင်းဖြစ် နို့ဆီ) နှင့် ရှယ် (ဘူးနို့ဆီ) ကို ခွဲခြား၍ ရောင်းသည်။ ပလိန်းဆိုလျှင် အသင့်ဖျော်သောက်ရန် အထုပ်ဖြင့် ရောင်းချသော ကော်ဖီထုပ်နှင့် ရေနွေးကြမ်း အဖြူပါသော ခွက်တို့ကို ချပေး၍ ဖျော်သောက်ရုံဖြစ်သည်။ ဟိုတယ်ကြီးများ၌ ပြုလုပ်ခင်းကျင်းသော ဧည့်ခံပွဲများ၌ ကော်ဖီ ကျိုပြီး နှပ်ပြီးသားက သပ်သပ်၊ သကြားထုပ် သို့မဟုတ် သကြားခဲက သပ်သပ်၊ နို့မှုန့် သို့မဟုတ် နို့ကရားကသပ်သပ် ချထားပေးလေ့ရှိသည်။ ဆိုင်တွင် အိုးနှင့်မှာလျှင် ကော်ဖီကြိုက်သူတို့က ခွက်ဆင့်သောက်နိုင်ကြသည်။

ကော်ဖီကို ခင်းကျင်း ဧည့်ခံပုံ အတန်ငယ်ကွဲသော်လည်း ကော်ဖီအရသာခံ၍ သောက်တတ်သော အလေ့ကို ယခုမှ စတင်လေ့ကျင့်ကြရပုံရသည်။ ယခင်က ရိုးရိုးကော်ဖီနှင့် ချိုကိုရီ ရောထား

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

သော ပြင်သစ်ကော်ဖီတို့ကို သောက်သုံးခဲ့ရာမှ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေး တို့ကဲ့သို့ မြို့များတွင် ကော်ဖီအရိုးမားနှင့် ကော်ဖီ ဒမီးယိုးတို့ကဲ့သို့ ဆိုင်များက ပေးသော အရသာတို့ကို ဈေးကြီးကြီးဖြင့် မြည်းစမ်းနေကြပြီ။

ယခင်က ကော်ဖီကို ပြင်သစ်စကားဖြင့် “ကဖေးနွား” ဟု ဆိုလျှင် နို့မလိုင်မပါသော ကော်ဖီ၊ “ကဖေးအိုလာ” ဆိုလျှင် နို့နှင့် ဆတူရောစပ်သော ကော်ဖီ စသည်ဖြင့်သာ ရှိခဲ့ရာမှ အရောအစပ် အမျိုးမျိုး၊ အကြိုက်အရသာ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အက်စပရက်ဆို၊ ကာပူချီနို၊ အမေရိကာနိုး၊ ရိုမားနိုး၊ ဘရာဇီလီယံ၊ မက်ချီယာတိုး၊ မိုးချား၊ လက်တ် စသည်ဖြင့် အမျိုးပေါင်း အတော်များများ ရှိနေသည်။

ကော်ဖီ၏ အရသာမှာ ခါးသည်။ အနံ့မှာ မွှေးမြေသည်။ နို့၏ အဆိမ့်ဖြင့်ရောလျှင် ခါးသက် မွှေးမြေသွားသည်။ သကြား၊ သံပုရာ၊ သစ်ကြံပိုး၊ ချောကလက်တို့နှင့် ရောစပ်လျှင် ကော်ဖီပူပူသည် ကက်ဖိန်းဓာတ်အစွမ်းဖြင့် နိုးကြားလန်းဆန်း၍ စွဲမက်စရာ ဖြစ်သွားရသည်။ ထိုကော်ဖီ၏ အရသာမှာ ကော်ဖီစေ့ကို ဘယ်အရပ်မှ ရသည်၊ ကော်ဖီစေ့ကို မည်သို့ ပြုပြင် အမှုန့်ကြိတ်သည်၊ မည်သို့ ဖျော်စပ် သုံးဆောင်သည် ဟူသော အချက်ပေါ်တွင် တည်သည်ဟု ကော်ဖီကို မှတ်တမ်းတင်သူတို့က ဆိုသည်။

မကြာသေးမီက ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စာပေဗိမာန် စာမူဆုရ “မြန်မာ့ကော်ဖီ” စာအုပ်ကို ပြင်ဦးလွင်ချစ်ဆွေက ရေးသားထုတ်ဝေ

မောင်ဆုရှင်

ခဲ့သည်။ သူသည် မြန်မာ့ကော်ဖီ၏ ဇာတိနေရာဖြစ်သော ဒေသတွင် မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့၍ ကော်ဖီရိပ်တွင် နေခဲ့သူဖြစ်သည်။ ယခုတစ်ဖန် ကော်ဖီခြံကြီးတစ်ခုကို ပြင်ဦးလွင် အမျိုးသားဥယျာဉ်အနီးတွင် ပျိုးထောင်နေသူဖြစ်၏။

ဤအချိန်၌ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် စတားဘတ် [*STAR BUCK*] ကော်ဖီဆိုင်ခွဲများ၌ တစ်ခွက်လျှင် ယန်း ၂၀၀ မျှ ပေး၍ လူငယ် လူကြီးတို့ တစ်ကျိုက်ချင်း မြို့နေကြလေသည်။

လူမှုရေးကို အားပေးဖို့

“လူမှုရေး” ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ စစ်ပြီးခေတ်တွင်မှ တွင်ကျယ်လာသော မြန်မာအသုံးအနှုန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆရာကြီး ပီမိုးနင်းက “လူမှုရေးရာ” ဟူ၍ လက်ဖဝါးအရွယ် စာအုပ်ငယ်လေးတစ်အုပ် စစ်ကြိုခေတ်က ထုတ်ဖူးသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ဂျပန်ခေတ်တွင် ကျွန်တော်တို့ ဖတ်ရဖူးသည်။

ထိုစာအုပ်ငယ်မှာ မိသားစုနှင့် ရပ်ရွာ လူမှုဆက်ဆံရေး ကိစ္စများကို အကြောင်းပြု၍ လူငယ်များအတွက် ရေးသည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာတို့နှင့် ခပ်စိမ်းစိမ်းလို ဖြစ်နေခဲ့သော အကြောင်းအရာဟု ဆိုနိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ နီတိကျမ်းများ၊ ဆုံးမစာများ အလှုပ်ပယ် ကြွယ်ဝခဲ့သော မြန်မာ့လူ့ဘောင်တွင် မည်သို့နေ၊ မည်သို့ထိုင်၊ မည်သို့ဆက်ဆံဟူသော သီးခြားလမ်းညွှန်ချက်များမှာ မလိုတော့သလောက်ပင်ဖြစ်ခဲ့သည်။

မောင်ဆုရှင်

သို့သော် လိုအပ်လာစေသည့်အကြောင်းမှာ ခေတ်သစ်လူနေမှု အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ အကူးအပြောင်း၊ ရိုးရာမှ ခေတ်သစ်သို့ အကူးအပြောင်းတွင် လူနေမှုစနစ် ပုံစံတွေ မသိမသာ အပြောင်းအလဲများနှင့် ကြုံကြရသည်။ ထိုအပြောင်းအလဲများနှင့် အလိုက်သင့်ဖြစ်ရသည်များ ရှိသလို ကိုယ့်ရေမြေနှင့် မဆီလျော်သောကြောင့် ခပ်ထောင့်ထောင့်ဖြစ်ကာ ဘုံမဝင် ဆုံမဝင် ဖြစ်နေရသည်များလည်းရှိသည်။ ကိုလိုနီခေတ်ဦးကာလ၏ ကြေးမုံကို ဦးလတ်၏ “ရွှေပြည်စိုး” ဝတ္ထုကဲ့သို့ ဝတ္ထုများက ရေးဖွဲ့၍ သရော်ခဲ့သည်။ ခေတ်ကြေးမုံသည် စာပေ၌ ထင်ဟပ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ကာလရွေ့လျားလာသောအခါ မြန်မာစကားတွင် “လူမှု” ဟူသော စကားသည် အသုံးအနှုန်းများလာသည်နှင့်အမျှ အဓိပ္ပာယ်လည်း ကျယ်ဝန်းလာသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်စွန်းစတွင် စာပေဗိမာန်မှ “လူမှုဝန်ထမ်း” အမည်ရှိ ဒေါ်အုန်းကြည် ရေးသားသော စာအုပ်တစ်အုပ် ထွက်လာသည်။ ထိုစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများသည် လူမှုနီတိများနှင့် မဆိုင်တော့ချေ။ နိုင်ငံတွင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းနေယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ ကလေး၊ လူငယ်တို့အား အနေအထိုင် အဆင်ပြေမှု၊ သက်သာချောင်ချိမှု၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကိစ္စများတွင် စုပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ချက်ကိစ္စများကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုကိစ္စ ဘယ်မျှကျယ်ဝန်းလာသည်ဆိုသော် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ချိန်မှ စ၍ လူမှုဝန်ထမ်း ဟူသောအမည်ဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုပင် ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်၌ “စေတနာ့ဝန်ထမ်း” ဟူသော စောစော

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပိုင်းခေတ် အသုံးအနှုန်းမှာလည်း မှေးမှိန်၍ အသုံးနည်းသွားခဲ့လေသည်။ သို့ထက်စောသော “အပျော်တမ်း” ဟူသော စကားရပ်လည်း အလားတူ မှေးမှိန်သွားခဲ့ပါသည်။

သို့သော် “လူမှု” ဟူသော ရှေ့ဆက်ပုဒ်သည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ တွင်ကျယ်သည်ထက် တွင်ကျယ်၍ လာခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်တွင် လူမှုရေးသိပ္ပံ ဘာသာရပ်များဟူသော Social Sciences ကို အမည်တပ်၍ ခေါ်ဝေါ် ပို့ချသည်။ မနုဿဗေဒ၊ ဘောဂဗေဒ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (ဝါဏိဇ္ဇဗေဒ) စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာတို့မှာ လူမှုရေးသိပ္ပံဆိုင်ရာ ကိစ္စများနှင့် ပွန်းတီးလာရသည်။ မိမိပတ်ဝန်းကျင်တွင် မျက်မမြင်ကျောင်း၊ ဆွံ့အကျောင်း၊ လူငယ်သင်တန်းကျောင်း၊ အမျိုးသမီးဂေဟာ၊ ဘိုးဘွားရိပ်သာ စသည်တို့ကို အာရုံစိုက်မိစရာတွေ ရှိလာသည်။ ပညာသင် ထောက်ပံ့မှု အစီအစဉ်၊ ပညာထူးချွန်မှု ဆုချီးမြှင့်ရေးနှင့် ခိုကိုးရာမဲ့ စောင့်ရှောက်ရေး အစီအစဉ်တို့လည်း ရောယှက်ပါဝင်လာသည်။ လူမှုရေးနှင့် ကုသိုလ်ရေး ယှဉ်တွဲလာနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

မိမိတို့ ရိုးရာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအကြောင်းကို ရှာဖွေစုဆောင်းဖော်ထုတ်သော တိုင်းရင်းသားရိုးရာဓလေ့ ကျေးလက်တေး၊ ရိုးရာပုံပြင်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ်ကောင်းများ ပေါ်ထွက်ပြီး မြန်မာစာပေ အစုအဝေးကို ကြွယ်ဝလာစေခဲ့သည်။

စာရေးဆရာ ဗန်းမော်တင်အောင်က သူ့ဝတ္ထုထဲတွင် “မြန်မာ့လူမှုရေးသမိုင်း” ဟူသော စာအုပ်ကြီးတစ်အုပ်ကို ရေးသားဖို့

မောင်ဆုရှင်

သူ့ဇာတ်လိုက်၏ အာဘော်ဖြင့် ကြုံးဝါးဖူးသည်။ စီးပွားရေး တက္ကသိုလ်မှ ဒေါက်တာ ခင်မောင်ကြည်က “မြန်မာ့လူမှုရေး ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်” အမည်ရှိ ဒေသတစ်ခုကိုကွက်၍ လေ့လာချက် သုတေသနစာအုပ် ထုတ်ဖူးလေသည်။

လူမှုနီတိ အခြေခံဖြင့် စခဲ့ပြီး ခေတ်သစ်၏ လူမှုရေးသိပ္ပံအထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သော မြန်မာ့နယ်ပယ်တွင် စုဆောင်းလေ့လာ ရေးသား စရာ အကြောင်းရပ်တွေ များစွာ ရှိနေပါသေးသည်။ ထို့အတူ အားဖြည့်ကူညီ စောင့်ရှောက်စရာ လိုအပ်ချက်တွေလည်း ရှိလာ နေသည်။

စာအုပ်ထဲတွင် လူမှုရေးအရ၊ လူမှုရေးရှုထောင့်၊ စသည့် အတွေးအမြင်များဖြင့် ထုတ်ဖော်သုံးနှုန်း ပြောဆို၍ အလုပ်လုပ် နေကြသော ဖြစ်ရပ်များလည်း ထွန်းကားနေသည်။

လူမှုရေး ဦးတည်ချက်များ အခိုင်အမာထားရှိသော ကျွန်တော် တို့ နိုင်ငံတွင် သံသရာခရီးကို မျှော်ကြည့်တတ်သော အဆုံးအမ အတွေးအခေါ်ကို ခံယူသူတို့သည် လူမှုရေးကို အားပေးဖို့၊ လူမှုရေး ကြွယ်ဝထွန်းကားဖို့၊ လူမှုရေး ခိုင်မာဖို့ လုပ်ကိုင်ကြရန် လက်နှေးစရာ အကြောင်းရှိမည် မထင်။

လိုက်ဖ်စတိုင် အပြောင်းအလဲ

“လိုက်ဖ်စတိုင်” ဟူသောစကားကို ယခုတလော အသုံးတွင်လာသည်။ နိုင်ငံတကာတွင် လူနေမှု အဆင့်အတန်းကိစ္စကို စိတ်ဝင်စားမှု ကျယ်ပြန့်လာရာမှ ဤစကား တွင်ကျယ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အနေအထိုင်၊ အစားအသောက်၊ အဆင်အပြင်နှင့် အတွေးအခေါ်တို့အထိ ပါဝင်သည်။ ဤအကြောင်းအရာများတွင် အတွေးအခေါ် မှန်ကန်ဖို့က ပို၍အရေးကြီးပါသည်။

ဒုတိယ အရေးကြီးသည့် အနေအထိုင်၊ အစားအသောက် ဟူသော လိုက်ဖ်စတိုင်ကို အကြောင်းပြု၍ လူ့ကျန်းမာရေး ထိခိုက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် လိုက်ဖ်စတိုင်ဆိုလျှင် ခေတ်မီ အဝတ်အစားများဝတ်ဖို့၊ ခေတ်ပေါ်အစားအသောက်များ စားဖို့နှင့် စိတ်တိုင်းကျ သွားလာ နေထိုင်ဖို့တို့ကို စိတ်ကူးရောက်ကြသည်။ ရောက်သည့်အတိုင်း အများနည်းတူ ဝတ်ဆင်၊ စားသောက်၊

မောင်ဆုရှင်

သွားလာနိုင်ရန် ကြိုးစားကြသည်။ ကြိုးစားမှု အတိုင်းအတာ အလျောက် အောင်မြင်သည်လည်းရှိ၏။ မအောင်မြင်သော်မှ နီးစပ်အောင် လမ်းရှာ တုပရသည်လည်းရှိသည်။

လိုက်ဖ်စတိုင် ပြောင်းလဲခြင်း၏ နောက်ခံအကြောင်းနှင့် အတွေးအခေါ်ကိုကား တွေးတောကြံဆစရာ မလိုသကဲ့သို့ သဘောထားတတ်ကြသူ များပါသည်။ အမှန်စင်စစ် ထိုင်ရာမထ ဆက်သွယ်ရေး မြန်ဆန်လာသော ခေတ်ကာလ အခြေအနေက ထိုအပြောင်းအလဲတို့ကို သယ်ဆောင်လာခြင်းဖြစ်ပေသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ မိမိဝန်းကျင်၌ ပြောင်းလဲလာသော လိုက်ဖ်စတိုင်ကို မိမိတို့ ရေမြေ နောက်ခံဖြင့် အဆင်ပြေမှုကို ဦးစားပေးလျက် လက်ခံရယူရန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ဆီတွင် “လိုက်ဖ်စတိုင်” အမည်ဖြင့် မဂ္ဂဇင်းတစ်စောင်ပင် ပေါ်ထွက်နေသည်မှာ နှစ်အတန်ကြာမျှ ရှိခဲ့ပြီ။ ထိုလစဉ်မဂ္ဂဇင်း၏ စာမျက်နှာ မျက်နှာဖုံး အကြောင်းရပ်များတွင် ခေတ်မီသားစုကိစ္စ၊ ခရီးသွားလာ အပန်းဖြေမှုကိစ္စ၊ ကလေးသူငယ် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးကိစ္စမှသည် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူမှု အထိ ကျွမ်းကျင်သူများက ပါဝင်ရေးသားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခေတ်မီအောင် နေထိုင်ရေး၏ အင်္ဂါရပ်များတွင် တွေးစရာ၊ ဆင်ခြင်စရာကလေးများ ပါသည်။ သဘောပေါက် လိုက်နာစရာကလေးများလည်း ပါလေသည်။

ကျွန်တော်တို့ ပြောချင်သည်မှာ လာမည့်ရာစုနှစ်တွင် ထို့ထက် ပြောင်းလဲစရာတွေရှိသည်ကို ကြိုတင်သိမြင် ပြင်ဆင်ဖို့ဖြစ်သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ထိုအပြောင်းအလဲအချို့သည် သိပ္ပံစက်မှုကမ္ဘာ၌ ကိုယ်ကိုလည်း လာရောက် ရိုက်ခတ်မည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုရိုက်ခတ်မှုများတွင် အကောင်းရော အဆိုးပါ ပါနိုင်သည်။ အပြောင်းအလဲ၏ ထိတွေ့ ရိုက်ခတ်မှုကို အလိုက်သင့်ဖြစ်ဖို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော သိပ္ပံစာရေးဆရာကြီး တစ်ဦးက ရှေ့လာမည့် အပြောင်းအလဲများကို မကြာမီက ဟောကိန်း ထုတ်ထားပါသည်။ သူက ခုနှစ် သက္ကရာဇ်ဖြင့် ရှေ့ဖြစ်ဖတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ခရစ်နှစ် ၂၀၀၁ တွင် လူသူစု၍ ခိုးဆိုးသောဂိုဏ်းများ မရှိ နိုင်တော့။ အီလက်ထရွန်နစ် ကင်းစောင့် ကင်မရာများက စောင့်ကြပ် ပေးလိမ့်မည်။ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၂ တွင် ဂျက်လေယာဉ်ထက်မြန်သော လေယာဉ်ကြီးတွေ ပေါ်လာလိမ့်မည်။ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ ထိုလေယာဉ်ကြီးများဖြင့် အာကာသထဲတွင် ဆောက်ထားသော ဟိုတယ်ကြီးများသို့ အပန်းဖြေသွားကြလိမ့်မည်။ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၅ ၌ သတ္တုအမျိုးမျိုးတို့ကို အဖိုးတန်အောင် ပြုပြင်သော သိပ္ပံနည်း ကြောင့် ရွှေသတ္တုက အဖိုးမတန်ဖြစ်လိမ့်မည်။ ခဲနှင့် ကြေးနီက ပို၍ တန်ဖိုးကြီးလာမည်။ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၌ ငွေကြေး သုံးစွဲမှုအစား လျှပ်စစ်မီဂါဝပ်တို့ကို တန်ဖိုးသင့်၍ သုံးစွဲကြလိမ့်မည်။ အကြောင်းမှာ လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်က အရေးပါ အဖိုးတန်သောကြောင့်ဖြစ်မည်။

ခရစ်နှစ် ၂၀၁၀ ပြည့်တွင် စက်တို့မှာ လူကဲ့သို့ မှတ်သား နားလည်နိုင်သော မှတ်ဉာဏ် ရှိလာမည်ဖြစ်သဖြင့် စက်များကို လူလောက်နီးပါး မှာကြားခိုင်းစေ၍ အဆင်ပြေလိမ့်မည်။ နောက်

မောင်ဆုရှင်

၁၅ နှစ်အကြာတွင် လူတွေကို ပျော်အောင်၊ ပြုံးအောင်၊ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး စိတ်ချင်းဆက်သွယ်မှုရအောင်၊ အာရုံမြင်သာသည့်သဘော *[Virtual Reality]* ရှိအောင် အာရုံခံ သံခမောက်ဦးထုပ်တစ်မျိုးကို သုံးစွဲကြလိမ့်မည်။ ထိုဦးထုပ်ဆောင်း၍ ဆက်သွယ် ခံစားသူမှာ သုံးစွဲရာတွင် ဦးထုပ်၏ ဓာတ်လိုက်မှုကို အားထားရမည်ဖြစ်သဖြင့် ခေါင်းတုံးရိတ်ထားကြရလိမ့်မည်။ ဆက်သွယ်မှုမပြုသောအချိန်၌ ခေါင်းတုံး (ကတုံး) ကြီးနှင့် နေရမည်ကို ရှက်ကြမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဆံပင်ပုံစံအတုလုပ်ရောင်းသူများ ချမ်းသာကြလိမ့်မည်ဟု စာရေး ဆရာက ဆိုသည်။

သူ့ဟောကိန်းမှာ ထိုမျှဖြင့် မပြီးသေး။ ခရစ်နှစ် ၂၀၄၀ ၌ နာနိုတက်ခနိုလိုဂျီ *[Nanotechnology]* ခေါ် အသေးစား စက်ကလေးများ ပြုလုပ်နိုင်သောကြောင့် စက်ကြီးကြီးမားမား မလိုတော့။ ပိုးကောင်ကလေးများအရွယ် စက်ရုပ်ကလေးများ ပေါ်လာလိမ့်မည်။ လူတို့လုပ်အား သက်သာဖို့အကြောင်းဖြစ်သည်။ လုပ်အား စိုက်ထုတ်ရမှု နည်းပြီး အချိန်အားရလျှင် စာပေဗဟုသုတနှင့် အနုပညာ ခံစားမှုတို့ကို ပို၍လုပ်နိုင်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ၌ အပျော်တမ်း အမဲလိုက်ရသောအလုပ်ကို ကျောက်ခေတ် လူသားများကဲ့သို့ လူတွေ စက်ရုပ်သုံး၍ အပျင်းဖြေကြလိမ့်မည်။ ခရစ်နှစ် ၂၀၄၅ ခုနှစ်တွင် ဆောက်လုပ် နေထိုင်ကြသော နေအိမ်များ၌ မီး၊ ရေ၊ ဓာတ်အားတို့ကို တစ်အိမ်ချင်း လုံလောက်အောင် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲနိုင်သောစနစ်များ ရှိနေမည်ဖြစ်သဖြင့် အခြားဌာနများကို အားကိုးစရာ လိုတော့မည်မဟုတ်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဤမျှအဆင်ပြေနေသော ကမ္ဘာကြီး၌ ပျင်းရိစရာဖြစ်သဖြင့် တရားတမော အိပ်လိုက်ဦးမည်ဟု မိမိကိုယ်ကို အအေးလွန်စနစ် [Cryonics] ဖြင့် ရေခဲစိမ်၍ ဇော်ဂျီဖိုဝင်သကဲ့သို့ ကာလကြာစွာ ငြိမ်သက်နေကြဖွယ်ရှိသည်။ အသက်တွေ ပိုရှည်လာသဖြင့် ရာကျော် လူတွေ များလာမည်။ ထိုဘိုးသက်ရှည်၊ ဘွားသက်ရှည်တို့သည် မြေပြင်တွင်သာမက အာကာသထဲရှိ ဟိုတယ်ကြီးများ၌လည်း ရှိနေ လိမ့်မည်။ သူတို့မှာ ကိုယ့်ထက် ကောင်းကင်ဘုံနှင့် နီးသူများဖြစ်ကြ လိမ့်မည်ဟု ထိုခေတ် လိုက်ဖက်စတိုင် အပြောင်းအလဲ၌ မနာလို မဖြစ်ကြဖို့ပင်။

အိုင်တီခေတ်ကို နောက်ပြန်သွားခြင်း

“သတင်းအချက် နည်းပညာခေတ်” ဟုခေါ်သော အိုင်တီခေတ် ပေါ်ထွန်းလာခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုင်ရာမထ ဆက်သွယ်ရေး ကိစ္စ လိုအပ်ချက်ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆက်သွယ်မှု လျင်မြန်ဖို့ဖြစ်သည်။ လျင်မြန်ရုံမက ဆက်သွယ်ရေး လိုအပ်ချက်လည်း အချိန်တိုင်းလိုပင် ရှိနေကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဤကိစ္စအတွက် သတိထားမိသည်မှာ နေ့စဉ် အလုပ်ခွင် ကြီးငယ်တို့၏ ကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုနေရာများ၌ အလုပ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ရင်းဖြင့် စည်းညီဝါးညီဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ချက်တွင် အိုင်တီ သဘော ခေါင်းပါးလှသည်ဟု ခံစားမိသည်။ အိုင်တီခေတ်တွင် သတင်းအချက် အပေးအယူ လက်ညှိတက်ညီဖြစ်မှ အကျိုးထူး နိုင်မည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

“ဆောင်ရွက်ပြီးလျှင် သတင်းပြန်ပို့ပါ” ဟူသော စာတန်းကလေးကို မကြာခဏ မြင်နေရသည်။ သတင်းပို့မှသာ လိုအပ်သလို ဆုံးဖြတ်၍ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်။ သို့မှ လုပ်ငန်းတစ်ခုအတွက် လက်ညီတက်ညီ ဖြစ်နိုင်မည်။

လက်ညီတက်ညီဖြစ်ရေးသည် ညှိနှိုင်းဆက်စပ် ဆောင်ရွက်မှု ဟူသော Coordination နှင့်လည်း ဆိုင်သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သော Cooperation နှင့်လည်း ပတ်သက်နေသည်။ လုပ်ငန်းသဘော သိသင့်ရာကို အချင်းချင်း အသိပေး၍ အလုပ်တွင်ကျယ်အောင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်တတ်ဖို့ဖြစ်သည်။

ထိုအကြောင်းကို ပြောသောအခါ “လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ်” ဟူသော ဝေါဟာရကို အမှတ်ရသည်။ ထိုစွမ်းအားသည် လုပ်ငန်းဟူသမျှ၌ လေ့ကျင့်ယူအပ်သော စွမ်းအားဖြစ်လေသည်။ လေ့ကျင့်ရမည့်လုပ်ငန်းတွင် သတင်းပို့ခြင်း အလေ့အထသည် အနိမ့်ဆုံး လုပ်ငန်းဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် အမြင့်ဆုံးရလဒ်ကိုလည်း ထိုအကြောင်းကြောင့် ပေးနိုင်သည်။

ထိုအခြေခံဖြင့် လုပ်ငန်းစကြလျှင် အဆက်အစပ်မိဖို့အရေးမှာ အခရာဖြစ်သည်။ အဆက်အစပ် မရှိသောကြောင့် ရည်ရွယ်သော လုပ်ငန်း ပြီးစီးချိန် နောက်ကျခြင်း၊ လုပ်ငန်း အရည်အသွေး ချို့တဲ့ခြင်းနှင့် လုပ်ကိုင် အကောင်အထည်ဖော်ရာသူအချင်းချင်း နားလည်မှု လွဲမှားကာ လိုရင်းမရောက်ဘဲဖြစ်တတ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ဆီတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အရွယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် စတင် ထူထောင်ကြသောအခါ အထက်ပါ ညှိနှိုင်းဆက်စပ်မှုနှင့်

မောင်ဆုရှင်

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ၌ သတင်းပို့ခြင်း အားနည်းချက်ကို မကြာခဏ ကြုံရတတ်သည်။ တာဝန်အဆင့်ဆင့်ယူ၍ လုပ်ကိုင်ကြ သူတို့၌ ကျွမ်းကျင်မှုကို အသာထား၊ ဆက်စပ် ဆောင်ရွက်မှုကိုပင် လုပ်ဖြစ်ဖို့ တိုက်တွန်းနေကြသံကို ကြားရသည်။ “သူက ဘာပြော သလဲ၊ ငါ့ကိုပြန်ပြောပါလားကွာ”၊ “တယ်လီဖုန်းလေးတစ်ချက် ကောက်လှည့်လိုက်ရင် ရသားပဲ”၊ “ဟိုနေ့ကကိစ္စ ပြီးပြီလား၊ အခြေ အနေကို စောင့်နေတယ်ဗျာ”၊ “အဆင်ပြေမပြေတော့ ပြန်ပြောဦး လေ”၊ “ဟိုနေ့က မလာဖြစ်တာ ဘာဖြစ်လို့လဲ” စသည်ဖြင့်။ ထိုအသံ များသည် ကိုယ့်အနီးဝန်းကျင်၌ပင် မကြာခဏ ကြားနေရသည်။

ကြားရသူတို့မှာ ဘာမှမဖြစ်လောက်သောကိစ္စကို ပြောနေ သည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ကာယကံရှင်တို့မှာ လုပ်ငန်းတစ်ခု မပြီး စီးခြင်း၊ နှောင့်နှေးခြင်း၊ ကတိပျက်ခြင်းတို့ကို အရင်းတည်၍ ပြောနေ ရသည့် အခြေအနေများပင် ဖြစ်စရာ ရှိသည်။ အချို့ကိစ္စများတွင် ငွေကြေးတန်ဖိုးများစွာ ပါဝင်နေတတ်သည်။

အများအားဖြင့် လုပ်ငန်းတစ်ခု ထူထောင်လုပ်ကိုင်သူတိုင်း စီမံစရာအလုပ်တွေ များကြသည်။ အချိန်ဇယားဖြင့် လုပ်ကြရသည်။ အချိန်းအချက်ချင်း မထပ်အောင် ညှိကြရသည်။ ကြိုတင် မမျှော်မှန်း ဘဲနှင့် ပေါ်လာတတ်သည့် ပြဿနာတို့ကို ရှင်းကြရသည်။ လုပ်ငန်း တိုင်းလိုလို၌ လူကို ခန့်ခွဲရခြင်း၊ ငွေကြေးစရိတ်စကကို ခန့်ခွဲရခြင်း၊ အချိန်နာရီကို ခန့်ခွဲရခြင်းတို့ရှိရာ လူကို ခန့်ခွဲရသောကိစ္စ၌ ပြေတန် သလောက် ပြေလျှင်ပင် များစွာ တာသွားနိုင်သည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

လူကိုခန့်ခွဲမှု၌ လုပ်အားကို အသုံးပြုရသလို ထိုသူ၏ အလေ့အထကိုလည်း များစွာ အားထားရသည်။ ထိုအလေ့အထတွင် သတင်းပို့တတ်ခြင်း၊ ဆောင်ရွက်နိုင်မှု အခြေအနေကို အသိပေးခြင်းတို့မှာ အခြေခံဖြစ်သည်။ ထိုအချက်၏ အရေးပါမှုကိုသိလျှင် သုံးစရာ ခေတ်မီဆက်သွယ်ရေး အဆောင်အရွက်တွေ များစွာ ရှိနေသည်။ တုံးခေါက်ခြင်း၊ မောင်းကြေးနင်းလည်ခြင်းတို့မှ စခဲ့သည့် အများသိ ဆက်သွယ်ရေးခေတ်မှ တစ်ကိုယ်ရေ ဆက်သွယ်ရေးခေတ်သို့ ရောက်လာခဲ့သည်မှာပင် ကြာခဲ့ပြီ။

တယ်လီဖုန်း၊ ဖက်စ်၊ အီး-မေးလ်တို့မှာ လူတိုင်းလက်ထဲသို့ မရောက်သေးသော်လည်း အသုံးပြုနိုင်သော အစီအစဉ်များ မြို့ပြဝန်းကျင်တွင် ရှိနေသည်။ ထိုမျှလောက်နီးနီး ထိရောက်သော အစီအစဉ်များလည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရှိတတ်သည်ကို သုံးတတ်ဖို့လိုသည်။ သုံးစွဲရာတွင် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက် ပေးနိုင်ဖို့ ဖြစ်၏။

တစ်နေရာတွင် တစ်ဦးက သူ့လုပ်ငန်းကို မပြီးလိုက်သောအခါ သူနှင့်ဆက်စပ် လုပ်ကိုင်ရမည့်နေရာတို့၌ ဇယ်စက်သလို အကျိုးအပြစ်တို့ အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်ရတော့သည်။ ထိုအခက်အခဲများကို ဖြေဖျောက်ရန် အားထုတ်ချမှတ်သော လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး ရှိနေသည်။ “အချိန်နှင့် ရွေ့လျားမှု” [*Time and Motion*] ဟူသောစနစ်မှာ စီမံခန့်ခွဲရေး၌ တွက်ချက်နည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ရှေးကတည်းက ပေါ်ခဲ့သော နည်းတစ်နည်းဖြစ်သည်။ အလုပ် လုပ်ချင်အောင် မက်လုံးပေးသော

မောင်ဆုရှင်

အစီအစဉ်ကိုလည်း ထည့်တွက်ရမည်။ လူမှုစီးပွား အခြေအနေတို့ကို ထည့်ပြောနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဗဟိုချက်မှာ လူပင်ဖြစ်သည်။

အလုပ်ခွင်စနစ်သစ်နှင့် အလုပ်သဘော ဖိစီးမှုအသစ်တို့က ကျွန်တော်တို့၏ အလုပ်လုပ်ပုံ စရိုက်များကို မဖြစ်မနေ ပြောင်းလဲ မပေးမီတွင် ကျွန်တော်တို့သည် မသိလိုက် မသိဘာသာဖြင့်ပင် အိုင်တီဇေတ်ကို နောက်ပြန်သွားနေမိကြလေသည်။

ဝက်ပါလမ်း

မြို့ပြလမ်းများပေါ်တွင် “ယာဉ်ကြော” ဟု သတ်မှတ်သော အပိုင်း အခြားတစ်ခု ရှိတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် မော်တော်ယာဉ်များ ဥဒဟို သွားလာကြသော လမ်းကြီးများပေါ်တွင်ဖြစ်သည်။ ထိုယာဉ်ကြော များမှာ မြင်သာသည်လည်းရှိသည်။ မမြင်သာဘဲ မျက်မှန်းဖြင့် အသုံးပြုရသောအဖြစ်မျိုးလည်း ရှိတတ်သည်။ ထိုယာဉ်ကြောသည် ယာဉ်မောင်းသူတို့အတွက်သာမဟုတ်။ ခြေကျင်လျှောက်သူ၊ ဖြတ်ကူးသူတို့အတွက်လည်း ဖြစ်သည်။ ခြေကျင်သမားတို့မှာ အမှန်း အတားကို အားကိုးရလေ့ရှိမြဲဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ယာဉ် အန္တရာယ်ကို ရှောင်နိုင်တိမ်းနိုင်ရန် ဖြစ်လေသည်။

တစ်နေ့က ကားမောင်းသွားရင်း ရှေ့မှာ ညီညာ၍ လှပ စိမ်းလန်းသော အပင်များစိုက်ထားသည့် နေရာပိုင်းကြီးတစ်ခုသို့ ရောက်သည်။ ထိုအပိုင်းကို ပတ်ပြီးမှ လိုရာသို့ သွားရမည်ဖြစ်သည်။

မောင်ဆုရှင်

အဝိုင်းကို ဦးတိုက်နေသော လမ်းများမှာ လေးလမ်းမျှဖြစ်သည်။ ထိုလေးလမ်းပေါ်တွင် မျက်နှာချင်းဆိုင်မှ လာသူများနှင့် ထိုလာရာ လမ်းအတိုင်းပင် မျက်နှာချင်းဆိုင်အရပ်သို့ သွားသူများရှိသည်။ သွားသူများဟု ဆိုရမည်ထက် သွားသောယာဉ်များဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ယာဉ်ကြီးယာဉ်ငယ်အမျိုးမျိုးလည်း ပါလေသည်။ ထိုလမ်း မျိုးမှာ ခြေကျင်သမားတို့ထက် ယာဉ်စီးသမားတို့အတွက်သာ အဓိက ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ဤလမ်းသည် ခြေသွားလမ်း မဟုတ်သော ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြို့ပြဝန်းကျင်၌ ခြေသွားလမ်း မဟုတ်သဖြင့် မြေလမ်း၊ ကျောက်စရစ်လမ်း၊ အုတ်ရိုးလမ်းတို့လည်း မဟုတ်ဘဲ အမာခံ နိုင်လွန်ကတ္တရာလမ်းများဖြစ်နေသည်။ လမ်းဟူသောအမည်ကို ခံယူလျက် လျှောက်လှမ်းရန် မဟုတ်ဘဲ မောင်းနှင်ရန် ဖြစ်ခဲ့သည်မှာ မြို့ပြအသွင်တို့ ပီပြင်ခဲ့သည်မှ စတင်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ယာဉ် ရထားတို့ ပေါ်ပေါက်သုံးစွဲချိန်မှ စခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုသင့်သည်။ လမ်း၏ သမိုင်းသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှု၏ သမိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ခြေသွားလမ်း ခပ်ကျဉ်းကျဉ်းကို စ၍ထွင်ရာမှ ယာဉ်သွားလမ်း ခပ်ကျယ်ကျယ် ဖောက်ခြင်းအထိ ရှည်လျားသောခရီးဖြစ်သည်။

လူ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ ပါလာခဲ့သော လမ်းသည် လူ့အသုံး အနှုန်းတို့၌ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ တင်စား၍ဖြစ်စေ တွင်ကျယ်လျက် ရှိနေလေသည်။ “အလျင်လို လမ်းအိုလိုက်” ဟူသော ဆိုရိုးရှိသည်။ “လမ်းဆုံးလျှင် ရွာတွေ့လိမ့်မည်” ဟု အသုံးရှိသည်။ “မရှောင်သာ သည့် လမ်းမြှောင်ကြား မင်းနဲ့ငါနဲ့ညား” ဟူ၍လည်း ကာရန်နှော၍

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ပြောသေးသည်။ “သဲဖြူရာဇမတ် ခင်းသောလမ်း” သည် ရှေးက အရေးပါမှု အဆောင်အယောင်ဖြစ်သည်။ “ကော်ဇောနီခင်းသော လမ်း” သည် ခေတ်ပြိုင် အရေးပါမှု အဆောင်အယောင်တစ်မျိုး ဖြစ်လာသည်။

လမ်းနှင့် တင်စားကြသည့် စာစကား၊ အရပ်စကားတို့မှာ မကုန်နိုင်။ ဘဝခရီးကို လမ်းနှင့်နှိုင်း၍ “ဘဝခရီးလမ်း” ဟု ဆိုသည်။ “လမ်းဘယ်မြင်” ဟူ၍ သုံးကာ အကျပ်အတည်းတွင် ထွက်ပေါက် ရှာကြရသည်။ “အပေါက်အလမ်း” သည် အခွင့်အလမ်းအဖြစ် အရပ်သုံးရှိသည်။ “နည်းလမ်း” သည် ဆောင်ရွက်ရန် နည်းနာ ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ “နည်းမှန်လမ်းမှန်” နှင့် “နည်းပေးလမ်းပြ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းတို့ ဆင့်ပွားပေါ်ထွက်ပြန်သည်။

“ဆူးခင်းသောလမ်း၊ တမာလမ်း၊ ခယောင်းလမ်း၊ ပန်းခင်း လမ်း” တို့မှာ နိမိတ်ပုံများဖြစ်ကြသည်။ အိန္ဒိယ အခြေစိုက် လူဖြူ ကဗျာဆရာတစ်ဦးက “မန္တလေးသို့ သွားရာလမ်း” [*On The Road to Mandalay*] ဟု ကဗျာရှည်စပ်သည်။ သူ့အမည် ရုဒ်ယာဒ် ကစ်ပလင်း [*Rudyard Kipling*] ဆိုသူဖြစ်၏။ အမေရိကန် ဟိုလိဝုဒ် ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခုက “ဘာလီသို့ သွားသောလမ်း” [*The Road to Bali*]၊ “ဇန်ဇီဘာသို့ သွားသောလမ်း” [*The Road to Zanzibar*] စသည်ဖြင့် ဒေသခေလေ့တို့ကို ဖော်ကျူးလျက် ရုပ်ရှင်ဇာတ်မြူးတို့ကို ရိုက်ကူး ထုတ်လုပ်ခဲ့ရာ သူ့ခေတ်နှင့်သူ လူကြိုက်များခဲ့၏။ ဟိုလိဝုဒ်ကပင် “ဘဝါနီလမ်းဆုံ” [*Bhwani*

မောင်ဆူရှင်

Junction] ဟူ၍ အိန္ဒိယပြည်ကို နောက်ခံထားလျက် အခြားရပ်ရှင်ကား တစ်ကား ရိုက်ကူးခဲ့သေးသည်။

“ပိုးလမ်းမကြီး” [*The Silk Road*] ဟူသည်ကား ဥရောပအစပ်မှ အာရှအရှေ့ပိုင်း တရုတ်ပြည်တစ်ခွင်အထိ မွန်ဂိုလီးယားဒေသကြီးကိုဖြတ်၍ သွားသောလမ်းကို ဆိုလိုသည်။ ထိုလမ်းသည် တစ်ခုတည်း၊ တစ်ဖြောင့်တည်းမဟုတ်သော လမ်းခွဲလမ်းမြွှာများရှိသည့် ခရီးလမ်းကြောင်းကြီးဖြစ်၍ လွန်ခဲ့သည့်နှစ် ၁၀၀၀ ကျော်က ကုလားအုပ်၊ လားဝန်တင် စသည်တို့ဖြင့် ကုန်စည်တင်၍ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခဲ့သောလမ်းကြီးဖြစ်သည်။ ထိုလမ်းသည် စစ်မက်ချီရာလမ်း၊ ကုန်စည်ကူးသန်း ဖလှယ်ရာလမ်း၊ အတွေးအခေါ် ယုံကြည်မှုတို့ ဖြတ်သန်း စီးဆင်းခဲ့ရာ လမ်းမကြီးဖြစ်သည်။ ထိုလမ်းတစ်လျှောက်၌ ခိုးသားဓားပြတို့ ထူပြောသောအခါလည်း ရှိခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း ရာထောင်ချီခဲ့သော်လည်း ထိုလမ်းကြောတစ်လျှောက် အဖြစ်အပျက် အထောက်အထားများနှင့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို သမိုင်းအမွေအဖြစ် ရှာကြံ၍ ခြေရာကောက်ကြဆဲဖြစ်သည်။

လမ်းတကာလမ်းတို့တွင် မြစ်ကိုဖြတ် တောင်ကိုကျော်ရသော လမ်းတို့လည်းရှိသည်။ ခိုင်ဘာတောင်ကြား [*Khyber Pass*] လမ်းမှာ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင်ရှိသော ဟိမဝန္တာတောင်စွယ်လမ်းဖြစ်သည်။ သာမိုပီလေး တောင်ကြားလမ်း [*Thermopales Pass*] မှာ ဂရိတို့ကောင်းစားစဉ်က သမိုင်းဝင် ထင်ရှားခဲ့သောလမ်း ဖြစ်သည်။ “မာရသွန်” မှာ လမ်းမဟုတ်သော်လည်း စစ်အောင်နိုင်ကြောင်း သတင်းကို ၂၆ မိုင်ကျော်ခရီးတစ်လျှောက် ဆက်သားဖြင့် ကောင်း

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

သတင်း ဆောင်ယူခဲ့သောလမ်းဖြစ်သည်။ ထိုခရီး ထူးခြားမှုကို ယခုတိုင် အသိအမှတ်ပြုလျက် ထိုအတိုင်းအတာအတိုင်း တာရှည် အပြေးပြိုင်ပွဲ ဆင်ယင်နေကြတုန်းရှိသေး၏။

ကိုယ့်ပြည်ကိုယ့်ရွာ နီးနားဝန်းကျင်တွင် လျှိုမြောင်ဖြတ်ကျော် ရေပေါ်ဖြတ်သန်းသောလမ်းများရှိသည်။ တရုတ်-မြန်မာလမ်းမကြီး၊ လီဒိုလမ်း၊ ဟူးကောင်းတောင်ကြားလမ်း၊ အမ်းတောင်ကြားလမ်းတို့ ရှိနေသည်။ စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလသည်ပင် ရခိုင်ရိုးမကိုဖြတ်၍ ရက်ပိုင်းအတွင်း ဒဂုံသို့ ဆင်းခဲ့သည်။

လမ်းဖောက်လျှင် လမ်းအူကြောင်းရှိမြဲဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ခြေသွားလမ်းရိုးကို အကြောင်းအားလျော်စွာ အခြေခံရသည်။ လူ့ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားလာသောအခါ လမ်းကြီးလမ်းမများကို ဖောက်လုပ်လာကြသည်။ ဂျာမနီတွင် အော်တိုဘန်း [*Autobahn*] ခေါ် လမ်းကြီးများ၊ အမေရိကန်တွင် တန်းပိုက် [*Turnpike*] ခေါ် ဖြတ်သန်းခပေးရသော လမ်းကြီးများ၊ နိုင်ငံများစွာတွင် ဟိုင်းဝေး [*Highway*] ခေါ် လမ်းမကြီးများသည် မြေကြောရှုံ့ပေးနိုင်သည့် နေရာများဖြစ်သည်။ ထိုလမ်းမကြီးများပေါ်၌ အချိန်နှင့်အမျှ ပြေးလွှား ရွေ့လျားနေသော မော်တော်ယာဉ်များမှာ ခပ်လှမ်းလှမ်းမှ ကြည့်ရလျှင် မြစ်ရေစီး၌ မျောပါနေသော လှေသမ္ဗန်များအလား စီးမျော၍နေကြလေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ မြစ်ထဲတွင် ဗေဒါများ ပိတ်ဆို့နေသကဲ့သို့ လမ်းမကြီးများပေါ်၌ ယာဉ်ကြော ပိတ်ဆို့၍ နေတတ်သည်။ ချောင်းမြောင်းများ၌ ရေစီးရေလာကောင်းပါမှ

မောင်ဆုရှင်

ပိတ်ဆို့ခြင်း မရှိနိုင်သကဲ့သို့ ယာဉ်ကြောများကိုလည်း ထိုအတိုင်း အစီးအမျောမှန်ရန် ကြိုးစားကြရသည်။

လမ်းဟူသည် မျက်မြင်ထင်ရှား ရှိအပ်သောအရာဖြစ်ခဲ့သော် လည်း ယခုအခါ၌ “ဆင်သွားရင် လမ်းဖြစ်တယ်” ဟူသော ဆိုရိုးနှင့် မခြား သွားတတ်လျှင် လမ်းဖြစ်သော အခြေအနေများရှိလာသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည်မှာ လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၁၀၀ က ပေါ်ခဲ့သော လေယာဉ် ပျံများ၏ ကျေးဇူးပင်ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၅၀ ကျော်က ပေါ်ခဲ့သော ဒုံးပျံများ၏ ကျေးဇူးကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် လမ်းဟူ၍ ထွင်းဖောက်၍ မရသောနေရာ၌ လမ်းလုပ်၍သွားနေ ကြပြီ။ ထိုအခါ၌ လမ်းတို့၏ မူလလိုအပ်ချက်တွင် တတ်နိုင်သမျှ မကွေ့မကောက်ဘဲ “ကျီးကန်းပျံသကဲ့သို့” [*Crow's Flight*] တောက်လျှောက်ပေါက်ရန် လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်လာသည်။ ယင်းမှာ လေကြောင်း ပို့ဆောင်ရေးဖြစ်သည်။ အာကာသခရီး သွားလာရေး၌ကား ကွေ့ပတ်၍ အရှိန်ယူကာ ဆိုက်ရောက်မည့်ခရီး ကို တွက်ချက်တင်လွှတ်ရသည်ဖြစ်သောကြောင့် တိုက်ရိုက် မဖြစ် နိုင်ပေ။ သို့သော် အာကာသခရီးသည် မကြာမီ အများစီးနင်း နိုင်သည့် ခရီးဖြစ်ရန် တာရှည်ခဲ့ပြီဖြစ်လေသည်။

လမ်းများအကြောင်း မှတ်တိုင်စိုက်ထူခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များကို သုံးသပ်သောအခါ ရောမတို့၏ ပထမဆုံး ကျောက်ခင်းလမ်းများကို တွေ့ရသည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၆၀၀၀ ကမူကား ကျောက်ခေတ် သာသာ လူသားတို့သည် သစ်တုံးများကို ချခင်း၍ မြောင်းကိုကျော်၊ ချိုင့်ကိုဖြတ်၍ လမ်းခင်းခဲ့ကြသည်။ သိပ္ပံနည်းကျ အမာခံ လမ်းကြီး

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

လမ်းမများသည် ၁၈ ရာစုတွင် စ၍ပေါ်သည်။ လမ်းကောင်း လမ်းမများ ၁၉၂၀ ပြည့်ကျော်မှသာ ဖြိုင်ဖြိုင်ခင်းလာခဲ့ကြသည်။ မော်တော်ကား ပေါ်လာသောကြောင့် လမ်းကြီးများ ကွန်ရက် ရှယ်ခဲ့သည်။ လမ်းတို့သည် လူမှုကိစ္စ သွေးကြောများ ဖြစ်လာ ကြသည်။

လမ်းအကျယ်ကို ခြောက်လမ်းသွားဟူ၍ ယာဉ်ကြောချဲ့ထား ကြ၏။ လမ်းမကြီးဘေးတွင် လမ်းသွယ်များ ခွဲ၍ ဖောက်ကြ၏။ ခုံးကျော်တံတားများ ဆင်ကြ၏။ လမ်းကို အဆင့်ဆင့်လွှာ၍ ဖြတ်သန်းနိုင်ရန် သုံးလာကြ၏။ လမ်းဆုံတွင် ပဲရွက်ပုံ [*Clover Leaf*] အဝိုင်းဖြင့် ယာဉ်ချင်းတွေဆုံ ရပ်နားခြင်းမပြုရစေရန် စီစဉ်ကြ၏။

“ဘီး” ဟူသော ဒလိမ့်တုံးကို မည်သူစခဲ့သည်ဟု မဆိုနိုင်သော် လည်း ဒလိမ့်တုံး အခြေခံမှ ပေါက်ဖွားခဲ့သော ဘီးကြီးဘီးငယ်တို့ သည် လေကူရှင်ခံ၍ အရှိန်အဟုန်နှင့် ပြေးနေကြလေပြီ။ ပြေးရင်းက လူ၊ ပစ္စည်း၊ ရိက္ခာတို့အပြင် အတွေးအခေါ်၊ ဓလေ့စရိုက်တို့ကို လမ်းကြောအတိုင်း သယ်ယူသွားကြသည်။ လမ်းသင့်ဖို့၊ လမ်းဖြောင့် ဖို့ ဆုတောင်းရသည့်နည်းတူ လမ်းမှန်ဖို့ကိုလည်း သတိထားကြ ရမည်ဖြစ်သည်။

လမ်းထွင် လမ်းဖောက်သူတို့၏ စေတနာကိုလည်း လေးစား ဂုဏ်တင်ရမည်ဖြစ်လေသည်။

ပြီးပလား

“ပြီးပလား” သည် စာစကားဖြင့်ဆိုလျှင် “ပြီးပြီလား” ဟု ဖြစ်ရပါမည်။

“ပြီးပလား” ဟူသောအမေးကို ကိုယ့်ကိုလည်း အကြိမ်ကြိမ် အမေးခံရသည်။ သူများကိုလည်း ကိုယ်က အကြိမ်ကြိမ် မေးရသော အခါများရှိသည်။ မမေးရ ရှိပါရိုးလား။ အလုပ်ပြီးမှ အလုပ်ဖြစ်သည်။ အလုပ်ဖြစ်မှ အဆင်ချောသည်။ အဆင်ချောခြင်းသည် တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဦးတည်နေလေသည်။ တိုးတက်မှုကို တစ်ဦးချင်းမှ အစ နိုင်ငံအဆင့်အထိ ပိုမိုလိုအပ်နေသည်။ လိုအပ်ရုံမျှမက ယှဉ်ပြိုင် လုပ်ကိုင်ရသော သဘာဝလည်းရှိလာသည်။ အထူးသဖြင့် ဈေးကွက် စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးသော ဒေသများ၌ လူမှုအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ် လုံးကို ထိုသဘောက လွှမ်းခြုံနေသည်ဟု ဆိုထိုက်သည်။

ထို့ကြောင့် “ပြီးပလား” ဟူသောမေးခွန်းသည် အရေးကြီး၏။ ကျွန်တော်တို့အဖို့ ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ အတွင်း၌ လုပ်ကိုင်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

အကောင်အထည်ဖော်ရသော အတွေ့အကြုံများ ရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ အမေးခံရသော အချိန်များနှင့် မေးမြန်းကြည့်သော အချိန်များ၌ များသောအားဖြင့် ကသိကအောင့်ဖြစ်ရသည်က များသည်။ အကြောင်းမှာ မပြီးပြတ်တတ်သည်က များသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဘာကြောင့် မပြီးပြတ်ရသနည်း။ ရှိနိုင်သော အကြောင်းများကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားကြည့်ဖို့ သင့်သောအချိန်ဖြစ်ပါသည်။

ဌာနဆိုင်ရာ အလုပ်များကို ထားဦး။ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ၌လည်း “ပြီးပလား” မှာ မရှိမဖြစ် မေးရသည့် မေးခွန်း ဖြစ်သည်။ သူတို့အဖို့ ပို၍ဆိုးသည်မှာ ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများနှင့် စာလျှင် နယ်ကျဉ်းကျဉ်း၊ သုံးစွဲရသည့်ငွေကြေး၊ အသုံးပြုသော ကိရိယာတို့၏ စရိတ်ကို အလွယ်တကူ တွက်ချက်၍ အမြတ်အရှုံးကို လုပ်ငန်းရှင်အဖွဲ့သို့ တင်ပြရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများမှာ ကျွန်တော်တို့ အစဉ်အလာ ရုံးဌာန လုပ်ငန်းခွင်များနှင့် မတူချေ။ နည်းနည်းဖြင့် ကျဲကျဲဝိုင်းရတတ်သော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းဖွဲ့စည်းပုံကို အဆင့်များစွာ မထား တတ်။ သူတို့လုပ်ငန်းတိုင်းလိုလို၏ အခြေခံ မောင်းနှင်အားများမှာ မန်နေဂျာနှင့် လက်ထောက် [Assistant] များသာ ဖြစ်သည်။ မန်နေဂျာ မဟုတ်လျှင် ဌာနစိတ် အကြီးအကဲ [Section Head] က ဦးဆောင်၍ လုပ်ငန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရသည်။ သူ့မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အထိုက်အလျောက်ရှိသည်။ သူ့လုပ်ပုံကိုပုံကိုလည်း သူ့အထက်မှ ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်နေမှုများ ရှိသည်။ သူ့ကို တော်လျှင်တော်သလို လုပ်ခလခ တိုးပေးသည်။ ထိုစနစ်ကို

မောင်ဆုရှင်

အရည်အသွေးပေါ် အခြေခံသော စနစ် *[Meritocracy]* ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ပြင် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက် ပြီးစီးမှုစွမ်းရည် *[Performance]* ကိုလည်း အချိန်မှန် စစ်ဆေးမှုများ ရှိမြဲဖြစ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ရင်းက လုပ်ငန်းစီမံချက် *[Project]* တစ်ခုကို မျှော်မှန်း သည့်အတိုင်း မအောင်မြင်လျှင် ရပ်ဆိုင်း *[Drop]* ပစ်လိုက်သည်။

ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ခလခကို ပုံမှန် ရုံးဌာနများထက် ပို၍ပေးသည်မှာ နိုင်ငံတကာ အလေ့အထပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အလုပ်ချိန်အတိုင်း တိတိကျကျ လုပ်ရသည့် အပြင် အလုပ်တွင်အောင် ကြိုးကြိုးစားစားလည်း လုပ်ရသည်။ အလုပ်ခွင်သို့ မိမိဧည့်သည်များ လာရောက်နေနား စကားပြောရန် အကြောင်းအခွင့်မရှိ။ နေ့လယ်စာ စားချိန်မှလွဲ၍ ပြင်ပသို့ ကိုယ်ရေး ကိုယ်တာကိစ္စဖြင့် သွားရောက်နိုင်ခွင့်မှာ အလွန်နည်းပါးသည်။ အလုပ်ပျက်ခွင့်ရက်များ ခံစားခွင့်များဆိုလျှင် နိုင်ငံပိုင် အလုပ်ဌာန များထက် နည်းပါးသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဂျပန်၊ အမေရိကန်ကဲ့သို့သော ဈေးကွက်စီးပွားရေးနိုင်ငံများ၌ တိုင်းပြည်၏ ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်း အချိုးအစားနှင့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း အချိုး အစားတို့မှာ အလွန်ကွာခြားလှသည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း အချိုးအစားက နည်းပါးလှလေသည်။ ကုမ္ပဏီ လုပ်ငန်းခွင်သို့ဝင်မည့် ဘဝတိုးတက်မှု ရှာလိုသော လူငယ်လူရွယ်များဆိုလျှင် နာမည်ကြီး စီးပွားရေး တက္ကသိုလ်များမှ ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူများကိုသာ ခေါင်းခေါက် ၍ ရွေးချယ်လေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အလုပ်ဈေးကွက်တွင် အပြိုင် အဆိုင် ကြီးမားကြလေသည်။

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ထိုစနစ်များနှင့်ယှဉ်လျှင် ကျွန်တော်တို့ဆီ၌ အချိန်မီ သတ်မှတ်ရက်တွင် အလုပ်မပြီးနိုင်သည့်ကိစ္စများအကြောင်းကို ဆင်ခြင်၍ သဘောပေါက်နိုင်မည် ထင်သည်။ ဆင်ခြင်ကြည့်သင့်သော ဈေးကွက်စီးပွားရေး အချိန်ကာလသို့လည်း ရောက်ပြီဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းတွင် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရသူအဖို့ အလုပ်ပြီးပြတ်ရန်ကိစ္စမှာ ကိုယ်နှင့်တွဲဖက် လုပ်ကိုင်ရမည့် လက်ထောက် အဆင့်ဆင့်တို့က တာဝန်သိတတ်ဖို့လိုသည်။ ကြိုးစားဖို့လိုသည်။ တာဝန်နှင့် ကြိုးစားမှု အလျောက် အကျိုးရလဒ် ရရှိစေရန် ပင်ကိုဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး လည်း ရှိဖို့လိုလေသည်။ ထိုအခါ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်ခြင်း၊ အလုပ်များဟန်ဆောင်ခြင်းတို့ဖြင့် အကျိုးမပြီးနိုင်တော့ပေ။

အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီခေတ်က မီးရထား၊ ဧရာဝတီသင်္ဘောတို့တွင် အလုပ်လုပ်ကြသော အိန္ဒိယအမျိုးသား ဝန်ထမ်းတို့သည် လက်တွေ့ အလုပ်လုပ်သည်ထက် ဖိုင်တွဲကိုလှန်ခြင်း၊ အလုပ်ချိန်လွန်မှ အုပ်ချုပ်သူ မြင်သာအောင် ဟန်ပြလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ကို လုပ်လေ့ လုပ်ထရှိသည်ဟု ကြားရဖူးသည်။ အလုပ်တစ်ခုကို ဗျူရိုကရေစီစနစ် တစ်ခုအောက်၌ ဟန်ပြလုပ်ကိုင်နေသူများအား “ကလောင်ကို တရွေ့ရွေ့ တွန်းနေသူများ” [*Pen Pushers*] ဟူ၍ ခေါ်ကြသည်ကို ကြားဖူးပါသည်။ ထိုသို့ နှေးနှေးကွေးကွေး ပြုခြင်းကပင် အရင်လိုသူတို့ထံမှ လာဘ်လာဘကို ဆွယ်ရာရောက်ပြန်သည်။ ဗျူရိုကရေစီ ဟူသော အမည်နာမကိုယ်၌ကပင် ဌာနခွဲခြား၍ အလုပ်လုပ်သော စနစ်ဖြစ်သည်။ ထိုဌာနအချင်းချင်းလည်း ဆက်စပ်

မောင်ဆုရှင်

ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းသည်။ ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်း မရှိပါက ဗျူရိုကရေစီသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လိုလားအပ် သော စနစ်ဖြစ်ပေသည်။

အလုပ်ပြီးစေရန်အတွက် ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သူတို့ ကိုယ်တိုင် ကလည်း မိမိဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်း သဘာဝကို နားလည် တတ်သိရန်၊ စီမံချက်ရေးဆွဲ လုပ်ကိုင်ရန်၊ အချိန်ဇယားထားရန်တို့မှာ အခြေခံ လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စနစ်တကျ ခိုင်းစေရသော အခါ လက်အောက်ငယ်သားတို့အား ဩဇာ ညောင်းနိုင်သော အခြေ အနေ အဆင့်အတန်းမျိုး သူ့မှာရှိဖို့လိုသည်။ စည်းရုံးခေါင်းဆောင် တတ်မှုလည်း လိုအပ်လေသည်။ ထိုသူသည် အလုပ်ပြီးစီးမှု အခြေ အနေကို အကြောင်းအားလျော်စွာ စစ်ဆေးသုံးသပ်ဖို့ လိုသည်။ တာဝန်ယူ အကောင်အထည်ဖော်ရသော လက်အောက်ဝန်ထမ်း ကလည်း အချိန်မှန် ဆက်သွယ်သတင်းပို့ရန် လိုအပ်သည်။ ဤနည်း တွင် အစီရင်ခံစာတွေ ဖတ်မနိုင်အောင် တပုံတပင်ကြီး ဖြစ်မလာစေ ရန်လည်း သတိပြုရဖို့ရှိသည်။ အစီရင်ခံစာ ရေးသားရာ၌ အပြစ် ဆိုဖွယ်ရှိသော အချက်တို့ကို ဖုံးကွယ်၍ ဖွယ်ဖွယ်ရာရာ ရေးသား တတ်သည့် သနပ်ခါးလိမ်းခြင်း အတတ်ပညာမျိုး ထွန်းကား တွင်ကျယ်ခြင်းမှာလည်း အနှောင့်အယှက်၊ အဆီးအတား ဖြစ်နိုင် ပြန်လေသည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်များကဲ့သို့ စည်းကမ်းတင်းကြပ်ရသော အဖွဲ့အစည်းများတွင် တာဝန်ပေးလိုက်သော လုပ်ငန်းအပေါ်

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

ဆောင်ရွက်ပြီးစီးမှုကို မပျက်မကွက် ပြန်လည်အစီရင်ခံရလေ့ရှိသည်။ ခိုင်းစေသည့်အတိုင်း ပြည့်ဝစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကို Mission Accomplished ဟူ၍ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ အလုပ်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အလုပ်ပြီးသည်ဖြစ်စေ၊ ဆောင်ရွက်ဆဲ အခြေအနေကိုဖြစ်စေ ပြန်လည် သတင်းပို့မှု အားနည်းသည်ကို အထူးတလည် တွေ့ရပါသည်။ အလုပ်ဌာနများတွင် “ပြန်လည်သတင်းပို့ပါ” ဟူ၍ ပုံနှိပ်စာလုံးဖြင့် ကပ်ထားသော စာတန်းကလေးများသည် အလုပ်ပြီးရေးအတွက် အဖိုးတန်သော နှိုးဆော်ချက်ကလေးများဖြစ်တတ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ယခုခေတ်တွင် အလုပ်တွင်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်ရန် တွက်ချက်မှု၊ မှတ်သားမှု၊ ဆက်သွယ်မှု အားလုံးကို အလွယ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အချိန်သက်သာသော အစီအစဉ်များ ရှိနေသည်။ ကွန်ပျူတာ ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်ကို အခြေခံခြင်းဖြစ်သည်။ ကိုယ်သွားလေရာ သယ်ဆောင်သုံးစွဲနိုင်သော ဆက်သွယ်ရေး၊ မှတ်သားရေး၊ တွက်ချက်ရေး၊ သတိပေး နှိုးဆော်ရေး ကိရိယာမှအစ ရုံးခန်းတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် အလားတူ ကိရိယာများ ပါဝင်သည်။

ကျွန်တော်တို့ဆီတွင် ကွန်ပျူတာ လက်နှိပ်စာစိစက်များ သုံးစွဲမှုတွင်လာခြင်းနှင့် မိတ္တူကူးစက်များ ပေါ်လာခြင်းတို့ကြောင့် ရိုက်ပြီးသား စာကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ပုံစံသစ်ပြောင်းခြင်း၊ မိတ္တူများစွာ ပွားခြင်းတို့အတွက် အလွန်အဆင်ပြေလျက်ရှိသည်။ တယ်လီဖုန်းကို သုံး၍ စာပို့နိုင်သော ဖက်ဆီမီလီ [*Fascimile*] ခေါ် Fax ကိရိယာ

မောင်ဆုရှင်

မှာလည်း ဆက်သွယ်ရေး၌ အချိန်ကုန် အလွန်သက်သာသည်။ ထိုဒစ်ဂျစ်တယ် ခေတ်သစ် အကူများ၏ အသုံးဝင်မှုကို အားထား၍ သဘောပေါက်ကြသူ နည်းသေးသည်ဟု ယူဆပါသည်။ ယင်းတို့ကို ကိုယ်ပိုင်ဝယ်ယူထားရန် မဟုတ်။ အခကြေးငွေပေး၍ သုံးစွဲနိုင်လေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ အဓိကသဘောမှာ အလုပ်ပြီးခြင်း *[To get things done]* ဖြစ်ပေရာ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင် စိတ်ကူး ဉာဏ်အားသာမက ခေတ်မီစက်ကိရိယာ အကူအညီအားကိုလည်း အသုံးချတတ်ဖို့ လိုပါသည်။

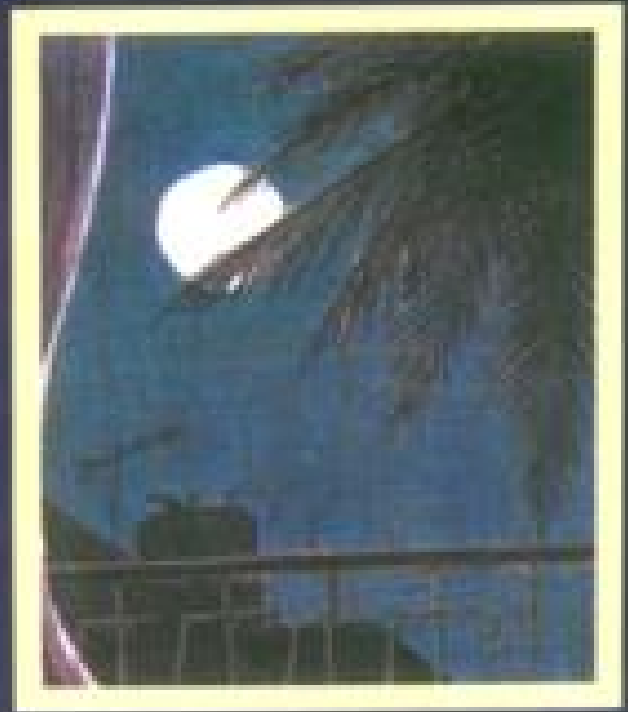
နိုင်ငံတကာတွင် နေ့လယ်စာ စားသုံးရင်း အလုပ်ကိစ္စ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကြသော အစီအစဉ်များ ခေတ်စားလှသည်။ သမ္မတများ၊ ဝန်ကြီးချုပ်များဆိုလျှင် တိုင်းရေးပြည်ရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ ဆက်သွယ်ရေးကိစ္စတို့ကို နံနက်စာစားရင်း အလုပ်ပြီးအောင် လုပ်ကြသည်။ **Breakfast Session** ဟူ၍ပင်ရှိသည်။ အပြိုင်အဆိုင် ပြုလုပ်ကြသော စီးပွားကုန်သွယ်ရေးလောကတွင် ထွင်ဉာဏ်သုံး၍ စွန့်စားလုပ်ကိုင်သူများဟူ၍ အလွှာတစ်မျိုး ပေါ်လာသည်။ ထိုသူတို့မှာ “အွန်ထရေပရင်နာ” ဟု ခေါ်ဆိုကြသောသူများဖြစ်၏။ “စွန့်စားတီထွင် လုပ်ကိုင်သူ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

အလုပ်ပြီးစီးရေးတွင် အချိန်မှာ အဓိကဖြစ်ပါ၏။ အညာခရီးသို့ သွားလျှင် ဘယ်မြို့ကို ဘယ်နှနာရီ ရောက်မလဲဟု မေးမိလျှင် မမေးအပ်သော အလုပ်ဖြစ်သည်ဟူ၍ မကြိုက်ကြ။ ရှေးက အမှုတော်ကို မင်းတိုင်းကျေလုပ်၍ ရာထူးဂုဏ်သိန် တိုးတက်ခဲ့သူတွေ

လရောင်နှင့် ဆုံစည်းခွင့်နှင့် အခြားရသစာများ

လည်း ရှိသည်။ ဆက်သွယ်ရေး လျင်မြန်သော အစောဆုံး စနစ်၌ လာမည်ဟု သံကြိုးရိုက်လိုက်သည်ကို လူကိုယ်တိုင် ရောက်ပြီးမှ သံကြိုးက ရောက်သည် ဟူသော ပြက်လုံးထုတ်ရမှုမျိုးရှိသည်။ ယခု သော် ထိုကိစ္စတို့မှာ ခေတ်ဟောင်းနှင့်အတူ ကျန်ရစ်ခဲ့လေပြီ။ အလုပ် လုပ်ရန်အတွက် အလုပ် လုပ်တတ်ဖို့ လိုသည်။ လုပ်တတ်လျှင် “ပြီးပြီလား” ဟု မေးသောအခါ၌ မပြီးသေးသော်မှ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့်ဖြေရန် အရံသင့် ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။

မောင်ဆုရှင်

—နေ ဖြစ်ပါလျက် နေရောင်နှင့် ကင်းသောနေ့များ
ညဖြစ်ပါလျက် လရောင်နှင့် ကင်းသောညများကိုလည်း
မလွဲမသွေ ကြုံရတတ်ပါသည်
ထိုအခါ
ကောင်းကင်၌ ကြယ်တာရာတို့ကို
အစားထိုး၍ ကြည့်ကြရသည်။
—လရောင် မှာလည်း
ဆိုခဲ့သည် အတိုင်း
တောင့်တတိုင်း မရ
ထိုကြောင့်
လရောင်နှင့်ဆုံစည်းခွင့်ကို စိတ်၌ဖြစ်ပေါ်ရလေသည်။